antsanat

MART & NİSAN 2025 / SAYI: 14

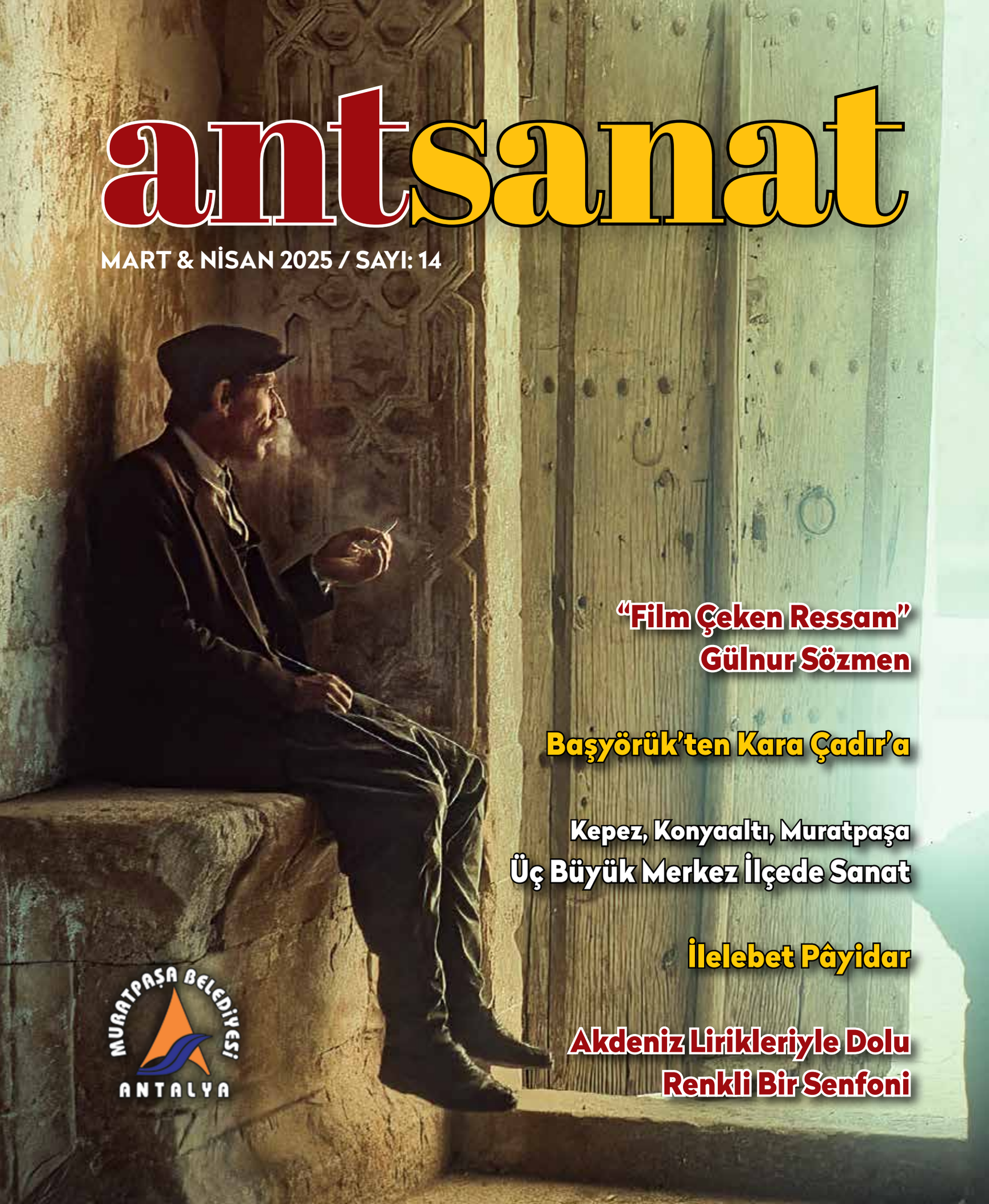

"Film Çeken Ressam"
Gülnur Sözmen

Başyörük'ten Kara Çadır'a

Kepez, Konyaaltı, Muratpaşa
Üç Büyük Merkez İlçede Sanat

İlelebet Pâyidar

Akdeniz Lirikleriyle Dolu
Renkli Bir Senfoni

MURATPAŞA BELEDİYESİ
ANTALYA

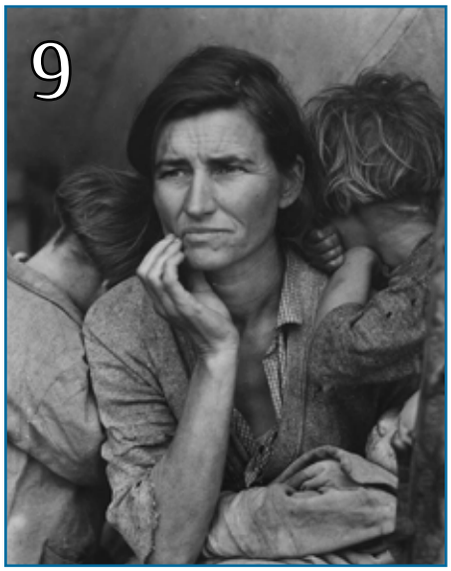

Kapak Fotoğrafı: Gülnur Sözmen

antsanat

MART & NİSAN 2025 / SAYI: 14

Ümit Uysal
Belediye Başkanı

Genel Yayın Yönetmeni
Tuncer Çetinkaya

Yayın Danışmanı
Ferruh Tunç

Görsel Yönetmen
Abdullah Yüksel

E-Posta:
m_zamanlar@hotmail.com

Web:
antsanat.net

antsanatdergisi

Muratpaşa Belediyesi Kültür ve Sanat Dergisi

Fotoğraf: Gülnur Sözmen

4. Editör'den / Çetinkaya

9. **Yoksulluk ve Sanat / Şimşek**

13. Söyleşi: Sözmen / Canbek

20. **Söyleşi: Yalçın, Türkdoğan, Karaaslan / İrten**

32. Akdeniz Senfonisi / Erdoğan

34. **Akdeniz Lirikleri / Karaoğlu**

37. Şiir / Paksoy

38. **Öykü / Gürsel**

40. Yer Tutmak mı Yer Açmak mı / Tunç

46. **Şiir / Su**

48. Raziye / Ekiz

49. **Kitaplar / Dağhan**

50. Bir Cumhuriyet Manifestosu / Cevher

52. **Söyleşi: Gülşen / Yaban**

54. Söyleşi: Tur / Sönmez

56. **Öykü / Yılmaz**

60. Söyleşi: Özcan / Taşdelen

64. **Yedi Kocalı Hürmüz / Eryüksel**

66. Kültür Endüstrisi ve Reklam / Candan

68. **Sinema ve 2024 / Özkaracalar**

72. Söyleşi: Tekelioğlu / Duran

76. **Yazı Dizisi / Çimrin**

80. Başyörük'ten Kara Çadır'a / Demirağ

84. **Taş Ocakları / Yavuz**

90. Yazı Dizisi / Demiralp

96. **Dünya Kadınlar Günü / Yılmaz**

98. Karikatürler / Kökçe, Ceylan & Önür

100. **Genç Şair / Ateş**

Sanat Üzerine Düşünürken...

Tuncer
ÇETİNKAYA

Takvimler 30'lu yılları gösteriyordu. İki kutuplu dünyada, kültürel ve ideolojik çarpışmaların tam da ortasında, "küçük burjuva" olarak tanımlanan, gerilimi bir tür tarafsızlık duygusuyla seyreden aydınları kazanma adına bir girişim için düğmeye basıldı. Sovyet kuramcıları, yükselen faşizm tehdidine karşı bilinçlendirme hamlesini, şimdilik "ortada" duran sanatçı ve yazarlara doğru genişletmek üzere yeni bir cephe oluşturmaya çalıştılar.
Bu, Andre Breton'dan Diego Rivera'ya uzanan bir çizgide, plastik sanatların geniş yığınlar için anlamı ve işlevinin tartışıldığı bir dönemi müjdeliyordu.

Soğuk Savaş'tan Sonra

Başlayan 2. Paylaşım Savaşı, kapitalizmle kavgayı bir başka bahara doğru ertelese de büyük kapışma kaçınılmazdı. 1942 sonunda duraklatılan Naziler, büyük Sovyet direnişi ve ABD'nin mücadeleye dâhil olmasının ardından tarihin çöplüğünü boyladılar. Ne var ki, başta Eski Kıta olmak üzere, "özgür dünya"nın yeni paylaşımı, insanlığa aradığı huzuru sağlamayacak, Almanlara diz çöktürülen Versailles Antlaşması'nın imzalandığı gün, 40 yılı aşkın bir süre devam edecek Soğuk Savaş'a start verilecekti. Yeni dönemde girişilen mücadele, yalnızca ekonomik ve siyasal cephelerde devam etmedi. İdeolojik tahakkümün somut dışavurum alanlarından biri de kültür politikalarıydı. Popüler sanatlardan sinemada devrim yıllarının rüzgârını kaybeden Sovyetler Birliği, özellikle edebiyat ve resimde kendisini gösteren Sosyalist Gerçekçilik kuramında epey yol kat etmişti. ABD ve kapitalist Batı'da, Picasso Sonrası Dönem olarak adlandırılabilecek süreç konusunda kafalar karışıktı. Politik bakımdan güçlenen 3. Dünya'nın yükselen eğilimleri, Amerika'nın ideolojik / kültürel tahakkümünü tehdit eder boyuta ulaşmıştı. (Türkiye'deki gelişmeleri anımsayalım: NATO'ya giriş süreci ve Marshall Yardımı'na rağmen Abidin Dino'nun politik hattı; Bedri Rahmi Eyüboğlu-Nurullah Berk'e eklemlenen Neşet Günal, Nuri İyem ekolü; 60'larda hız kazanan toplumcu köy romanları, Metin Erksan'dan Yılmaz Güney'e uzanan çizgideki siyasal sinema, Ruhi Su ve ardıllarının politik / protest müzik eğilimleri... Hepsi bir yöne işaret ediyordu: Gerçekçi, ulusaldan evrensele ulaşmayı arzulayan, meselesi olan bir sanat anlayışı.)

Toplumdan Entelektüele

Başkan Truman'ın başlangıçta tutarsız önyargılarla soyut resmi küçümsemesi bir tarafa, New York Modern Sanatlar Müzesi merkezinde yaşanan gelişmeler, bu yeni sayılabilecek sanat formunun desteklenmesi sonucunu doğurdu. Kuşkusuz bu durumu doğuran iki neden daha vardı: Sovyetler Birliği cephesindeki Stalin / Troçki yarılması, sosyalistlerin, girişte sözü edilen "ortadaki" nitelikli aydını kafaca Batı'ya yaklaştırması ve 2. Savaş sonrasında yaralı Paris'in sanatsal merkeziyetini New York'a kaptırması.
ABD ve kapitalist dünya için çözüme giden yollardan biri liberal aydını sürece dâhil etmekti. Bugünden bakınca bunda başarılı olduğu muhakkaktır. Özellikle CIA'nın Paris Review örneğinde olduğu gibi kimi "sol" içerikli yayınlara ve muhalif aydınlara verdiği gizli destek, meyvelerini 20 yıllık süreç içinde vermeye başlayacaktı.
Emperyalizm için kültürel kuram gayet basitti: Sanat her şeyden önce yukarıdan şekillenen entelektüel bir faaliyettir. Toplumcu değil bireysel bir kaynağa / sanatçıya dayanır. "Halk için sanat" primitif / duygusal bir söylemden öteye gidemez; hızla gelişen dünyayı algılamaya yetemez!
Rönesans'tan 1940'lara uzanan çizgide, aradaki zorunlu ve gerçekten de devrimsel İzlenim-

cilik (Empresyonizm) durağı dışında -ki, ona da koskoca bir Van Gogh itirazını şerh düşerek!-, toplumsal ilerlemenin en büyük dinamiği sayılan koskoca bir ana damar, artık teferruata indirgenmişti. Soyuta giden yolda kritik bir eşik sayılan Picasso'nun "Guernica"sı (1937) orada, öylece dururken, hünerli bir el çabukluğuyla geleceğin sanatı olarak pazarlanan Soyut Dışavurumculuk oldu kısacası.

Yeni İnsan, Yeni "Aydın", Yeni Sanat

Bu zorunlu girizgâhı Türkiye'nin kültürel iklimine uyarlamak muhtemelen çok da zor olmayacaktır. Toplumcu sanatta yaratıcının etkisini ve özgürlük alanını göz ardı eden Sosyalist Gerçekçilik; biri Amerikan Rüyası'nın, diğeri gerçekliği başarıyla tersyüz etmenin örneği sayılacak "Rocky" ve "Rambo" filmlerini izlemekle yetinmenin bedelini ağır ödedi. Yenilgisi yalnızca politik ve ekonomik değil, kültüreldi de. Ortaya çıkan boşluk hızla dolduruldu elbette: Bir yandan kasabaları bile devlete dönüştüren emperyalist girişimcilik, diğer taraftan sömürü ağını geliştirdiği ülkelerde devletin etkisini kimi zaman darbeler, kimi zaman da ekonomik kıskaç sonucunda daraltıyordu. Devletin muhatap olmaktan çıktığı bir noktada sanatçının; özel teşebbüsün / sermayenin / burjuvazinin güdümüne girmesi artık kaçınılmazdı.

Türkiye'de 12 Eylül sonrası yaşanan gelişmeler, önce toplumcu gerçekçi sanat anlayışının "demode" olmasıyla sonuçlandı; ortaya çıkan entelektüel boşluk, yüzünü liberalizme çevirmeye zaten meyilli olan "aydın"larla doldurulmaya çalışıldı. Edebi derinliğin, sanatsal duyarlılığın, gerçekçilik kaygısının "biçimsel" numaralarla gözlerden kaçırıldığı yeni dönem, yalnızca ideolojik bir yenilenme arzusuna olan ihtiyacı karşılamadı; aynı zamanda "yeni insan"ın yaratılmasına da önayak oldu.

Yeni Nesil Entelektüel!

Subhadra Das, "Batı'yı Batı Yapan 10 Yalan" adlı eserinin bir bölümünde (Yeditepe, 2024), kısa bir Rönesans girişinin ardından sözü Duchamp sonrasına getirir ve "Sanat, Sanat İçindir" sözünün bir Soğuk Savaş stratejisi olduğu gerçeğini ortaya koyar. Bu bakış, kitabın tanıtımında kullanılan, "Bölünmüşlük ve kökleşmiş eşitsizlik çağında, Batı'yı şekillendiren fikir ve varsayımlara, ölümcül kusurlara kışkırtıcı ve eğlenceli bir karşı çıkış" ibaresiyle uyum sağlamaktadır.

Günümüzdeki plastik sanatlar algısı, bizzat yaratıcıları eliyle sanatın salt entelektüel bir faaliyet olduğu, toplumun tüm kesimlerini kucaklama gibi bir iddianın tarihsel süreç içinde anlamının kalmadığı tezini körüklemektedir. Halka açık sanat gösterileri ve bienallerde dolaşıma sokulan ürünlerde de benzer bir bakışın izleri görülmekte olup, olgu, çeşitli dizi ve filmlerde alay konusu olmaktadır.

Son olarak Giray Altınok ve Kerem Özdoğan'ın başrollerini paylaştığı "Var Bunlar" adlı dizinin bir bölümünde, bir dizi tesadüf sonucu yolları bir "çağdaş sanat" sergisinden geçen ikilinin yaşadıkları komik macera bu duruma örnek teşkil eder. Cep telefonunu kavramsal bir eserin yanında unutan tipleme, bir grup "entelektüel"in monologuna maruz kalır. Unutulan telefon, sözde iletişim sorunlarına ve bireyin yalnızlık duygusuna tekabül etmektedir!

Suçlu Yığınlar

Yola, halkın veya geniş kesimlerin sanatı öyle kolaylıkla anlayamayacağı, algının elitizmle ilişkisi olduğu teorisiyle başlayanlar, Delacroix'nın eserine atıfla "halka yol gösteren aydın"ın, insanıyla arasına iradi bir mesafe koyan "yeni nesil entelektüel"e dönüşme sürecinin kahramanına dönüşmüşler. Kuşkusuz bu anlatıdan entelektüalizme tepki gibi bir sonuç çıkarılmamalı; ancak sözünü ettiğimiz figürlerin,

ülkenin ve dünyanın geldiği noktadan memnun olmadıklarını ve halk yığınlarının tepkisizliğinden yakındıkları anımsandığında manzara daha garip bir hale geliyor. Bir taraftan sanatın halka ulaşılabilir olmasına dudak bük, diğer yandan gelinen noktanın suçlusu olarak aynı halkı ilan et! Tuhaf ama gerçek.

Sanatçının aynı zamanda bir "aydınlanmacı" olduğu, içinden geçilen döneme tanıklık ettiği dönemlerin üzerinden adeta asırlar geçti, biliyorum. Sansür / otosansür, değiş(tiril)en sanat algısı; konformizm, destekler, fonlar ve daha bir sürü şey, yeni zamanların "entelektüel" tanımını belirler oldu nicedir. Artık "ne anlatıldığı" değil "nasıl yapıldığı"na odaklanmamız gerektiğini savunanların hâkimiyeti altındayız. Yeni nesil "aydın"ımız, üretimlerin içeriğinden ziyade "Türk Edebiyatı", "Türkiye Edebiyatı" ve şimdilerde "Türkçe Edebiyat" tartışmalarıyla gönül eğlendiriyor.

Umutsuzca

Referansları arasında Ortodoksi'nin ve Rus mitolojisinin yakası bağrı açılmadık mevzuları bulunan Tarkovski uzun zamandır zirvede bir başına dolaşıyor! İzinden giden sinemacılarımız derin suskunluğa gömülen ya da durmaksızın konuşan kentli yarı aydınları övgüye boğuluyor. "Potemkin" yalnızca Odesa Merdivenleri'ndeki biçimsel gösterisiyle anımsanıyor, Vittorio de Sica'nın "Bisiklet Hırsızları"nı Yılmaz Güney'in "Umut"una bağlayan şey orada öylece duruyorken oluyor bütün bunlar. Sanat tarihinden akla gelen ilk 10 tablonun hemen hemen tümünde tarihsel, sosyolojik, politik bir arka plan varmış, ne gâm! Mona Lisa'da

Ortaçağ karanlığına tebessümle bakan ve yeni dönemin kapılarını aralayan kadından, oğluna "el veren" Michelangelo'nun Zeus'una; karanlığın ortasında ve onca korkak arasında bütün bu anlamsızlığa meydan okuyan "3 Mayıs" kahramanından derileri patatesi andıran yoksullara, insanlık tarihinin en eşsiz galerisi bizi seyretmeye devam ediyor oysa.

Topumda, Van Gogh'a öykünerek söylersek "patates yiyen" yoksul yığınlar çoğaldıkça diziler, üst sınıf zengin sofralarına çeviriyor kameralarını. Avam, yukarının tutarsız gönül maceralarını, tüm o şatafat içinde yaşadığı mutsuzluğu seyre dalıyor; adeta bunlarla avunuyor. Sınıf atlama çabası dahi derin bir hareketsizlik duygusuyla "izlemeyle yetinme" eylemine dönüşmüş durumda. Bir zamanlar egemenin, erkin, tepenin tahakkümünü konu alan sinema, uzunca bir süredir bu tarihsel uğraşın yanına sokulmuyor. Hedefte gariban olan var. Bir zamanlar Chaplin'in, Kemal Sunal'ın gözlerinden dünyaya bakanlar, artık toplumsal yaşamdan tamamen soyutlanmış "küçük adam"ın anlamsız eylemlerine gülüp geçiyor. Yedinci sanat, 100 küsur yıl sonra sınıfına sırt çevirmiş durumda.

Onca kavram kargaşasına boğulan; "İyi ama bu neyi anlatıyor?" diye soranlara, "Sen onu bırak da nasıl yaptığıma bak!" yanıtını veren bir sanat ortamından geçiyoruz nicedir. Yaşadığınız kentin sembollerini düşünün; şimdi yerinde yeller esen duvar resimlerini; kimisi oligarşinin elinden güçlükle kurtarılmış heykelleri... Sonra bugüne gelin. Yeni sanat, yeni insan için neler vaat ediyor, hangi simgeleri üretiyor?

Festival, Çalıştay ya da Bienal Niçin Düzenlenir?

Bütün bu tezlerin, 80 sonrasında kabuk değiştiren film festivallerinde Avrupa destekli fonlarla bir avuç sinema müdavimine seslenen (sözde) "sanat" filmleri, ödüle ve övgülere boğulan imgeci şiir / post modern roman ya da bir grup kimse arasında dönüp duran yeni dönemin plastik sanatsal üretimlerini kapsadığını iddia etmek sanırız yanlış olmaz. Az gelişmiş ülkenin sanatçısı, sözgelimi bir bienal başlatmak için, onun kültürel ayağını tartışmak yerine sermayenin kapısını çalmak durumundadır. Ülke, tarihinin en büyük ekonomik / politik darboğazından geçerken, sanatın bu durumun doğal bir dışavurum alanı olması gerçeği ortada dururken masadaki konular bambaşkadır. Teorisini yeni dönemin "siyaset üstü olmak" gibi ne söylediği, neyi savunduğu belirsiz tezinden alan bu eğilimin temel derdi de belirsizdir.

Sahi, bir film festivali, sanat çalıştayı ya da bir bienal niçin yapılmak istenmektedir? Bu soruya gönül rahatlığıyla, "Sanatı halkla iç içe paylaşmak", "Kent kültürüne katkıda bulunmak" vb. cümlelerle yanıt vermek eskisi kadar kolay değildir muhtemelen. Tıpkı, kılavuzu 70'lerin ilk gerçek Antalya Bienali (Mehmet Aksoy'un "İşçi ve Oğlu", Orhan Taylan'ın "Prometheus"u ya da Kuzgun Acar'ın "El"i) olanların, yeni dönemden yakınırken yerine farklı bir şeyler söyleyememesi gibi.

Evet, umutsuzca devam edeceğiz.

antsanat

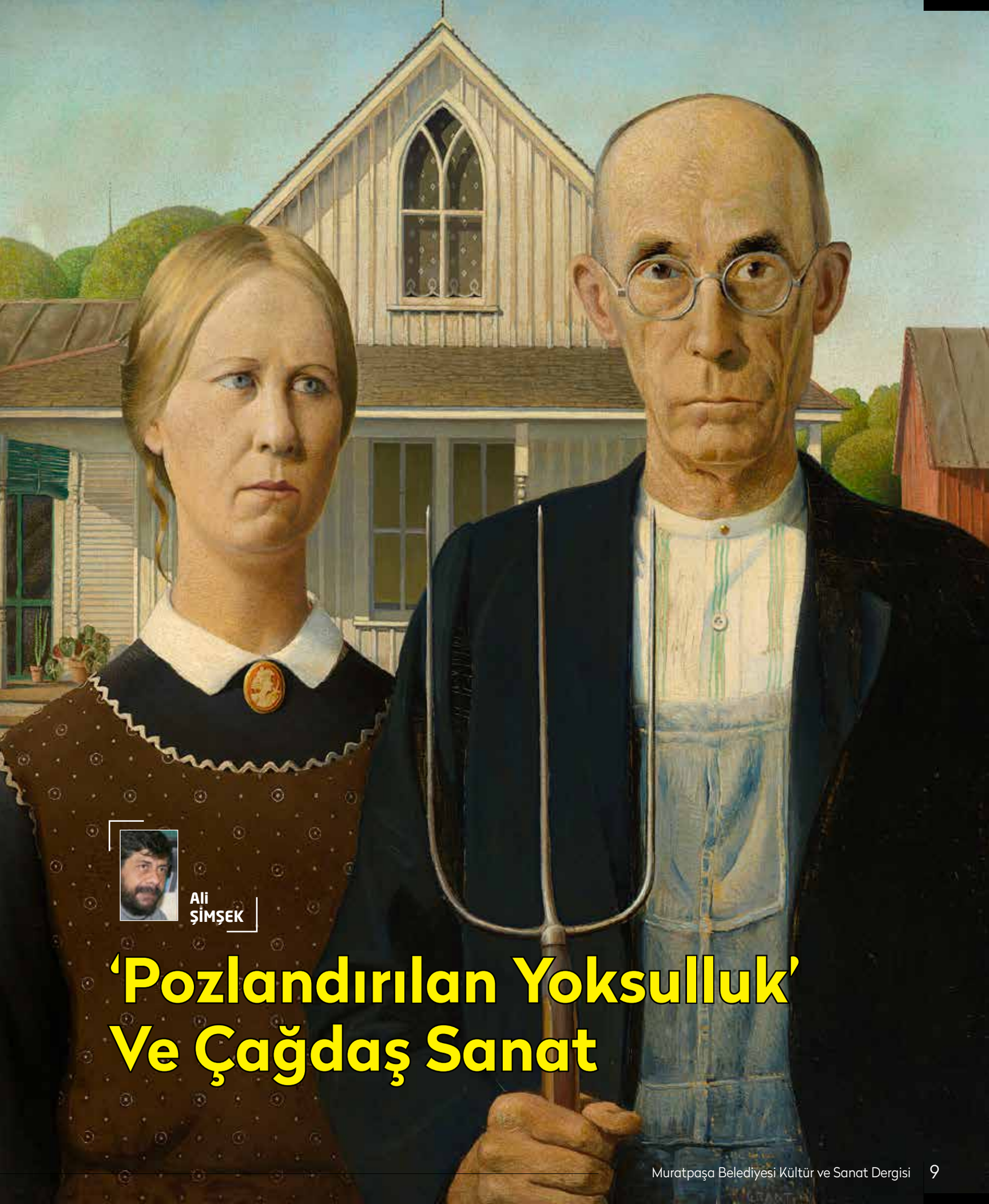

Ali
ŞİMŞEK

‘Pozlandırılan Yoksulluk’ Ve Çağdaş Sanat

Son üç yazıdır Ulay'ın "Yoksul Şair" performansı dolayısıyla yoksulluk imgesi ve sanat üzerine bir şeyler yazmaya çalışıyoruz. [1] 16. Yüzyıldan itibaren "barok" evrime baktığımızda bunun çok da yeni bir şey olduğunu görüyoruz. Örneğin Franz Hals'ın devrimci yenilikleri gibi. 19. yüzyıl ise taşıdığı politik potansiyel dolayısıyla (sosyalizm ve anarşizm gibi) daha zengin bir arka plan sağlıyordu. Bu alanda Courbert'in yaptığı yeniliklere değinmiştik.[2]

Dizinin bu yazısında başladığımız yere yani çağdaş sanata ve "yoksulluk" ya da geniş anlamıyla alt sınıfların temsili sorununa eğileceğim. Fotoğraf, çağdaş sanatta yoğun kullanıldığı için oradan ve 1940'lardan bir giriş yapmak verimli olacak. Afro-Amerikan fotoğrafçı Gordon Parks'ın 1942'de çektiği ve Grand Wood'un 1930 tarihli ikonik resmine gönderme yaparak adını "Amerikan Gotik" koyduğu fotoğraf 1960'ların yükselen siyah hareketlerinin de sembollerinden olacaktır.

Fotoğraf bir ABD bayrağı önündeki siyahi bir temizlik işçisini konu alıyor. Eserin ismi anlamlı: 'Amerikan Gothic!' Grand Wood'un 1930 tarihli Amerikan Gothic ile aynı ismi taşıyor. Gordon Parks, bu "beyaz"lığın gizlediği ezilenleri, yani köle torunlarını çıkarır sahneye. Dönem özellikle güneyde ırkçı politikaların ve Klux Klan'ın hayaletinin olduğu bir coğrafyadır unutmayalım. Fotoğrafın siyah-beyaz olması trajik gücü daha bir göz önüne getirir. Doğaldır duruş, hiçbir "poz estetiği"ni hissettirmez.

Wood'un kompozisyonu Amerikalı kurucu öncülerinin ve küçük çiftlik sahibinin ve de muhafazakar WASP'ın simgesidir. Ciddi ve "tutumlu" yüzleriyle yaşlı bir karı koca bize bakmaktadır elindeki yaba ve arkadaki temiz evleriyle... Yani Beyaz Anglosakson ve de Protestan bir kitle. Özellikle seçim dönemlerinde liberaller ve solcular tarafından en çok parodileştirilen ve Cumhuriyetçi Parti ve kitlesini simgeleyen bir resimdir. Resmin adı arkadaki gotik yapıdan gelse de. Romanda en popüler ismi Stephan King olan tekinsiz bir taşra atmosferi de canlandırır. Elbette Truman Capote, William Faulkner ve Carson McCullers'in ürettiği zengin güney gotiği ile akrabalıkları da vardır.

1929 krizi sonrası Amerikalı fotoğrafçılar ülkeye dağılarak, Steinbeck'in sarsıcı romanına atıfla birçok "Gazap Üzümleri" sahnesi çekerler. Dorothea Lange'ın ünlü anne ve çocuğu gibi yoksullaşan Amerika'nın sarsıcı imgeleri de yer alır bu külliyat içinde.

Ya da "parlak" Amerikan Rüyası'nın arka bahçesini gösteren başka bir ikonik fotoğraf, Margaret Bourke-White'ın gözünden gelir. Arabalarında mutlu beyaz Amerikalı ailenin bütün dünyaya rol modeli olduğu "Amerikan Düşü"nü kısa devreye uğratır, reklam panosunun altında sıraya dizilmiş yoksul siyahiler.

Bazıları 1930'ların devletin raporlama faaliyeti içinde yer alsa da Amerikalı fotoğrafçılar unutulmaz kareler yakalayacak; dünyadan binlerce fotoğrafçıyı etkileyecek bir görsel hafıza ve duyarlılık üreteceklerdir.

Böyle bir geçmişten biz yine Almanya'ya, 1990'lı yıllara dönelim hızlıca... Yine göçmenler var karşımızda. Ama bambaşka bir estetikle. Çağdaş sanatçı Gottfried Helnwein, 1988 yılında bir dizi fotoğraf çeker. Türk bir göçmen ailenin evinde düzenlenmiş bir mizansen vardır. Yerlere serilmiş dönemin yıldızı bir PC, bir moda defilesinden fırlamış mankenler ve de esmer Türk aile durur gözlerimizin önünde. Niyet göçmenlerle orta-üst sınıf Alman kadınlar arasındaki "kültürel" ve sınıfsal farkı görünür kılmaktır elbette.

Ama kazın ayağı hiç de öyle değil! Çünkü burada başka bir estetiğin uçları duruyor. Pozlandırma eylemi ve yoksulları "makyajlı" üst

sınıflarla karşılaştırma bir tarafıyla parodi de üretecektir. 1990 sonrası çağdaş sanat ve reklamcılıkta bol örneğini gördüğümüz bir eğilim bu. Alt sınıflara bakmanın ve onları groteskleştirmenin etkili bir yolu. 1990 sonrası başta yeni orta sınıflar olmak üzere üst sınıfların ironik gözünü imtiyazlandıran ve kültürel farklılaşma setleri inşa eden bir yönelimden bahsediyorum.

Susan Sontag, özellikle fotoğraf ve popüler kültür üzerine düşünürken "camp" bir estetikten bahseder. Camp en temel anlamda "pozu pozlandırmak" ya da "göstermeyi göstermek" olarak nitelendirilebilir. Burada dolayımsız bir doğrudanlıktan çok inşa edilmiş, kontürlenmiş ve parmakla gösterilen bir algı gizlidir. Sontag "camp" bir duruşu özellikle travestilikle ilişkilendirir ya da Byron ve Wilde gibi tarihsel bir "züppe" figürüyle örneklendirir. Kadından daha çok "kadın olma" hali ya da kiç'i bilerek ve gururla göstermek gibi. Sontag, 1960 sonrası karşı kültür dalgası içinde bu tavırda birçok direnişçi yön de görür ve haklıdır da. Bizden Zeki Müren veya Bülent Ersoy figürünü düşünmek, cinsellik bağlamında camp duruşu anlamayı kolaylaştırır belki. Fakat benim söylediğim bundan daha farklı ve 1980 sonrası özgüvenli neo liberal kültürle bağlantılı.

Gottfried Helnwein'in fotoğrafından hiçbir trajik ve sınıfsal bağ çıkmıyor maalesef. Daha çok "ihbarcı" bir camp strateji var. Üretilen çelişki sinik bir ironiye de teşne. Elbette bu fotoğraflara kimin baktığı ile de alakalı ki bunun alıcısı yoksul göçmenler değil elbet. Pozlandırılmış ve karşıtıyla ilişkilendirilmiş bir donma hali var karşımızda. Monokrom ve renkli bir görsellik bunu daha da pekiştiriyor.

1990 Sovyet sonrası coğrafyada üretilmiş, fonlanmış birçok çağdaş sanat yapıtının da başvurduğu bir yöntem bu. İyi niyet ne olursa olsun oralar blok toplu konutları ile "çok sıkıcı" hissine pirim yapıyor.

Makyajlanmış, pozlandırılmış, altı çizilerek, durum haline getirilerek üretilmiş alt ve orta sınıf imgelerinden yayılan mesaja hemencecik direnme ve gerçeklik yüklememek gerekiyor. Aslında çok tartışılmamış bir görsel ideoloji sorunu bu. "Kasıtlı" olarak durum haline getirilmiş ve makyajlanmış gerçekliğin ironi üretmesi. Bu tür bir "poz estetiği"ni ve camp stratejilerini 1990'ların cüretli neşesi içinde reklamcılar da keşfetmekte gecikmeyecektir. Başka bir bağlamda olsa da Benetton reklamlarını yapan Oliver Toskani ilk akla gelenlerden oluyor. Renkli kazak üreticisi bir firma, ürünü hiç göstermeyen pozlandırılmış görseller kullanıyordu. Ürpertici elektrikli sandalye bile bu "dünyanın renkleri" içinde yer bulabiliyordu kendine. Trajik olan pastel renklerle buharlaşıp gidiyordu.

Ya da bizden kötü bir örnek vereyim. 1990'ların ihracat teşvikleriyle coşmuş bir tekstil firması da benzer bir reklam hazırlayacak ve çok tepki çekecekti. Yani karşımızda yine aynı "esmer" poz estetiği "sarışın" olan ile kapışıyordu. Overlokçu, son ütücü firma emekçileri mankenlerle bir araya getirilmişti. Ben buna Yeni Orta Sınıf kitabımda "dışlayıcı reklam" adını vermiştim. Sigortasızlık, düşük ücretler, taşeronlaşma bu imgelerin içinde buharlaşıp gitmiş ve arsız bir ironik lezzet kalmıştı geride. Bu reklam günümüzde herhangi bir çağdaş sanat sergisine ya da bienale rahatça katılabilir sanırım.

Bizde Halil Altındere gibi birçok çağdaş sanatçı bu lezzetli stratejiyle işler üretti geçmiş zaman içinde. Çoraba sokulan Marlboro sigara ya da cüce bir güvenlik görevlisi gibi. Çünkü alta "pozlandırarak" bakmak "üste" bakmaktan daha risksizdi.

"Film Çeken Ressam" Gülnur Sözmen'le

"Duygu Dile Gelmeyince Fotoğraf Çekilmez."

Türkiye'de fotoğraf sanatının büyük ustalarından Gülnur Sözmen, geçen aylarda AntSanat'a konuk oldu. Sanatçı, son olarak Eczacıbaşı Fotoğrafçılar Dizisi'nin yeni kitabıyla gündemde yer almıştı. Kitapta, duayen fotoğrafçının 1980'lerin sonlarından bugüne, Türkiye'de ve dünyanın farklı noktalarında, ağır sanayi tesislerinde, büyük şantiyelerde gerçekleştirdiği çarpıcı kareler ile, gezgin kimliğinin öne çıktığı seyahat fotoğrafları özenle seçilerek harmanlandı. Fotoğrafçılığın en külfetli alanlarında ve zorlu coğrafyalarda kadın olmanın getirdiği her türlü sorun ve engellere karşın kalıcı başarılarını sürdürmekte olan Sözmen kültür dünyamızda bir sembol kişilik olarak öne çıkıyor.

Musost
CANBEK

Tuncer Çetinkaya: Merhaba... Sizi dergi sayfalarımızda ağırlamaktan onur duyuyoruz. Söze, ülkemizdeki sanat ortamından söz açarak başlayalım dilerseniz...
Başlangıçta inanıyordum; ama Türkiye'de sanat yapılabileceğine artık inanmıyorum. Bu damar yeterince beslenmedi; yani düşünün, sizden her gün kan çekiyorum ve size azıcık bir yemek veriyorum. Siz de o kadar yemekle bu kanı yapamıyorsunuz.

TÇ: Ama siz sanatınızla bunu başardınız ve ülkenin belli bir dönemine damga vurdunuz.
Başardığımı sanmıyorum.

TÇ: Gerçekten mi?
Evet.

Musost Canbek: Alanında başarılı olmuş pek çok öğrenci yetiştirdiniz, birbirinden değerli üretimleriniz var.
Hiç yapmasak hiçbir şey olmazdı; yani hiç çekmesek fotoğraf çekilmezdi. Evet, bir şeyler yaptık; ama bu "ben kahramanım" diye dolaşmak anlamına gelmiyor. Yapmak istediklerim, yaptıklarımın bin katı ve ben çok az şey yaptım; ömrüm çabalamakla geçti. İşimi yapmak için uğraşıp didinmekle... Bu beni çok üzen bir şey.

TÇ: Evet, ama bir Türkiye gerçeği diyelim buna.
Doğru. Dolayısıyla bu ülkede bir şeyler yapılabileceğine inanmıyorum. Ülkemizde çok değerli arkadaşlar var; ama yine de gerçek sanat yapılamaz; ya bir şekilde engellenir ya bir şekilde doğru bir şey yaparsanız onu ortaya çıkarmazlar diye düşünüyorum bir süredir. Mesela sanat ve sanatçı kavramı daha netleşememiş bu ülkede. Çok düşünmüşümdür, bunu her yerde söyledim, yine söyleyeyim. Bir çekimdeyiz; atlıyoruz zıplıyoruz, asistanlar falan fabrikada çabalıyor. O sırada adamın biri

geldi, “Ya, bir şey çok merak ediyorum” dedi. “Siz ne biçim kadınsınız, buradan atlayıp oraya çıkıyorsunuz, koşturup duruyorsunuz; sonra nasıl karar veriyorsunuz ne çekeceğinize.” Bunu dert etmesine çok sevindiğimi söyledim; buradan mı çekeceğiz, hangi açıyı kullanacağız sorularına yanıt bulmak için bir eğitim aldığımız vurguladım ve ekledim: “Bunun adı sanat ve biz bununla meşgul oluyoruz.” Bu sözleri duyan adam, “Aman estağfurullah” dedi. Onun kafasındaki sanatçı kavramıyla -hani böyle akşam yattım sabah kalktım sanatçı oldum- benimki örtüşmüyor. Ona göre bir kadının sanatçı olabilmesi için soyunması lazım... İşte bana bu yüzden erkeklerin de farklı şeyler yapması lazım onun kafasında bu var “estağfurullah” dedi. Ülkenin damarı bu yani.

TÇ: Ama hep böyle değil**di**, öyle **değil mi hocam? Kendinizi daha mutlu hissettiğiniz dönemler olmadı mı hiç?**
Kendimi daha mutlu hissettiğim dönemlerde muhtemelen 10 yaşlarında falandım.

TÇ: 70’ler?
Biraz; ama o dönemlerde de çok keskin bir şey başlamıştı; yani 75’lerde filan. Politik çocuklardık ve çok üzüntülü günlerimiz geçiyordu; çünkü öldürülmeyen arkadaşımız olmuyordu...

MC: Bir sohbetimizde 1977 yılı 1 Mayıs’ına tanık olduğunuzu söylemiştiniz.
Oradaydım evet.

TÇ: O günle ilgili neler söylemek istersiniz? Malum, Türkiye **tarihinin kırılma anlarından birisi.**
Çok önemli ve provokatif bir olaydı o. Bugünden bakınca eleştirim, o günlerde bu provokasyonun olacağının söylenmesinden kaynaklanıyor. Buna rağmen bunun gerekli önlemler alınmadı; pek çok arkadaşımızı kaybettik. Düşünün, gencecik bir kızdım o zamanlar. Dünyadan haberim yoktu. Bana da söylendi “gitme” diye. Katıldım tabii. Bir süre sonra kargaşa başladı, sağa-sola kaçıştık. Karşıdan bir grubun koşarak üstümüze geldiğini anımsıyorum. Orada bir arkadaşımın bir evi vardı; tam Atatürk Kültür Merkezi’nin yanındaki apartmanın üst katında, oraya kaçtım ve işimi görmeye devam ettim. Çok korkunç bir şeydi, insan hayatının hiçe sayıldığı bir an... Onat Abi’yi (Kutlar) görmüştüm uzaktan filan...

TÇ: Söz üstattan açılmışken; Sinematek’e falan gider miydiniz o yıllarda?
Evet. Her zaman. Bize insan olmayı oralar öğretti. Düşünün, 16 mm çalışmalar, “Potemkin Zırhlısı”. Kalbim yine yerinden çıktı ya... (Gülüşmeler...) O açıdan biz şanslıyız; şöyle bir güzellik vardı, film gösterimi yapıldıktan sonra bir küçük bir oturum açılırdı; çünkü herkes konuşmaya meraklı... Bizler küçüğüz, bakıyoruz, abiler konuşuyor. Büyük bir bilgi ve kültür birimi. Onlar gibi olmak için okumak lazım, onu anladık.

MC: Dilerseniz şimdi de “Yol” filmine dâhil olma sürecinizden söz edelim...
Sürece Fikret Hakan tarafından dâhil oldum. Aile kökleri itibariyle Urfa ile bir ilişkimiz var ve zaten o Urfa-Mardin bölgesine gidecektim. 27-28 yaşlarındayım o tarihlerde. Ferhan Şensoy’un tiyatro topluluğunun sahne fotoğrafları çekiyordum, bir reklam ajansında alışmaya başlamıştım; setlere alışkındım. Ama esas deneyimimi “Yol” filminde yani gördüm ve anladım inanılmazdı, inanılmazdı.

TÇ: Üstelik 12 Eylül darbesinin henüz gerçekleştiği bir dönem...
Tabii. Şimdi düşünüyorum; yani Urfa’ya, Mardin’e gitmek... Niye oralar peki? Bunu bilmiyorum; mesela 5 sene önce neden Afganistan’a,

Taliban'ın göbeğine gittiysem aynı duygu... 50 senedir bir şey değişmedi bende. Çocuğum gitse bırakmam; cehalet diyelim yani başınıza neler gelebilecek haberiniz yok! Mesela öyle bir şeydir ki bu seyahatler, 20 kilo kamera taşıyorsunuz, en az üç kamera ve mesela gayet basit tuvalete gireceksiniz. Yanınızda birisi yoksa o tuvalete giremezsiniz. Evet, bu kadar basit, bu kadar insani olarak basit bir şey.
Her gittiğiniz yerde bir er çıkar gelir, sonra komutanına gider "orospidir komutanım" diye söze başlar. Yani siz kadın olarak "orospi"sinizdir. Her neyse, tam böyle bir yolculuğa hazırlanırken, Fikret (Hakan), "Dur, acele etme" filan dedi. İki,-üç gün sonra da arkadaşı Şerif Gören'in "Yol" filmi için bir fotoğrafçı aradığını söyledi. Galiba Sinan (Çetin) seti terk etmiş. Sonuçta sete vardım; beni karşıladılar, sonra yerimi gösterdiler ve sahaya çıkmaya başladım. Beynimden vurulmuşa döndüm. Ortam öyleydi, yani her şey çok net, benim gördüğüm ve görmek istediğim ne varsa her şey oradaydı. İlk set disiplinimi orada aldım.

MC: Galiba filmde figüran olarak da yer aldınız.
İyi gözlemlemişsiniz. Bir karakterin yakalanma sahnelerini çekiyoruz, otobüsteyiz. İşte o zaman Şerif (Gören) abi, "Burada fotoğrafçı olarak sen de oyna" dedi. İşte jandarma geliyor, müsadere ediyor ve o sırada ben fotoğraf çekiyorum senaryo gereği.

TÇ: Dilerseniz fotoğrafçılık serüveniyle devam edelim. Şimdi bir anlamda retrospektifiniz yayınlanmış iken kendi sanat kariyerinizle ilgili neler söylemek istersiniz?
Soruyu yanıtlamaya şöyle başlayayım: Ben bir sanayi fotoğrafçısıyım. Sizce bir kadın olarak niçin sanayi fotoğrafçılığını seçmiş olabilirim?

TÇ: Çok güzel bir soru.
Aslında yanıtı çok ilginç de değil. Dokümanter / belgesel fotoğrafçısıyım; sinemacı olsaydım da belgesel çekerdim zaten. Neden biliyor musun? Yalan yok. Ben moda, fotoğraf, film etkinliklerine de çok katıldım. İşte şunu çektim, bunu çektim; ama hep gördüm ki bir kurmaca var. Sizden, siz olmadığınız bir şey yapmanızı istiyorlar. Bu beni çok irite etti. Mesela moda fotoğrafı çekerken kızların o dehşet hali, ateş gibi... "Podyuma arkaya git", "kulise gel", "başına şunu tak"... O aslında bunları yapmak istemiyor, tek motivasyonu para. O çekimlerde bunları asla göremezsiniz. Ben fotoğrafımı, kendim neysem bodoslama olarak yapmak istiyorum. Oldum bittim macerayı seven bir tipim.

MC: Örnekleyelim hocam. Afganistan olsun, Katar olsun... Katar neden ilginizi çekti mesela?
2007 yılında Katar'a gittim. Orada bir helikopter çekimi vardı ve adamlar ülkeyi baştanbaşa geçen bir yol yapıyorlardı. Konudan konuya atlıyoruz; ama o zamanlar dron yoktu. Biz bayağı helikopterle iş yapacağız, zaten ona alışkınız. Yol ülkenin başından sonuna 200 kilometreydi; yani buradan binecek, havalandığımız zaman ülkenin sonunu görecektik. Hiç dağ yok ülkede. Bu beni çok heyecanlandırdı, bir ülkeye tepeden bakacağım ve koca ülkeyi

uzaydan görüyormuş gibi hissedeceğim. Bindim helikoptere. Orayı çektik; sonra Katarlılar eserleri görünce çok şaşırdılar. İnsanların nelere dikkat ettiklerini böyle uzaktan izliyorum. Yolu çekmişim, adam fotoğrafa bakacağı yerde yolun kenarında yığılmış taşlara falan odaklanıyor. Diyor ki "Nasıl bu kadar net olabiliyor?". İşte bunları gözlemlemek çok hoşuma gittiği, bunun bana bir zenginlik kattığını anladığım için 80'lerde sanayi fotoğrafına yöneldim.

TÇ: "Sanayi Fotoğrafı" terimini açabilir miyiz?
Kuşkusuz ki sanayi fotoğrafı, bir sanayi tesisinin karşısına gidip deklanşöre basmak değildir. Eğer öyle olsaydı bize gerek kalmazdı. Kamerayı dikerdin, o da çekerdi. O zamanlar otomatik işler pek yoktu; ama şimdi var. Bu muhakkak ki oraya gittiğin zaman o insanların ne yaşadığının üstüne kafa yormakla, onun ülke koşullarıyla ve tarihsel geçmişiyle beraber hemhâl olmasını anlamakla tanımlanabilecek bir durum.

MC: Koca bir arka plan var. Bir tuşa basmak değil mesele.
Önce onu çalışmanız lazım. Sonra gittiğiniz yerde ilk birkaç gün onlar sizinle beraber orada çalışacak olan insanların iletişimine bakmak lazım. Onlar size ne anlatıyorlar? Mesela Ereğli Demir Çelik Fabrikası'na gittim uzun yıllar önce. "Vince çıkacağım" dedim, "Çıkamazsın oraya" falan dediler. Buraya kadar gelip de vince çıkmamak olur mu? Meğerse vinçte asansör yokmuş, kedi merdiveni ile çıkıması gerekiyormuş, "Tamam" dedim, "herkes nasıl çıkıyorsa ben de öyle çıkacağım." Sonuçta çıktım. Operatörün oturduğu yerde çok güzel bir serinlik vardı. Adam döndü dedi ki "Bak klimam var, patron aldı." Eskiden yokmuş, yıllarca ateşin üstünde çalışmış. Sonra oradaki posteri gösterdi, "Bak" dedi, "Müjde Ar." "Güzel kadın, değil mi?" diye sordum, "Şahane" dedi. Şimdi o da oldu.

Biraz sonra "Bak, ben kuş besliyorum." dedi. Hakikaten bir kuşu var içeride. "Benim gibi" dedi. Neden? "Ben de kafesteyim..." Neden öyle hissettiğini sordum, "Kendimi kapadım buraya" dedi. Özet olarak söyleyeyim, bilmem kaç sene önce fabrikanın içinde kanca kopmuş, 20 kişi falan ölmüş. Tabii zavallının ne suçu var; ama o orada patlamış yani...

TÇ: Şiir gibi bir şey aslında.
Kalbiniz titremiyorsa fotoğraf çekmiyorsunuz demektir. Bunları yaşamıyorsanız kendinize bunları yaşamak için bir fırsat tanımıyorsanız, duygu dile gelmez. Duygu dile gelmeyince fotoğraf çekilmez. Aksi takdirde onu kamera çekmiş olur. Genellikle ticari projelerde çalıştım; ama onlara süs katan bendim. Bu süsler yüzünden bir hafta kalacağım yerde 15 gün kaldım.

MC: Meslek hayatınızda pek çok ilginç olay yaşamışsınızdır. Birkaçını dinleyebilir miyiz?
80'li yıllarda Adana'da bir fabrikaya çekim için gittik arkadaşlarla beraber. Gider yabancı olduğumuzu anlayıp yanımıza geldiler. Biz kapıdan giriş yapacağız, bir görevli var, "Kardeşim bak biz fotoğraf çekmek için geldik." dedik. "Yes, yes" diyor adam. Bizimle İngilizce konuşmaya çalışıyor. Ona göre bizim Türk olma ihtimalimiz yoktu. Hâlâ Türkçe konuşuyorsun, "Patronu çağır" diyorsun, "Yes yes" demeye devam ediyor.

TÇ: Adeta başka bir dünyadansınız siz.
Evet, sonra çalışan kızlar geldiler, bize bakıyorlar. Onların da seni bir kadın olarak görme ihtimalleri yok. En fazla kadın kılığına girmiş bir erkek olman söz konusu. Sonunda içlerinden biri, yanındakiler, "Kız" dedi, "Türkçe konuşuyor bunlar!" Sonra da arkaya doğru bağırmayı sürdürdü, "Koşun kızlar koşun, film çeken ressamlar geldi" diye. Bir kitap yazaca-

ğım, adı da "Film Çeken Ressamlar Geldi" olacak. Bu hayatım boyunca bana atfedilmiş en güzel, en doğru niteleme. (Gülüşmeler...)

TÇ: Fotoğrafta ekoller, üsluplar, teoriler söz konusu. Susan Sontag, Capa, Magnum var mesela. Kimlerden etkilendiniz?
Sebastião Salgado ve Magnum. Pedro Luis Raota var mesela. Onu ilk gördüğümde henüz yirmili yaşlardaydım o yıllarda ve böyle beynime kama girmişti. Şimdi de kalbime giriyor, hâlâ giriyor. Siyah beyazlarını hâlâ anımsıyorum. Fotoğraf bu işte benim için. Kalbim titremiyorsa fotoğraf çekebilme şansım yok.

TÇ: Kuşkusuz yüzlerce vardır; ama "burada gerçekten sanatımı konuşturdum" dediğiniz karelerden birkaç örnek vermenizi istesem...
Şimdi orada soruyu şöyle değiştireyim yani bunu başardım dediğim, orada 10.000 kare çekiyorsam bir ya da iki karedir. Mesela yani Ürgüp'te çok, çok yani gene kalbimi vuran bir şey... Bir rüya yakaladım. Benim tarz fotoğrafçılar şöyle çalışır: Bir yerden gidersiniz böyle, sanki birisi kulağınıza "Hişt bir dakika" demiş gibi bir şey olur; bakarsınız gerçekten de bir şey var orada. "O dakika hemen çekeyim" demekle olmaz o iş. Yani yalandır o. Orada bir koku vardır. Sen onun önünden geçersin; işte oteline gidersin, kahveni içersin neyse filan, sonra gidersin, bakarsın; hala var mı bir şey, yoksa sana o dakika öyle mi göründü, aynı ses geliyor mu diye. Yani fotoğrafçı bu kokuyu alır. Gene hiçbir şey yapmaz, neden biliyor musun? Bir şey çekersin rezil olur kendi kendine sinirlenirsin. Kamerayı kırarsın. O yüzden hiç dokunmazsın, o anın büyüsü gitmesin istersin.

MC: Son olarak dijital fotoğrafa gelelim dilerseniz. Teknolojik gelişmeleri takip ediyor musunuz, gelinen noktayı nasıl yorumluyorsunuz?
Aynı zamanda ticari fotoğraf çektiğim için yakından takip ediyorum. Tabii bu konuda Türkiye'de şöyle bir şey var, başka ülkelerde böyle bir şey yok. O nedir? Mesela bir fotoğraf çekiyorsun belki onu çekmek belki bir ay belki on yıl sürmüş; bir tane kare çekmişsin, düşünmüşsün. Yani oradaki taşla taş olmuşsun, oradaki ağaçla ağaç olmuşsun, o fotoğrafı çekmişsin sonra tesadüfen birileri görmüş ve şu hareketi yapmış: İyi de bu Photoshop! Anlamadım? Ne demek istiyorsunuz yani fotoşop eşittir sahtekarlık...

TÇ: Algı gerçekten böyle gerçekten...
İşte cehalet bu. Yani Photoshop'un neler yapabildiğini biliyoruz; ama sen bir sanatçıysan gibi gibi yapmaya gerek yok ki... Yani yap, onu öyle yapıyorsan zaten sanatçısın; yapmıyorsan fotokopi makinesisin, benim hiç önemli değil. Yurtdışından bir fotoğrafçıya "Photoshop" diye sorduğunuz zaman "Anlamadım" der, "Ne demek istiyorsun?"
Biz ticari şeylerde Photoshop'dan ve Yapay Zekâ'dan çok yararlanıyoruz. Çok, çok ciddi bir şey yapıyor mesela; eskiden işte o gökyüzünü temizlemekle uğraşırdık, bilmem ne falan... Şimdi öyle bir olanak var, o temizliyor. Amaç güzel fotoğraflar değil mi? Amaç müşterimizi doğru ya da yanlış yalan ya da doğru onu gayet iyi bir şekilde ortaya koymak değil mi? Mesela fabrikasında hurdalığı var; o hurdalığı temizlemek ona bilmem kaç yüz milyon liraya mal olacakken, oraya çimler döşemek ve duvarları badana etmek kötü bir şey mi?

MC: Bizler için çok anlamlı bir söyleşiydi. Çok teşekkür ederiz.

antsanat

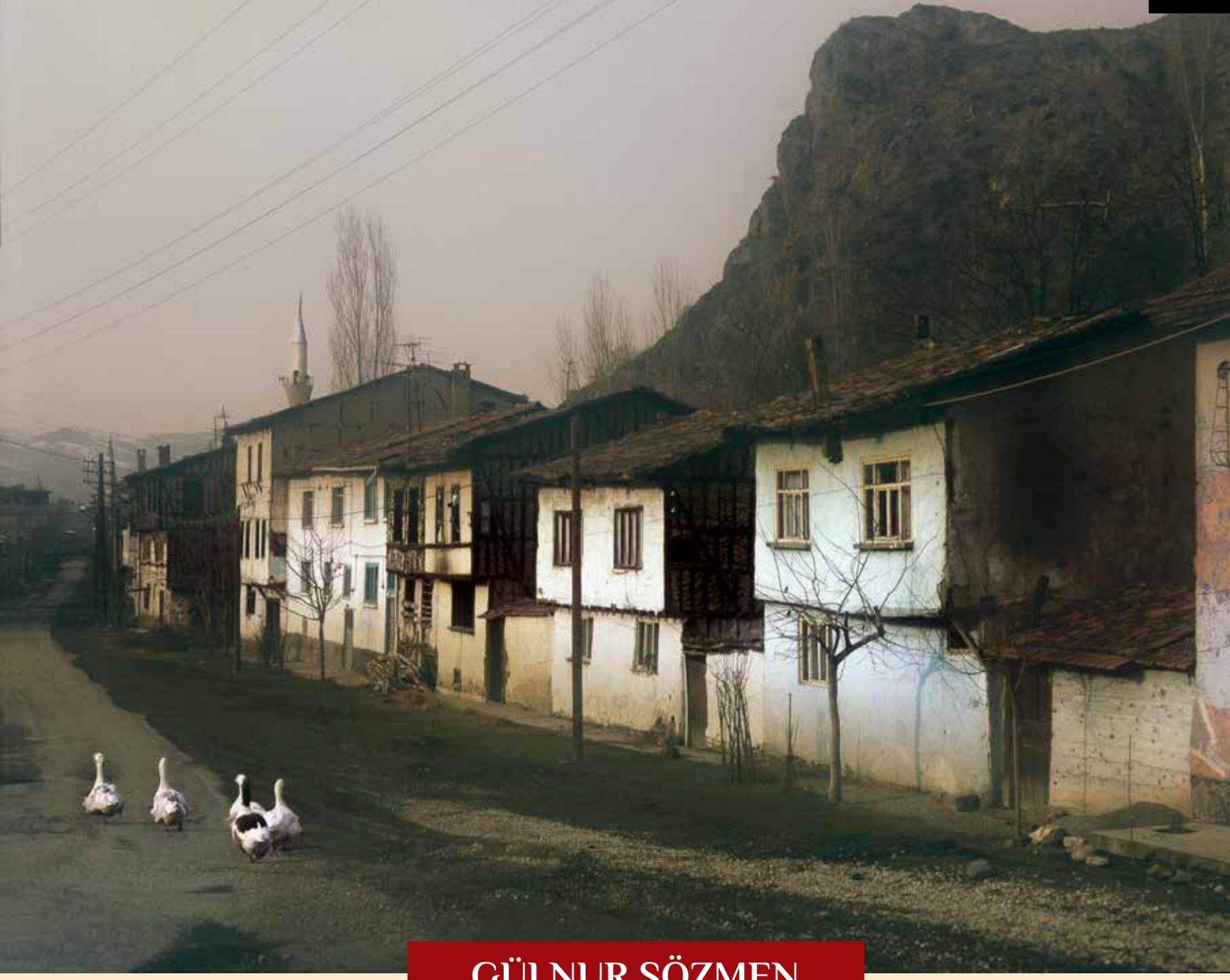

GÜLNUR SÖZMEN

İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı ve 1970 yılında fotoğraf çalışmalarına başladı. 1972-76 yılları arasında tatbiki Güzel Sanatlar'da Grafik Tasarım ve Fotoğraf eğitimi aldı ve 1976'da mezuniyeti ile birlikte ilk kişisel sergisini açtı.

1978 yılında kendi atölyesini kurarak profesyonel fotoğraf çalışmalarına devam etti. Aynı yıllar; Türkiye'de ilk mesleki kadrolaşma olan "FOTOS Fotoğraf Sanatçıları Derneği"nin kurucu kadrosunda bulunarak, sonrasında; Genel sekreterlik ve Başkanlık görevlerini yürüttü.

1987'de PTFD'ye (Profesyonel Tanıtım Fotoğrafçıları Derneği) üye oldu, sonraki yıllarda genel sekreterlik ve başkanlık görevlerini yürüttü. 1982-1996 yılları arasında Mimar Sinan Üniversitesi Fotoğraf ana sanat dalında "Görsel İletişim" dersleri verdi.

1994'de USA / San Fransisco'da konuk sanatçı olarak bulunarak aynı konuda, yabancı meslektaşları ile çalıştı. Sözmen; 1995'e kadar Türkiye'de, özellikle Güneydoğu Anadolu'da pek çok fotoğraf belgeseli çekti, bu tarihten sonra çalışmalarını Orta ve Güneydoğu Asya ve Orta doğu üzerine yoğunlaştırarak geniş bir arşiv oluşturuyor. Halen İstanbul'da yaşıyor, profesyonel ve belgesel çalışmalarını sürdürüyor.

Kepez, Konyaaltı, Muratpaşa

Üç Büyük Merkez İlçede Kültür ve Sanat

Türkiye'nin beşinci büyük kenti olan Antalya'da kültür ve sanatın nasıl öne çıkarılacağı üzerine kafa yormaya devam ediyoruz. Önceki sayılarda başladığımız "Bir sanat şehri olmak için ne yapmalı?" başlıklı soruşturma ve Nisan ayında Kent Konseyi öncülüğünde düzenlenecek sanat çalıştayının mimarlarından Leyla İrten; bu kez Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa Belediyelerinin yetkilileriyle merkezin üç büyük belediyesinin kültür politikalarını kapsayan bir söyleşi gerçekleştirdi.

Leyla
İRTEN

Evrim Yalçın (Kepez Belediyesi Başkan Yardımcısı)

Evrim bey, kültür-sanat alanında çok aktif bir belediyede önemli bir göreviniz var. İlçenizden bakışla; bu doğa, tarih, kültür zengini şehrin bir kültür/sanat politikası olduğunu düşünüyor musunuz diye sorarak başlamak isterim?

Öncelikle yazı dizinizde bizlere yer verdiğiniz için çok teşekkür ederim. Antalya'nın Geleceği Kepez'den Başkanımız Mesut Kocagöz adına tüm okuyucularımıza saygılar ve selamlarımı iletiyorum. Şehrimiz hem kültürel hem de doğa olarak çok zengin bir yer. Ancak bu zenginlikleri yeteri kadar yansıttığımızı düşünmüyorum. Bu anlamda kültür sanat politikamızın yetersiz kaldığını söyleyebilirim. Şehrimizde Büyükşehir Belediyemiz ve Kepez Belediyemiz haricinde tiyatrosu olan Belediyemiz yok diye biliyorum. Ayrıca kendisine ait çocuk ve gençlik senfoni orkestrası olan başka bir belediye de olduğunu bilmiyorum. Bu kadar turistin ağırlandığı bir şehirde kültür sanat etkinlilerimize katılan turist sayısı maalesef çok az uluslararası festivallerimize katılan ülke sayısını arttırmalı, kaliteyi yükseltmeliyiz.

Kepez'deki tarihi ve kültürel mirasın korunması için ne tür çalışmalar yapılmaktadır?

Kültürel Miras ve Korunması konusunda Başkanımız son derece hassas davranmaktadır. Kepez ilçemiz Antalya'nın en büyük ilçesi olduğu gibi aynı zamanda da en eski yerleşim yerlerinin olduğu alandır. Kepez ilçe sınırları Antalya'nın çeperlerini yani en eski yerleşim yerlerini de kapsar. En kadim olanlardan ve Kepezimizde bulunan tek antik kent olan LYRBOTON KOME antik kenti bunu doğrular niteliktedir. Kepez belediyesi olarak LYRBOTON KOME antik kenti öncelikle Antalya İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Antalya Arkeoloji Müzesi Arkeologları ve Akdeniz Üniversitesi Arkeoloji

Bölümü Öğretim üyeleri, öğrencileri ve bilimsel heyeti ile bilimsel kazısı yapıldı, eserlerin ve antik kentin restorasyon restütisyon ve konservasyonları tamamlandı ve de ardından orasının halkımız, kentimiz ve dünya tarihi ile buluşması için arkeopark projesi oluşturuldu.
Antalya merkezinin en eski kent yerleşim alanlarından birisinin ilçemiz sınırlarında oluşuyla birlikte belediyemizin bu alandaki yaklaşımı çok önemlidir. Bu alanı hem dünya tarihi hem de dünyanın en çok turist alan ve ülkemizin turizm amiral gemisi olan Antalya'mızın turizm destinasyonlarından birisi haline getirme projemiz kültürel miras ve koruma konusuna ne denli önem verdiğimizi göstermektedir. Ayrıca antik varlıklar konusu yanında ilçemiz doğal güzellikler konusunda da zengin bir varlık listesine sahiptir. Şehrimizin doğal güzelliklerinden ve en çok ziyaretçi çeken Düden Şelalesi ilçemizde bulunmaktadır. Bu alanın çehresinin de güzelleştirilmesine yönelik Büyükşehir Belediyemiz ile ortak çalışmalarımız devam etmektedir. Ayrıca şehrimizin hafızasının insanların yaşanmışlıklarının canlı tutulmasına yönelik projelerle kültürümüze sahip çıkmaktayız. Bu anlamda Dokumapark ve Pil Fabrikası alanlarımız vatandaşlarımızın yakından bildiği şehir hafızası olan ve halkımıza kazandırılan noktalardır.

Dokuma Park Kültür Merkezi Antalya için büyük bir değer, kültür mirasının gelecek nesillere aktarılması için önemli bir yerleşke. Benzeri tarihi bina ve yerler var mı değerlendirilecek Kepez'de?
1961 tarihinde üretime geçen Antalya Pamuklu Dokuma Sanayi Türk Anonim Şirketi bünyesinde bulunan Dokuma İplik Fabrikası 2003 yılına kadar faaliyetlerine devam etmiştir. Bu alan şehrimizin ve ilçemizin en bilinen kültürel miraslarından biridir. Koruma ve yaşatma konusunda yaptıklarımız arasında onlarca ödül aldığımız ve sayısız etkinlik ve uluslararası projeye imza attığımız, belediyemizin en

önemli kültürel miras alanlarının başında gelen ve sadece Kepez ve Antalya için değil aynı zamanda ülkemiz için de önemli bir yer tutan alan ise Dokuma Park Müzeler Kompleksidir.
Erken Cumhuriyet tesislerinin arasında güzide bir yer olan Türkiye'nin en büyük üretim alanları ve fabrika tesislerinden olan Antalya'nın en eski, zamanının Antalya Pamuklu Dokuma İplik Fabrikasını Belediyemiz tamamen kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması kapsamında Müzeler Adası haline getirilmiştir.
Belediyemiz tarafından bu mirasın korunması ve yaşatılmasına yönelik Dokuma İplik Fabrikası alanları güçlendirme ve düzenleme çalışmaları yapılarak, Anadolu Oyuncak Müzesi, Bir Zamanlar Antalya Müzesi, Modern Sanatlar Galerisi, Antalya Araba Müzesi, Açıkhava Müzesi, Anadolu Şehitler Müzesi, Hababam Sınıfı Müzesi halkımızın ziyaretine açılmıştır. Yine Dokumapark alanımızda kütüphanelerimiz ve bilim merkezimizle de vatandaşlarımıza hizmet vermekteyiz. Önümüzdeki süreçte bir dokuma müzesi açmak için proje çalışmalarımız devam etmektedir. Böylece şehrimizin hafızasını yaşatmaya devam edeceğiz.
Kepez Belediyemiz sınırları içerisinde yer alan Dokuma Park benzeri diğer alan ise; eskiden Makine Kimya Endüstrisi Antalya Pil Fabrikası olan ve şimdilerde ise içerisinde gezi parkının, Kıbrıs anı evinin ve Necmettin Erbakan kütüphanesinin olduğu diğer kent tarihi ve ülke tarihi için önemli olan kültürel mirasımız Pil Fabrikamızdır. Pil Fabrikası içerisinde ki binalar öncelikle aynı Dokuma Park müzeler adasında olduğu gibi kültürel mirası koruma ve yaşatma kapsamında restore edilerek geleceğe taşınması sağlanacak. Ardından her bina kendi kimliğine uygun bir şekilde kimlikleştirilerek kültür ve sanat adası olan bu alanda hizmet vermesi sağlanacaktır.
Yine Kepez'imizde, yukarıda da değindiğim, çok bilinmeyen ama tarihi önemi büyük olan Lyrboton Kome Antik Kenti bulunmaktadır. İlçemize bağlı Varsak Mahallesi'nin sırtını yasladığı dağın tepesinde yer alan Lyrboton Kome, Helenistik Çağ'dan Ortaçağ'a kadar varlığını sürdürmüş antik bir yerleşim yeridir. Perge'de bulunan bir yazıta göre "Elaibaris" (zeytin çiftliği) olarak da bilinir ve esasen büyük bir antik zeytinyağı üretim köyüdür. Burası yapılan çalışmalarla günyüzüne çıkarılmış ve içerinde halkımıza yönelik yapmayı planladığımız festival hazırlıklarımız sürmektedir.

Kepez'de çocukların ve gençlerin sanata olan ilgisini artırmak için ne tür projeler yürütüyorsunuz?
Kepez'de bu anlamda yeni dönemde ortaya koyduğumuz Başkanımızın en büyük projesi Mimar Sinan Akademi oldu. Açılışını yakın tarihte yaptığımız akademimiz içerisinde müzik, dans, tiyatro ve dil eğitimi üzerine 7'den 70'e her vatandaşımıza eğitim vermekteyiz. Halkımızın akademiye olan talebi de bizleri oldukça memnun etti. Bugüne kadar 2500 vatandaşımız bizlere bu hizmetlerden yararlanmak için başvuruda bulundu. Aynı zamanda Belediyemiz bünyesinde Çocuk ve Gençlik Senfoni Orkestrası kurulmuştur. Semt konaklarımızda ve Kepez Müzik okulumuzda çocuklarımıza yönelik eğitimler verilmektedir. Ayrıca koordinatör arkadaşlarımızla birlikte okullarımızda hem müzik hem de tiyatro alanında yetenek taramasına da 2.dönem itibariyle başlayacağız. Ayrıca Kepezimizde Kepez Kent Tiyatromuzu geniş bir kadroyla faaliyete geçirdik. Yetişkin ve çocuk oyunlarıyla Kepezimizde sanatseverlerle Cuma, Cumartesi Yetişkin oyunu saat 20 de, Pazar çocuk oyunu saat 14'de Erdem Beyazıt Kültür Merkezimizde Kepezliler buluşuyor.
Antalya'nın geleceği Kepez'de mottosuyla düzenlenen Kepez Forum etkinlikleri kapsamında

Kepez Belediye Başkanımız eşliğinde üniversite öğrencileriyle bir araya gelerek deneyimlerini paylaşmakta ve gençlere ilham vermektedir. Türk Tarihçi ve Yazar Sinan Meydan, Türk Şair ve Yazar Ahmet Ümit gibi ülkemizin değerli insanlarına da bu projede yer vermekteyiz. Bu buluşmalar, gençlerin sanata ve kültüre olan ilgisini arttırmayı amaçlamaktadır.
Kepez Belediyesi Nasreddin Hoca Kreş ve Gündüz Bakım Evleri olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın standartlarına uygun bir müfredat uygulamakla birlikte satranç, halk oyunu, spor, İngilizce, modern dans, resim, müzik gibi 9 ayrı branş dersleriyle birlikte çocuklarımızın kişisel gelişimini en üst düzeyde tutmayı ve onları daha küçük yaşta sanata ilgilerini artırmayı amaçlamaktayız. Kepez'de çocuklarımıza ve gençlerimize yönelik projelerimiz devam edecektir. Hedefimiz her çocuğumuza dokunmak olacaktır.

Kültür ve Sanat Faaliyetleri konusunda son dönemde gerçekleştirilen önemli kültür ve sanat etkinliklerinden bahseder misiniz? Bu etkinliklerin ilçenin sakinleri üzerindeki etkileri nelerdir?
Son dönemde gerçekleştirilen önemli kültür ve sanat etkinliklerimizden bazıları şunlardır: Kepez Belediyesi müzik okulları 7 kez konser düzenlenmiştir. (22.04.2024 - 14.09.2024). 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik spor Bayramı'nda Müzik Okulumuz öğrencilerinin katılımıyla konser programı gerçekleştirilmiştir. 16 Haziran 2024 tarihinde AÇEV işbirliği ile Dokuma Park alanında "İlk İş Babalık" sloganıyla Babalar günü etkinliği gerçekleştirilmiştir. İlk etkinliği Kepez Belediyesi tarafından Korkuteli Varsak Yaylasın da vişne şenliği düzenlenmiştir. 9.000 vatandaş katılım sağladı, yerel sanatçılar etkinliğe katıldı. (28.07.2024) Uluslararası Kepez Kültür Festivali: 10 Ağustos - 7 Eylül 2024 tarihleri arasında Dokuma Park alanında; müzik, sinema, çocuk etkinlikleri, bilim showları, konser, tiyatro, yarışma ve görsel etkinliklerle yer almıştır. Kepez'de parklar şenleniyor (Konserler ve çocuklara yönelik gösteriler) 1 Ağustos - 15 Eylül 2024 tarihinde ve 27 mahallede toplam 20.000 kişi katılım sağlamıştır. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Kapsamında: 29-30 Ekim 2024 tarihleri arasında kortej, Koray Avcı konseri, DJ performansı, çocuk bandosu, konser etkinlikleri düzenlenmiştir. Kepez Kent Tiyatrosu yetişkin oyunu Düğün Hatırası: 21 kez, çocuk oyunu Bu Benim Masalım 10 kez sahnelenmiş olup toplam 10.500 kişi izlemiştir. 5 kez kadınlar matinesi yapılmıştır. Gençlere yönelik olarak Antalya Kütüphanesinde "Kepez Forum" adında söyleşi etkinliği düzenlenmiştir. Konuklar: Ahmet Ümit, Sinan Meydan ve Pınar Toker olmuştur. Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ü anmak amacıyla 10 Kasım 2024 tarihinde Erdem Bayazıt Kültür Merkezinde 10 Kasım Oratoryosu düzenlenmiştir. 18.01.2025'de Kepez Kent Tiyatromuz 2. Yetişkin oyunu olan "Medyum" u Erdem Beyazıt Kültür Merkezimizde yoğun bir katılımla seyirciyle buluşturmuştur. Cuma ve Cumartesi akşamları ücretsiz olarak halkımızda buluşturmaya devam edecektir. 28.01.2025'de Erdem Bayazıt Kültür Merkezimizde "Adalet ve Demokrasi Şehitleri Anma Gecesi" düzenlenmiştir.

Antalya'da birçok sanatçının genelde yakındığı, yerel sanatçıların desteklenmesi konusuna gelsek? Kepez'de yerel sanatçılara nasıl destek sağlıyorsunuz? Yerel sanatçıların eserlerini sergileyebileceği mekânlar ve fırsatlar hakkında bilgi verebilir misiniz?
Başkanımız seçim sürecinde "Kepez'i birlikte yöneteceğiz" demişti. Bu sözünü her alanda olduğu gibi kültür ve sanat etkinliklerinde de yerine getiriyor. Halkımızdan gelen talepleri yerine getiriyoruz. Biz Erdem Beyazıt Kültür

Merkezimizde her Çarşamba günleri Kanal 15 de canlı yayınlanan ve ağırlıklı olarak yerel sanatçılarımızın sahne aldığı programa ev sahipliği yapıyoruz. Ayrıca hemşeri derneklerimize yer, sahne ve ses sistemi destekleri veriyoruz. Kendi festivallerimizde yerel sanatçılarımıza mutlaka sahnelerde yer veriyoruz. Bu uygulamalarımızdan her kesimden memnuniyet ifadeleri alıyoruz. Bu anlamda yer almak isteyen, talebi olan herkese kapılarımız açık. Elimizden geldiğince halkımızın ve sanatçılarımızın yanında yer alıyoruz.
Antalya'da yerel sanatçılarımızı ve yerel sanatı en çok destekleyen belediye olduğumuzu söylemek abartı olmayacağı gibi aynı zamanda da gurur duyduğumuz bir olgudur. Sanatçılarımız ve eserleri için Akdeniz Bölgesinin en büyük sanat galerisini Dokuma Park içerisinde Modern Sanatlar Galerimizde hayata geçirmekteyiz. Yerel sanatçılarımız ile bu alanda sergiler açarak hem sanat ile hem de halk ile buluşturuyoruz. Yıllık sergi takvimimizi ve eser sergileme planlamamızı yaparken her zaman önceliği yerel sanatçılarımıza verdik.

Kültür Turizm Bakanlığı ile ve Belediyeler arası işbirliklerine nasıl bakıyorsunuz? Kepez Belediyesinin ulusal/ uluslararası belediye kardeşleri var mı? Belediyenizle iletişimleri nasıl?
Bizler, Başkanımızın yönetiminde, birim olarak (Kepez Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü) toplam 321 çalışanımızla, kamuya yani halka hizmet etme noktasında tüm birimlerle iletişim halindeyiz. Bu anlamda gerek bakanlıklarımız gerekse diğer belediyelerle de ortak etkinlikler düzenliyoruz. Kültür Bakanlığımızın Antalya Kültür Yolu Festivali etkinliğine yer tahsisleri yaparak etkinliklerin bazı ayaklarının Kepezimizde gerçekleşmesinde yardımcı olduk. Buradan bu anlamda tüm kurum müdürlerimize de teşekkür etmek isterim. Bazı belediyelerimiz Antalya'da yaşayan hemşerilerine etkinlik düzenlemek istiyorlar, bu anlamda da onlarla işbirliği halinde her türlü desteği sağlıyoruz. Kardeş belediyelerimizde yine meclisimiz aldığı kararlar doğrultusunda bulunmaktadır. Onlarla yürüttüğümüz sağlıklı iletişimler sayesinde kültürel anlamda etkinlik sayımız geçen dönemlere göre oldukça fazladır. (Kardeş Belediyeler: Hatay Defne, Konya Seydişehir, Zonguldak Alaplı, Malatya Doğanşehir, Burdur Çavdır, Tokat Turhal)

Gelecek planları - Kepez Kültür Müdürlüğü olarak önümüzdeki dönemde hangi projeleri hayata geçirmeyi planlıyorsunuz? Bu projelerin Kepez'in kültürel yaşamına katkıları neler olacak?
"Kepez'de artık sanat konuşulacak, müzik konuşulacak" diyoruz. "Yeni şeyler söylemek lazım" diyoruz. Bu sloganla yola çıktık ve yoğun bir programla devam ediyoruz. Erdem Bayazıt Kültür Merkezimizde hemen hemen haftanın her günü bir etkinlikle halkımızın karşısına çıkıyoruz. Önümüzdeki dönemde bu etkinliklerimize halkımızı getirmenin yanında gelemeyen kırsal mahallelerde yaşayan halkımızda bu etkinliklerimizi götürmeyi düşünüyoruz. Mobil Sahne hizmetimizle kırsal mahallede yaşayan halkımızı tiyatro ve müzikle buluşturacağız. Kepez'i şehrin oteli konumundan çıkarıp, yaşam merkezi haline dönüştürmeye ve bu anlamda bir kültür oluşturmaya çalışıyoruz.

Kepez Belediyesi ve/veya Kepez Belediyesi Kültür Müdürlüğü için "3 En"i söyler misiniz?
Müdürlük olarak 3'Enimiz "Eğitim, Sanat ve Kütüphane" olarak söyleyebilirim. Burada kütüphane kısmını yazı içerisinde çok açıklama fırsatımız olmadı ama mobil kütüphanemiz dâhil toplamda 18 kütüphane ile halkımıza hizmet etmekteyiz. Kütüphane sayısı ve ziyaretçi sayılarımızla Türkiye rekoru kırmaktayız.

İlke Türkdoğan (Konyaaltı Belediyesi Başkan Yardımcısı)

İlke Bey, Konyaaltı Belediyesi Web sitesini incelediğimde, aslında kültür sanat etkinlikleri çok olan belediyenin bu yönünü net göremedim, Konyaaltı Belediyesi›nin kültürel vizyonu nedir?

Konyaaltı Belediyemizin kültürel vizyonundan bahsedecek olursak özellikle kültür, sanat ve spor etkinliklerimiz; sağlıklı nesillerin yetişmesinde, halk sağlığının korunmasında, toplumsal barışa katkı anlamında, sosyal uyumun geliştirilmesinde etkili oluyor. Ayrıca etkinliklerimiz, genç ve çocuklarda ilgi ve beceri keşfi ile değer bilincinin oluşmasında çok önemli bir yere sahiptir. Düzenlediğimiz festival, söyleşi ve sergi gibi etkinliklerle de kültürel ve sanatsal değerlerimizi tanıtıyoruz. Tüm bunlarla beraber, vatandaşlarımıza ücretsiz olarak sunduğumuz mesleki kurslar, vatandaşlarımızın kapasitelerinin gelişmesi sonucu ekonominin gelişmesine ve toplumsal yaşam kalitesinin artmasını ve kültür öğelerinin korunmasını sağlıyor. Bu anlayışla, Konyaaltı'nı kültür ve sanat etkinliklerimizle bütünleşen bir ilçe haline getirmek için çalışıyoruz.

Konyaaltı Belediyesi için gelecekte hangi hedeflere ulaşmak istiyorsunuz?

Bu sorunuzu, kısa vadeli ve uzun vadeli hedefler şeklinde; iki aşamalı olarak yanıtlayabilirim sanırım. Kısa vadeli olarak hedeflerimizi; planlanan etkinliklerde bölgenin kapasitesini, geniş anlamıyla folklorik haritasını çıkartarak sonraki etkinliklerin bu istatistik verilere ve etkinliklerle ilgili yorumlara göre planlanması şeklinde söyleyebiliriz. Uzun vadede ise; Ulu Önderimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün

başlattığı kültürel coğrafya hedefleri doğrultusunda, ilçe sınırlarımızda belirlenen arkeolojik alanlarda, o bölgeye özgü tarımsal ürünler, gastronomi, yöresel kıyafetler, halk oyunları, hikayeler, önemli inanç merkezleri gibi "çok disiplinli-multidisipliner" etkinlikler düzenlemekten bahsedebiliriz.

Konyaaltı Belediyesinin mevcut projeleri (Şu anda devam eden önemli kültürel projeler ve etkinlikleri) ve gelecek projeler: Yakın gelecekte planlanan kültürel projeler hakkında bilgi alabilir miyim?
Mevcut projelerimizde; Kadın Hobi Merkezi, Sanat Galerisi, Engelsiz Yaşam Merkezi, Kadın Danışma Merkezi, Aktif Yaşlı Demans Merkezi ve Gençlik Lokantası bulunmakta. Devam eden projelerimizde ise; Etnik Müzik ve Dans Festivali, Gençlik Festivali ve Likya Yolu Spor ve Sanat Festivallerimiz bulunmaktadır. Bunların yanında ayrıca bir de düzenli etkinliklerimiz bulunuyor.

Düzenli etkinliklerimiz; Çandır Fasulyesi Şenliği, Feslikan Yayla Şenliği, Sünnet Şöleni, Çocuk Şenliği, Çakırlar Gözleme Şenliği, Doyran Patlıcan Şenliği, Aşure Günü Etkinliğimiz, Milli Bayram Etkinlikleri, Uluslararası Halk Dansları Festivali, Piyaz Şenliği, Günbatımı Konserleri ile Günbatımı Dansları şeklinde sıralayabiliriz.

Toplumla etkileşim ve katılım konusuna gelecek olursak, Toplumun kültürel etkinliklere katılımını nasıl teşvik ediyorsunuz? Katılımı ölçümlüyor musunuz? Yeterli buluyor musunuz?
Bir etkinliğe karar vermeden önce talep ve istekler ile ihtiyaçları belirliyoruz. Vatandaşlarımızın beklentilerine göre de etkinliklerimizi şekillendiriyoruz. Örneğin; Gün Batımı Dansları ve Park Yoga etkinliklerini bu şekilde gerçekleştirdik. Böylelikle oldukça yüksek katılımlı etkinlikler gerçekleştirmiş oluyoruz. Katılımları elbette ölçümlüyoruz ve etkinliklerimizi bu katılım oranlarına göre çeşitlendiriyoruz. Halkımızın ilgi ve beğenilerine göre çeşitlendirdiğimiz etkinliklere katılımlardan da memnuniyet duyuyoruz.

Yerel sanatçılara ve kültür sanat alanındaki girişimlere nasıl destek sağlıyorsunuz?
Yerel sanatçıları desteklemek amacıyla Konyaaltı Belediyesi olarak kendilerine ses ve sahne desteği veriyoruz. Ayrıca, yaylalarda gerçekleştirdiğimiz etkinliklerde yerel sanatçılarımıza da destek oluyoruz.

Belediyenin düzenlediği sanat eğitim programları ve atölyeler nelerdir?
Konyaaltı Belediyesi olarak, ücretsiz bir şekilde birçok sanat eğitimi programı düzenliyoruz. Düzenlediğimiz programlara da vatandaşlarımız yoğun katılım göstermektedir. Bu programlar çerçevesinde bulunan Müzik Akademimizde 13 farklı branşta toplam 451 çocuğumuz eğitim almaktadır. Konyaaltı Sanat Eğitim Merkezi'mizdeki(KONSEM) kurs merkezimizde ise resim, piyano, keman, dikiş, iğne oyası, sepet örücülüğü, halk oyunları, yabancılar için Türkçe ve İngilizce kursları ile 18 farklı branşta eğitimler verilmektedir. Ayrıca, 2'nci Dönem için de yeni branşlarda kurslarımızın artarak devam edeceğini belirtmek istiyorum. Tüm bunların yanında, Belediyemiz bünyesindeki Yaşam Boyu Sanat Destek Merkezimizde de tiyatro, resim çalışmaları sürdürülmektedir.

Gençlerin kültürel etkinliklere katılımını artırmak için hangi adımları atıyorsunuz?
Öncelikle gençlerin bizim için çok önemli bir yere sahip olduğunu söylemek istiyorum. Onların kültürel ve sosyal gelişimleri için ücretsiz eğitimler ve etkinlikler düzenliyoruz. Hedefimiz, gençlerimizin en az bir sanat dalıyla

ilişki kurmalarını sağlamak. Bu amaçla Müzik Akademisi, KONSEM Kurs Merkezi ve Yaşam Boyu Sanat Destek Merkezi'nde gençlerimize hizmet veriyoruz. Gençler, bu merkezlerimizde hem bir sanat dalı ile uğraşmaktalar hem de meslek edinme imkânı elde etmekteler. KONSEM Etüt Merkezimizde ise okul başarılarını artırmak ve gençleri sınavlara hazırlamak için ücretsiz eğitimler veriyoruz.

Kepez ve Muratpaşa ilçeleri ilgili belediye yetkililerine de yönelttiğim soruyu size de sormak isterim; Konyaaltı Belediyesi ile ulusalda ve uluslararasında bir kardeş belediye var mı? Bakanlık büyükşehir belediyesi ve diğer belediyelerle iş birlikleriniz nasıl? Geliştirilmesi gereken konular var mı sizce? Nelerdir?

Tokat Almus Belediyesi, Konya Seydişehir Belediyesi, Erzurum Şenkaya Belediyesi ve Kahramanmaraş Nurhak Belediyesi bizim kardeş belediyelerimiz. Coğrafi ve kültürel olarak birçok hususta ortak koşullarda bulunan belediyelerimizin etkinlikler ve hizmet noktasında birlikte hareket etmelerinin çok elzem olduğunu düşünüyorum. Bu birlikteliklere örnek olarak gösterecek olursak; Manavgat Belediyesi ile iş birliği içerisinde düzenlediğimiz Piyaz Şenliği'ndeki amacımız; Konyaaltı'na özgü Çandır fasulyesi ile Manavgat'a özgü altın susamından yapılan tahin ile hazırlanan Antalya'nın meşhur piyazımızı duyurmak ve tanıtmaktı. Bu sayede ilk defa iki ilçe belediyesini bir etkinlikte buluşturarak şehrimizin özgün tarımsal ürünlerinin tanıtımlarına katkı sağladık ve gastronomi dünyasında da besin değeri ve lezzetiyle kıymeti pek bilinmeyen Antalya piyazını tüm Antalya halkıyla buluşturduk.
Kapımız tüm belediyelere; dayanışma içerisinde ortak projeler gerçekleştirecek iş birlikleri için ve şehrimizin kültür ve sanatına olumlu katkı sağlamak amacıyla, Konyaaltı Belediye Başkanımız Cem Kotan öncülüğünde; birimimizle 123 kişilik bir ekip olarak, her zaman açıktır.

İlke Bey, Muratpaşa ve Kepez Belediyesi ile söyleşimizde ortaya çıkan "3 En" Konyaaltı Belediyesi'nde ne olur sizce?

Belediye kapsadığı 1400 km alan içerisinde 0 rakımdan 2000 m kadar çok çeşitli yükseklikte yerleşim yerleri mevcuttur. Aynı gün içerisinde denize girip bir saat sonra kartopu oynayabilirsiniz. Konyaaltı, sanatçıların, alanında uzman kişilerin, sakin bir yaşamı seçen şehrimizin önemli iş adamlarının, siyasetçilerin ve emeklilerin yaşamayı tercih ettiği Slowcity olmaya en uygun ilçedir. *Kısacası Antalya ve Konyaaltı turizmden, tarıma, eğitime birçok ekonomik değeri içinde barındırır. İklim ve coğrafi zenginlikler, kültürel anlamda büyük değer katar.

Gülnur Karaaslan (Muratpaşa Belediyesi Kültür Müdürü)

Gülnur hanım, Muratpaşa belediyesi, kültürel etkinlikler açısından oldukça aktif bir belediye. Gerek Kurumsal İletişim profesyonel deneyimime dayanarak, hem de sade, sanata ilgi duyan bir sanat gönüllüsü olarak, belediyenizin "Muratpaşa'da Sanat Var" web sitesi gerçekten çok etkileyici bulduğumu, yeri gelmişken, özellikle belirtmek istiyorum. Bu çalışmanın tüm belediyelere örnek olmasını da ayrıca dilerim. Belediyenizin ayrıca desteklediği, benim de yazılarımın yer aldığı Ant Sanat Dergisi de Antalya'nın tek sanat dergisi olması nedeni ile çok değerli bir yayın. Bu başarılı dergi için de belediyeyi ve hazırlık ekibini içtenlikle kutlarım. Ortaya konmuş bu değerli iletişim araçlarından hareketle; sizinle sohbetimizde ilk sorumu hemen yönelteyim; Muratpaşa Belediyesi'nin kültürel vizyonu ve misyonu nedir?

Muratpaşa Belediyesi, kültür ve sanatın toplumun gelişimindeki rolüne büyük önem veriyor ve bu anlayışı çalışmalarına da yansıtıyor. Belediyemizin misyonu; evrensel değerlere ve insan haklarına bağlı kalarak, çevresel sürdürülebilirlik ve toplum mutluluğunu ön planda tutan katılımcı, şeffaf bir yönetim anlayışıyla hizmet sunmak. Vizyonu ise; farklı kültürlerin uyum içerisinde yaşadığı, tarihi ve doğal mirası koruyan, sanat ve turizmle kent yaşamını zenginleştiren bir model belediye olmak.

Başlıca etkinlikler hangileri? Bu etkinliklerin takvimini düzenlerken dikkate alınan kriterleri paylaşır mısınız?

Muratpaşa Belediyesi, tiyatro, konser, sergi, sempozyum, çalıştay, forum ve festivaller

gibi geniş bir yelpazede etkinlikler düzenliyor. Uluslararası Antalya Gitar Festivali, Yöreler Renkler Festivali, Kaleiçi Old Town Festivali, Antalya Edebiyat Günleri, Hıdırellez Şenlikleri, Ramazan Şenlikleri, Komşu Buluşmaları, Hamsi Günleri, Yeni Yıl Çarşısı, Muratpaşa Söyleşileri, Yörük Çalıştayı, Kadın Kooperatifleri ürün tanıtım günleri gibi projeleri uzun yıllardır devam ettiğimiz etkinliklerimizin başında sıralayabiliriz. Bunun yanısıra milli bayramlar ile önemli gün ve haftalara yönelik etkinliklerimiz de gerçekleştirilmektedir. Açıldığı 2018 Ekim ayından bugüne kadar Türkan Şoray Kültür Merkezinde düzenlenen sanat atölyeleri, söyleşiler, sergiler, tiyatro ve konserler büyük ilgi görmektedir.

Etkinliklerin planlanmasında toplumun kültürel ve sanatsal talepleri, yerel sanatçıların teşviki ve turizm potansiyeli gibi kriterler gözetilmektedir.

Etkinlik takvimimiz vatandaşlarımızın takip edebilmesi için düzenli olarak "Muratpaşa'da Sanat Var" sosyal medya hesaplarından ve Belediyemizin Web sitesinden yayımlanarak herkesin erişimine açık tutulmaktadır. Böylelikle sanatseverler hem geçmiş etkinliklerimizi görebiliyor, hem de gelecekte yapılacak etkinliklerimizden haberdar olabiliyorlar.

Müdürlüğünüze bağlı kültür sanat birimleri hakkında da bilgi alabilir miyiz?

Türkan Şoray Kültür Merkezi, Değirmenönü Kültür ve Sanat Merkezi, Hacı Bektaş Veli Kültür Merkezi, Şirinyalı Sanat Merkezi, Aydın Kanza Sanat Galerisi, Fikret Otyam Sanat Galerisi, Muratpaşa Kültür Salonu, Etkinlik Çadırı, Abdullah Sevimçok Sivil Toplum ve İnovasyon Merkezimizde kültür sanat programları düzenlenmekte olup Kozaklı ve Kırcami Komşu Evlerimiz vatandaşlarımızın özel gün ve kültürel etkinlikleri için tahsis edilmektedir. Mest Kurs Merkezi ve bağlantıları Soğuksu, Meltem Arpet, Konuksever, Ermenek, Kızıltoprak, Perge, Demircikara Kurs ve Sanat Atölyelerinde meslek edindirme, sanat ve hobi kursları düzenlenerek sanatsal eğitim ve üretim süreçlerimiz devam etmektedir. Ayrıca Türkiye çapındaki kadın kooperatiflerinin ürettikleri el emeği ürünlerinin konsinye olarak satışını yaptığımız Muratpaşa Kadın Kooperatifleri Ürün Satış Mağazası ve bu alanda yapılan ulusal ve uluslararası organizasyonlar ile fuarlarda mağazamız aracılığıyla kadın kooperatiflerini dolayısıyla kadın emeğini desteklemeye devam ediyoruz. Ayrıca sizin de bahsettiğiniz gibi 2 yılı aşkın bir süredir Muratpaşa Belediyesi Kültür yayını olan Antsanat dergisi dijital olarak yayın hayatına devam etmektedir. Sizin vesilenizle buradan dergimizin editörü Tuncer Çetinkaya ve derginin ilk sayısından bugüne kadar gelmesinde büyük emeği olan isimlerini tek tek sayamadığım birbirinden değerli edebiyatçı ve sanatçılarımıza şehrimizin kültür sanat hayatına katkılarından dolayı belediyemiz adına çok teşekkür ederiz.

Muratpaşa Belediyesi ile ulusalda ve uluslararasında kardeş belediyeler var mı? Bakanlık, büyükşehir belediyesi ve diğer belediyelerle işbirlikleriniz nasıl? Geliştirilmesi gereken konular var mı sizce? Nelerdir?

Antalya Muratpaşa Belediyesi'nin kardeş şehir politikası, ulusal ve uluslararası iş birliğini geliştirmek, turistik tanıtımı sağlamak, kültürel alışverişi teşvik etmek ve ortak projeler gerçekleştirmek amacıyla oluşturulmuştur. Kardeş şehir ilişkileri genellikle karşılıklı ziyaretler, kültürel etkinlikler, bilgi ve deneyim paylaşımı gibi iş birliklerini içerir. Özellikle tarihî ve kültürel mirası öne çıkan şehirlerle kardeşlik ilişkileri kurulması, belediyenin öncelikleri arasındadır. Ayrıca, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan veya benzer kültürel değerleri paylaşan şehirlerle ilişkiler

geliştirilmesi hedeflenmektedir. Çek Cumhuriyeti'nden Çin Halk Cumhuriyeti'ne, Rusya'dan İtalya'ya, Tunus'tan Macaristan'a dünyanın pek çok bölgesinden kardeş şehri bulunan Muratpaşa Belediyesi, Türkiye'nin farklı yörelerinde yer alan kardeş şehirleri ile de ortaklaşa birçok proje gerçekleştirmektedir.
(Muratpaşa Belediyesinin kardeş belediyeleri *şöyle;* (Afyonkarahisar/Sultandağı/Dereçine, Yeşilçiftlik Belediyesi, Antalya/İbradı/İbradı Belediyesi, Çek Cumhuriyeti/Prag/Pra6 Belediyesi, Çin Halk Cumhuriyeti/Guilin/ Guilin Belediyesi, Çin Halk Cumhuriyeti/Najing/ Xuanwu Belediyesi, Erzurum Çat Belediyesi, Eskişehir/Tepebaşı/Tepebaşı Belediyesi, Gürcistan/Telavi/Telavi Belediyesi, Isparta Gönen Belediyesi, Isparta/Aksu/Aksu Belediyesi, İtalya/Gradara/Gradara Belediyesi, Karaman Ermenek Belediyesi, KKTC/Girne/Girne Belediyesi, Macaristan Zigetvar Belediyesi, Moldova Transdinyester *Bölgesi Bender Şehri, Moldova/*Komrat/Komrat Belediyesi, Niğde/ Bor/Kemerhisar Belediyesi, Polonya Lomza Belediyesi, Polonya/Siemianowice Slaskiye/ Siemianowice Slaskiye Belediyesi, Romanya/ Sibiu/Sibiu Belediyesi, Tunus Cumhuriyeti/La Goulette/La Goulette Belediyesi)

Toplumun kültürel etkinliklere katılımını nasıl teşvik ediyorsunuz ve toplumla nasıl etkileşim kuruyorsunuz?
Farklı yaş grupları, ilgi alanları, kültürleri temsil eden etkinlikler gibi herkese ve her yaşa hitap edecek, ayrıca belediyemizce düzenlenen etkinliklerimizi ücretsiz sunuyor olmak, etkinliklere katılımı arttırmaktadır. Sosyal medya, yerelde görsel ve yazılı basın, çeşitli billboard ve afişler aracılığı ile etkinliklerimizi duyuruyoruz. Biliyorsunuz ki sanat iyileştiricidir. İşte tam bu noktada gönüllülük ve toplulukların katılımını sağlayacak etkinliklerle sürdürebilirliği de sağlıyoruz.

Yerel sanatçılara nasıl destek sağlıyorsunuz? Onlara yönelik özel programlarınız var mı?
Yerel sanatçılar için belediyemizce sergi ve performans alanları sağlanıyor, onların üretimlerini desteklemek için çeşitli projeler geliştiriliyor. Örneğin pandemide programları ve sahneleri iptal edilen sanatçılarımızı desteklemek için kültür merkezleri ve salonlarımızı ücretsiz olarak tahsis ettik. Park ve açık alanlarımızda düzenlediğimiz "Müzik Sokakta" programları ile yerel sanatçılarımıza destek olduk. Belediyemizin düzenlediği festivallerde ve etkinliklerde mutlaka yerel sanatçılarımızı dahil etmeye, birlikte çalışmaya özen gösteriyoruz.

Gülnur Hanım, belediyenin özellikle gençler için düzenlediği kültürel ve sanatsal eğitim programları var mıdır? Örnek verebilir misiniz?
Muratpaşa Belediyesi, gençler için özel programlar da düzenliyor. Örneğin, belediyenin halk dansları, tiyatro ve gitar orkestrası gibi topluluklar için yapılan seçmeler, genç yeteneklerin sanatla buluşmasına fırsat sunuyor. Ayrıca, sanatsal ve kültürel atölye çalışmaları ve eğitim programlarıyla gençlerin kültür ve sanatla daha yakından tanışmaları ve meslek edinmelerine de destek oluyoruz. Sanatsal eğitim programlarımıza örnek olarak, gravür,

soğuk seramik, heykel, çini, keçe gibi örnekler verebiliriz. Ayrıca gençlerin ders çalışabilmelerine imkân sağlayan Etüt Merkezleri açtık. Yine Murgem ve Eğitim Bilgi Merkezlerimiz ile gençlerimizin eğitim hayatlarına yön vermeye yönelik çalışmalarımız devam etmektedir.

Antalya'nın hep bahsedildiği üzere, son yıllarda civar iller ve ülkelerden aldığı göç dikkate alınırsa, Muratpaşa'da kültürel çeşitliliği nasıl destekliyorsunuz ve farklı kültürleri bir araya getiren projeleriniz var mı?

Antalya'nın artan göç alan yapısını göz önünde bulunduran belediyemiz kültürel çeşitliliği destekleyen projelere öncelik vermektedir. Her yıl düzenlenen Antalya Yörük Çalıştayı, Yöreler Renkler Festivali gibi etkinliklerle yerel kültürler yaşatılırken, Abdullah Sevimçok Sivil Toplum ve İnovasyon Merkezinde STK ve diğer kuruluşlarla sürdürülen aynı zamanda farklı kültürlerden gelen bireylerin bir araya geldiği projeler de gerçekleştirilmektedir.

Muratpaşa'nın kültürel etkinlikleri ve projeleri, turizm açısından nasıl bir rol oynuyor?

İlçenin Kültürel mirasının ve turistik potansiyelinin tanıtımına, kent içi turizmini canlandırmaya oldukça kafa yoran bir Belediye Başkanımız var. Kaleiçi Old Town festivalinin çıkış noktası da temelde budur. Bu festival sayesinde her yıl 3 kıtadan, 18-20 ülkeden 30-40 kadar tarihi kentten temsilciler şehrimize gelerek festivale katılım sağlıyor. Karşılıklı tanıtımlar gerçekleştiriliyor. Yıllar içerisinde 500 kadar kentten oluşan bir network oluşmuştur. Bunların her biri birer turizm elçisidir. Sayısal olarak ölçmek elbette mümkün değildir. Ancak Festivalin hem doğrudan hem dolaylı bir şekilde kent içi turizmine ve bölge turizmine katkısı vardır.

Biliyor musunuz, Çinin Guilin kentinin sokaklarında içerisinde Muratpaşa'nın tanıtımın yapıldığı bir otobüs dolaşmaktadır. Ümit Uysal kent içi turizmini canlandırma girişimini bir adım daha ileriye taşıyarak, turisti kaynağından doğrudan kent merkezine getirmeyi hedefleyen Muratpaşa Kültür Turu Paketini hazırlatmıştır. Bu turizm paketi şu an dünyanın en büyük tur operatörlerinden biri olan ANEX'in web sitesinde satıştadır. Bir yerel yönetimin güvencesinde satışa çıkarılan ilk turizm ürünüdür.

Muratpaşa'nın düzenlediği kültürel etkinlikler de turizme önemli katkılar sağlıyor. Örneğin, Kaleiçi Old Town Festivali gibi organizasyonlar hem yerli halk hem de turistler tarafından büyük ilgi görüyor. Konserler, sokaklara yayılan sanatsal çalışmalar gibi çeşitli kültürel etkinliklerin düzenlenmesiyle Kaleiçi semti ayrıca canlanıyor.

Gelecekteki kültürel hedefleriniz ve planladığınız projeler nelerdir?

Gelecek hedefleri arasında uluslararası iş birliklerinin artırılması, gençlere yönelik daha fazla kültürel ve sanatsal fırsat yaratılması ve toplumun her kesimini kapsayan etkinliklerin düzenlenmesine devam edilmesi yer alıyor.

Gülnur hanım, bu söyleşimize özel; ortaya çıkan "3 En" Muratpaşa Belediyesi'nde ne olur sizce?

En geniş katılımlı ve çeşitli kültürel etkinlikler, En fazla yerel sanatçıya verilen destek, En kapsayıcı ve sürdürülebilir kültürel programlar. Belediyenin bu vizyoner yaklaşımı, kültür ve sanatın kent yaşamındaki değerini somut şekilde ortaya koyuyor. "Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "sanatsız kalmış bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir" sözünden yola çıkarak, sanat hayatımızın hep içinde olsun... "YAŞASIN SANAT, YAŞASIN HAYAT"

antsanat

Renkler Üstüne Akdeniz Senfonisi

Beni bin Antalya rengine boyayın. Tuvaline bir parça huzurun rengi, sakinliğin imparatoriçesi Antalya mavisi damlamışsa ressamın ilhamı gökyüzüdür. Bir parça gücün ve tutkunun rengi Side narı kırmızısı düşürmüşse güneşin sıcaklığını sunuyordur. Eğer Renoir'ın "Çiçekli Şapka"sı gibi çiçek çiçek açmışsa, bir köşede nevruzlaşmanın fotoğrafını sunan bir kedisi de varsa hep ilkbaharı yaşıyordur. Yeşil canlılıktır, diriliktir, yeniden doğuşun simgesidir.

Barış
ERDOĞAN

Haydi Tanpınar'ın renk armonisiyle çağıldayarak Antalya'nın büyüsünde yeni renklere seyahat edelim,: "Bazen de daha ilerilere, denize çok yukarıdan bakan kayalıklara kadar gider, orada yosun bakışlı uçurumun kenarında, durulmuş suyun yeşil ve somaki bir ayna gibi akşamın son ganimetlerine açılışını..." Sanatçı gözünün izdüşümüdür. Kucakladıklarıyla yeryüzüdür.

Siz hiç üşüdüğünüz zaman tablolardaki renklere koştunuz mu? Hayır diyeceğinizi biliyorum. Oysa öyle resimlerle/ renklerle karşılaştım ki ellerimin üşümesi kesilmese de yüreğimin ateşine çare oldular. Sanata koştum, sanatın ateşi renklerindedir.

Dostoyevski cehennemden çıkıp gelmese bize rengârenk bir dünyayı tasvir ederdi. Şiirin Dostoyevski'si Baudelaire de karanlıkta ışık yakar. Sanatçının ürettiği ruhunun fotoğrafıdır. Çocukken bizleri gözyaşlarına boğan Kemalettin Tuğcu işte o bulanık fotoğraf. Ya Sait Faik? Avareliğin mavisiyle dolaşır Adalar'da, Beyoğlu'nda, Karaköy kahvelerinde; yalnızlığın kemendiyle gezinir. Edinburglu bir ressamın renkleri yağmur kokar. Birgül Çildoğan fotoğrafları siyah-beyaz ağırlıklı olsa da içi bahardan bir bahçe ki cıvıl cıvıldır. Hazırladığı sofralarda renklere doyarım.

Bir insan içini renkler deposuna dönüştürebilir mi? Kaç yıl sürer bu işlem? Ben sadece sarının tonları için kırk yılımı ayırdım. Baharın ortasında sonbaharım, kış başında yaz. Kehribarı yakalayabilmek için dağ taş gezindim, hardala razı oldum. Sahi görmediğim ama adını duyduğum krom sarısını van Gogh'un manzaralarında gördüysem vücut direncim artmıştır. Her biri ana renk. Gecenin zifirisi simsiyahtır, değil mi? Değil. Bende koyu yeşilin sahasına müdahale etmiş hain bir siyahtır. Peki baharın yeşili mevsim sonu nereye yolculuk eder? Bir yere gitmiyor renkler, mekân değiştiriyor. Bugün bende, yarın komşu bahçede. Bir gün ürpertinin rengini aradım, yoktu. Haydi bunalımınki gri. Hangi sözcük renksizliği çağrıştırır? Boşluk mu? Sabahattin Ali'nin Kürk Mantolu Madonna'sında çizdiği boşluğa renk bulamam da Gonçarov'un, "Görüyorsun işte, yiyorum, içiyorum, uyuyorum, gezmeye çıkıyorum. Ama birden keyfim kaçıyor, bir boşluk duyuyorum." sözündeki boşluğa binlerce rengi yamarım. Ama renklere doymuş eserler için de şunları

söylemeden geçemem: Bir resim ne zaman bitmiştir? Bir fırça darbesi renk daha koyacak yer yoksa. Bir müzik eserine bir nota daha eklemek mümkün değilse resimde de öyledir.

Renklerin patronu Van Gogh (1853-90) dememiştir ama aklından şunları geçirmiştir: Üç ana renk (sarı, kırmızı ve mavi) vardır, bunlar bana yetmedi. Bir gün Newton'un - imkânsız ama- (1643-1727) yedi ana rengi (macenta, kırmızı, sarı, yeşil, siyan mavisi, koyu mavi ve bunların karışımından elde edilen kahverengi) keşfettiğini öğrendim. Sonra oturup düşündüm: Bunların hiçbiri benim ana rengim değil. Nereye kadar arayacağım? Tanrı bilmiyor mu benim yorulduğumu? Baksanıza Monet'ye (1840-1926) siyah ve beyazı kullanmadan sıcak ve soğuk renklerle 'bir kuş öter gibi resim' yapmış. Ya ben? Ben bir yangının içinde rengimi arıyorum. Beni bu yangına iten olmasın ana rengim? Büyük ressamlar kendi renklerini buluncaya değin renkleri harman ederler. Goethe'nin kırmızısında neler gizlenmiş? Biraz sarı, biraz mavi. O halde ben kırmızıyı, asıl kırmızıyı nerede bulacağım? Sadece kırmızı mı? Birbirine sevdalı renkleri Turner'ın resimlerinde buldum. Köle Gemisi hikâyesiyle de renklerin ruhumuzda yarattığı atmosferi.

Haydi gözlerime neşter vurun, asıl rengimi bulup huzurla yaşayayım. Gri de olsa açın gözümü. Renksizlik körlüktür.

antsanat

Akdeniz Lirikleriyle Dolu

Renkli Bir Senfoni

Sanatçının varoluşunu belirleyen, önemli bir yaratıcı eylem ve sanatsal üretim alanıdır yaşadığı mekân; düş gücünü devindiren ve dönüştüren bir yer. Üretim sürecinde, elleriyle düşünür sanatçı; düşüncelerini materyallerle görselleştirerek boyutlandırır, çeşitlendirir yaratıcılığını ve orada daha bir çoğaltır kendini.

İbrahim
KARAOĞLU

Yalnızca düşünme ve üretme alanı değil, bir birikme alanıdır da mekân. Aynı zamanda, sanattan alınabilecek hazların paylaşımının da kapsam alanıdır. Bu nedenle, aynı coğrafyada, aynı mekânda yaşayan sanatçıların arasında kurulan bağlar, iletişimler ve dostluklar; üretilen değerlerin paylaşımını artırır; yapıtları sihirli, erişilmez duvarlar arasında kalmaktan ve yalnızca sanatçının duygu, düşünü ve sezgilerini barındıran fildişi bir kule içinde olmaktan kurtarır; paylaşım olanaklarını artırır ve aynı konsept içinde yan yana gelme olanağı sağlar.

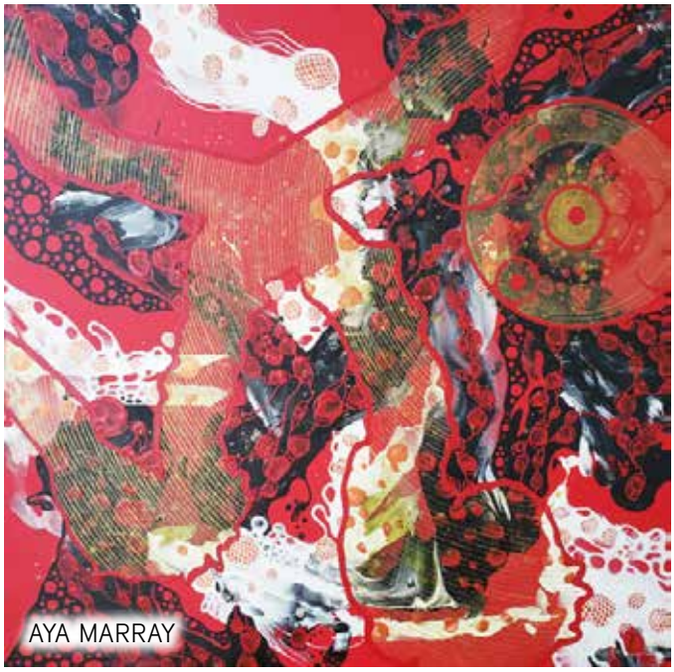
AYA MARRAY

Yalnızca bu tür etkinlikler değil, kendine özgü değerle biçemini, poetikasını ve duruşunu oluşturmuş sanatçıların bireysel sergilerle oluşturdukları etkinlikler de; birikimlerin paylaşılarak, çoğalmasını ve dayanışma duygusunun gelişmesini sağlar.

İnsan hangi mekânda yaşarsa ve düşleri o mekânın duygularına dokunursa ona ilişkin imgelerle kurar imgelemini.

Aslında, bir buluşmadır sanat; düşle gerçeğin, arkaik olanla çağdaşın, gerçeküstüyle yaşamın buluşması...

Her buluşma daha bir anlam katar, çoğaltır hayatı... Sanatlarını, vazgeçilmez tutkularla, düşünsel ve estetik bir varsıllıkla sürdüren sanat insanları, ortak bir paydada buluştukları etkinliklerde; dinamik bir etkileşimle, benzersiz bakış açılarının farklılığıyla yeni sanatsal ifade biçimlerinin, işbirliği ve dayanışma duygularının paylaşımını çoğaltırlar. Üretici bir sanat yolculuğunda yan yana durarak dayanışmanın, iletişmenin ve etkileşimin gücü her şeyi değiştirebilir.

Günlük yaşamın kargaşasından uzak, özel ve seçilmiş ortamlarda; günümüz yaşamının karmaşık sosyo-politik bağlamlarından soyutlanmadan, duygularını özgürce sanata dönüştürmek ve bu yapıtlarla sanatseverleri buluşturmak; birlik ve dostluk duygularını da sanatın etkisini de geliştiriyor. Bu nedenle "Akdeniz Lirikleri" adlı sergi bir büyük sinerji sergisidir aynı zamanda. Her sanatçı, deneyimlerini ve heyecanlarını kendi özgün biçemleri üzerinden şekillendirdi. Ve katılımcı sanatçıların yapıtları, bir büyük renk senfonisi oluşturdu. Tüm sanatçıların her bir yapıtından yansıyan enerji ve duygusal yoğunluk izleyicisini de içine çekecek. Kent, kendi sanatçılarının modern ve çağdaş birikimini; yeni sanatsal ifade biçimlerini, yapıtlarının yansıttığı değerlerin sosyal iklimin etkisiyle oluştuğunu ve yarattıkları algıları, ruh hallerini duygu yoğunluğuyla sunduklarını, sanatı nasıl da şölene çevirdiklerine tanık olacaktır. 58 sanatçıyı bu sergide buluşturan küratör İbrahim Karaoğlu'na göre; "Dünyanın en kadim, en çeşitli ve en varsıl kültürlerinin hafıza mekânıdır Akdeniz. Yaşamın sosyal akışını, çok kültürlülüğün ve kültürlerarasılığın dinamizmi belirler Akdeniz'de. Hem coşkusu hem de kendine özgü bir ritmi vardır Akdeniz'de yaşamın. O coşku, o ritim, o binlerce yıllık mitolojik hafıza; nice sanatçı için esin kaynağı olmuştur.

Bu sergi, imgelemlerini bu kentte, Akdeniz'in imgeleriyle lirik yapıtlara dönüştüren sanatçıların estetik bir sanat şölenindeki görkemli buluşmalarıdır. Temel izleğimizi 'Akdeniz Lirikleri' olarak belirledim. Hepimizin düş gücünü etkileyen, büyülü bir yaşam alanı olan Akdeniz'in bin bir yüzünden birini lirik bir dille ve kendi biçemleriyle sunuyor sanatçılarımız."

BERRİN İLHAN

FÜSUN DEMİRAY

HANDE RASTGELDİ FERREIRA

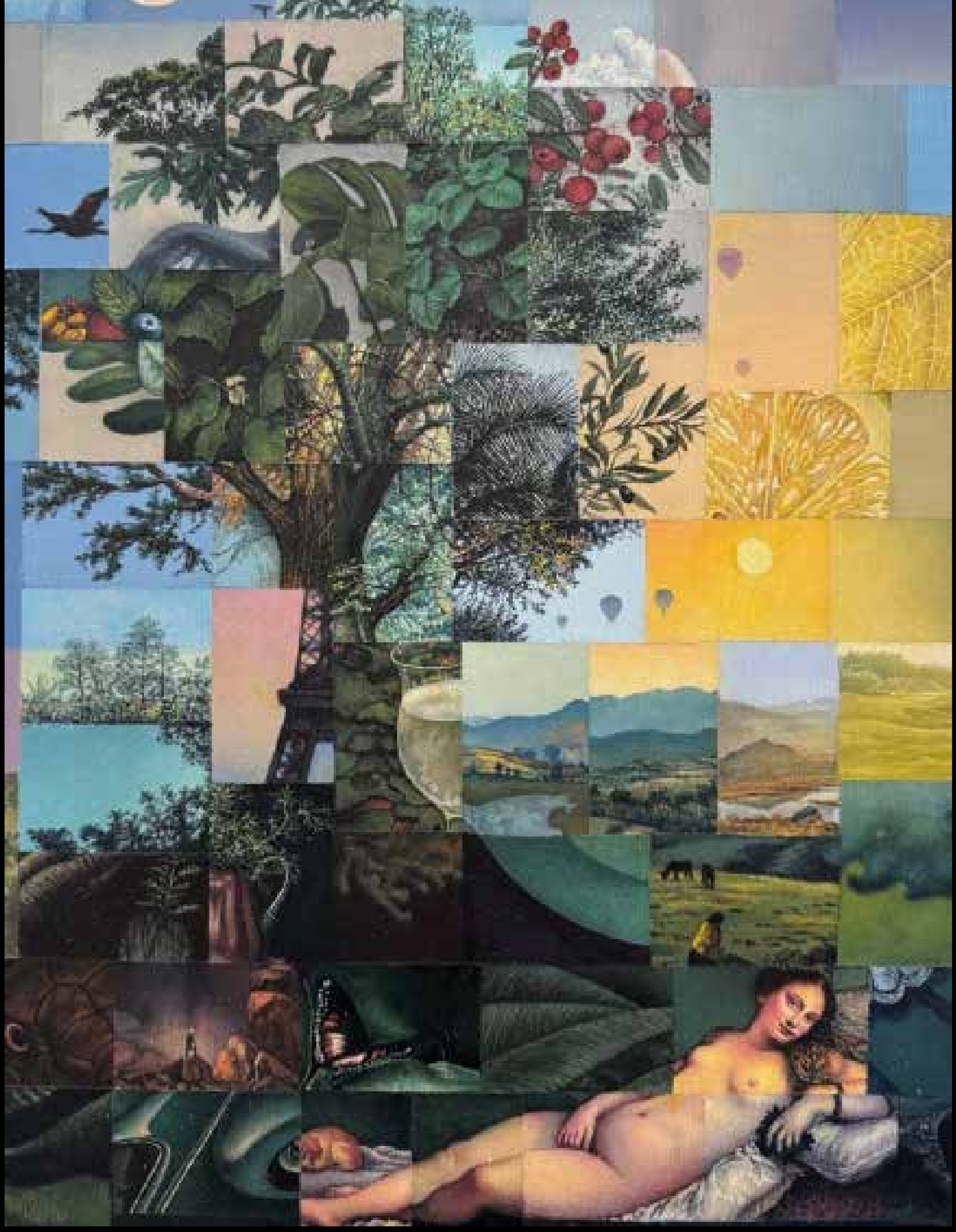

P.Hazal Aktaş. "İsimsiz" Tuval üzerine yağlı boya 32 x 45 cm 2025
Gülden Bostancı, "Ara" Sergisinden...

Yaşam Çağırıyor Yaşatılmayanları

Yaşam çağırıyor yaşatılmayanları
Onları geri istiyor yaşam
Erdemleri, gülüşleri, yazan çizen elleriyle
Geri istiyor yaşam onları

Kimler mi onlar
Onlar kimler mi
Görebilirler elbette onların yüzünü
Onların yüzüne bakacak yüzü olanlar
Okuyabilirler adlarını gökyüzünde
Baktıkları zaman yurt sevgisiyle

Onlar da bir zamanlar sizin gibiydiler
Sizin gibiydiler bir zamanlar onlar da
Bir sabah sınıfa girerken
Ya da çıkarken bir akşam üzeri
        okuldan ya da fabrikadan
Ya da alanlarda, yürüyüşlerde, işkencede
Semah dönerken ya da darağacında
Koparıldılar yaşamdan birdenbire
Art arda

Doğal değil mi kendinden kopartılanları çağırması yaşamın
Yadsınabilir mi onları geri istemesi
Onlar yaşamın ta kendisiydiler
Yaşam kendi kendisini yadsıyabilir mi

Duyuluyor onları andıkça
yarım kalan bağımsızlık türküleri
Çıkıyor tan yeli saklandığı yerden
Eşlik ediyor onların ezgilerine yürekten

...

Onlar tanığıydılar Tarih Baba'nın
Yaşam yargılığında
"Ya istiklâl, ya ölüm" dediler
Söz verdikleri gibi Ata'larına
Ödün vermediler tanıklıklarından
Can verdiler can verdiler
Ah vah demeden birer birer

A. Kadir Paksoy

Öykü

Yağmur

Nazire K.
GÜRSEL

Yağmurun sesiyle uyandı. Eski güzel günlerde olsa sevinirdi.

Şimdi de sevinmemesi için bir neden yoktu aslında, ev aynı sıcak evdi, yatak aynı rahat yatak, yağmur bile aynı, İstanbul'un uysal, uslu, zararsız yağmuru, sadece o sevinmeyi unutmuştu.

Eski, güzel, sevinmek, unutmak elleriyle tutamadığı ne kadar sözcük varsa hızla canlılığını yitiriyordu, yitirmeyi düşünürken gene kuşkuya düştü; yitirmek ne ifade ederdi, tam olarak hangi anda bir şeyi, duyguyu, insanı, hayvanı yitirirdi, unuttuğu anda mı, gözünün önüne gelen imgesi acı vermediği anda mı, acısı dursa da karşılık görmediği anda mı, yitirmek gerçekten var mıydı yoksa gün be gün silikleşen yaşantısını taklit eden bu ürkütücü kavram da uydurma mıydı?

Cama, balkon demirine, fayans zemin üzerinde sıralanan saksıların çamurlaşan toprağına oyun oynarken çoşan çocuklar gibi ivmelenerek çarpan yağmura ilişti gözü gene. Yağmuru istese elleriyle tutabilirdi, tanım itibari ile hâlâ canlı sayılmakta olduğunu biliyordu, en azından bu kadarını biliyordu, bilse bile emin olamıyordu, canlının cansız varlığı tutması kadar sıradan bir eylem bile kuşkuluydu zihninde.

Yağmurdan ve kendi canlılığından şüpheye düşülen bir günün anlamı olabilir miydi, birazdan yapması muhtemel kahvaltı iyice düştü gözünden, balkona çıkıp külotuna kadar sırılsıklam olmak geçti aklından kurtuluş olarak, tir tir titreyip çocukluğunda ateşler içinde geçirdiği zatürreden olsa belki iyileşebilirdi. Evet belki de yaşamının bu evresinde ölümüne hastalanmak iyileşmesinin elde kalan tek yoluydu. Tüm çözümleri bu kadar çabuk yitirmesine şaşırdı, yitirmek işte gene karşısına çıkmıştı, yağmurun ona sınavı da buydu demek.

Kafası ağırlaşmış, bedeninin boynunun altında kalan kısımları ise küçülmüştü bunları düşünürken, elleri her zamankinden zayıf geldi gözüne, kolları da çekmişti bu arada, ağırlaşma ile hafifleme arasında bir yerde asılı kaldı çok kısa bir süre, yataktan doğruldu, terliklerini ayaklarına geçirmeye çalıştı, kırmızı ojelerini silmeyi unutmuştu oysa banyo yapmadan önce mutlaka çıkarırdı ojesini. Temiz pak olduktan sonra yeni bir renk denemek tazelerdi onu, böyle ezberlemişti kendini, öz ezberlerinin bozulmasına hazır değildi. Yerine koyacak daha iyi bir şeyi olmadığı için olsa gerekti.

Kelimeleri yıllardır koyduğu yerlerde bulamamak onu ne şaşırtıyor ne de korkutuyordu, onu esas korkutan tarif edemediği korkusuzluk, aldırmazlık haliydi ki bugün düne göre daha da umursamaz olduğunu fark etti, korkmamaktan korkma halinin de giderek üzerindeki etkisi zayıflıyordu demek, kendisini tanıdığı bildiği kadarıyla bu durumun onu dehşete düşürmesi beklenirdi, hiç öyle bir hâli yoktu.

Mutfağa geldi, küçük dörtgen masanın üzerinde dün akşamdan hazırladığı kahvaltı düzeneği duruyordu. Kelimelerden kuşkulanmadığı eski hayatında, kahvaltı masaları baş köşeye kuruluydu. Demli çay, kızarmış ekmeğin kokusu, keyfi çok yerindeyse biberiye ile çeş-

nilendirdiği siyah zeytin, tam yağlı peynir, kokulu domates, bunların hiçbiri yoktu masada. Yalnızca tabak, çatal bıçak ve çay bardağı tam bir disiplinle yerleştirilmişti her zaman oturduğu sandalyenin önüne. Masaya dikkatle bakınca, düzeneğin masanın yüzeyinden en az iki üç santim yukarda durduğunu fark etti. Görünmez iplerle havada asılı kalmıştı içi boş düzenek. Kelimelerinin bağlamından kopması gibi tabak çanak da masadan kopup gitmişti. Bu sabah kahvaltı yapmam iyice imkansız hale geldi diye düşündü. Üzülmek yerine rahatladı, rahatlamak diye bir şey gerçekten var mı yoksa onu da biz insanlar mı uydurduk düşüncesi belirdi beyninin uzak bir köşesinde, o uzak köşeden gelen sinyallere takılacak mecali yoktu, gözü hala havada asma köprü misali sallanan düzenekteydi. İyi ki de öyleydi, bu sayede köhne ama çalışmaktan asla vazgeçmeyen alman malı bir makineye benzettiği beyni, farklı bir kıyıdan yeni sinyaller yollamaya başladı. “Havada asılı duran başka şeyler de var, hatırla, duyumsa, gör ve gördüğünü parçala, kurtuluşun buradadır” diyordu zihni ona.

Asılı duran kendisiydi, büyük şeffaf bir balonun içine hapsolmuş, sürekli aynı anı tekrar ediyordu. Duş alırken sıkışıp kaldığı o lanetli yarım dakikayı, belki daha da kısa bir zaman sıkışması tüm yaşantısına hükmeder olmuştu. Duştan çıktığında farklı biriydi, sönmüş, hayatiyeti her an elinden alınmaya hazır bir zavallı. O ana takılıp kalmış olmanın başına gelen en ciddi bela olduğunu kavradı tüm benliğiyle ve nicedir beklediği o isyan başladı içinde.

Şeffaf balonu parçalayıp, kendini dışarı atamazsa zamanda sıkışıklığı sonsuzca sürecek, uzay mekan bütünlüğü darma duman olacaktı, işte kelimeleri bu yüzden tutamıyordu. Duşta kaybetmişti özünü, kütle çekim gücü o denli zayıflamıştı ki kelimeler ondan kaçıyordu artık. Bu onun zamansız ölümü olurdu. Sevmezdi zamansız işleri. İşte bu kadarından emindi.

Ölgün adımlarla girdiği mutfaktan koşarak çıktı, yatak odasının her zaman sıkışan balkon kapısını zorlayarak açtı, yağmur daha da şiddetlenmişti. Tam arzuladığı gibi. Zemindeki birikinti şimdiden bayağı yükselmişti, terlikleri hemencecik suya battı, Kırmızı ojeleri yağmurda yol alan otomobillerin farları gibi parlıyordu, hoşuna gitti.

Başını göğe doğru kaldırdı, elleriyle saçlarını geriye itti, birkaç dakika kıpırdamadan durdu, dışarda, balkonun altında akan trafik de durmuştu, bildiği, tanıdığı evrende tek hareket eden yağmurdu şimdi. Damlaların gücü zamanı da yavaşlattı, en azından birkaç dakika için. Gümüş sicimlerle sarıldı çırılçıplak kalan bedeni, sular her yerinden şıpır şıpır aksa da ıslaklığı hissetmez olmuştu, şeffaf balon yağmurun gücüne daha fazla direnemedi, büyük bir gürültüyle parçalandı. Onun dışındaki insanlar gök gürültüsü sandı bu ışıklı patlamayı, zamanı birkaç dakika yavaşlatarak ömürlerine ömür kattığımı da bilemeyecekler elbette, ne çıkar diye geçirdi içinden.

Yağmurun sesi kısılıyordu git gide, o da hızını almıştı, balkonun altından bir ses geldi kulağına, bu sesle zamanın yeniden akmaya başladığı anladı. Balkon demirine yaslanıp, aşağı baktı. İlk kez gördüğü tekir bir kedi yavrusu başını kaldırmış, ona sesleniyordu ısrarla. İki kat yukardan kemiklerine kadar ıslanmış olduğu belliydi.

Koşarak aşağı indi, evin kapısını açtığında onu çırılçıplak sandıkları için mi acaba, yoldan geçenler bir tuhaf bakmıştı. Bu havada çıplak gezinir mi, onu giydiren gümüş sicimleri görememişlerdi demek. Tekir kedi tereddütsüz apartmandan içeri girdi, yavru kedi sesiyle hala ona seslenmeyi sürdüyordu. Bakışlarında bir bilmişlik vardı, hemen iki eliyle kavrayıp, göğsüne bastırdı. Kediyi tutabilmişti tüm varlığıyla sevindi buna ve kelimeleri geri döndü:

“Ne işin var bu havada dışarda, zatürre mi olmak istiyorsun?”

antsanat

Yan Tutmak mı Yer Açmak mı?

Ferruh
TUNÇ

Türkçe Edebiyat...

"Türk Edebiyatı" ifadesi, dar anlamda "Çağdaş Türk Edebiyatı" nitelemesinin kısaltılmış halidir. Bu niteleme, başka şeyler yanında, eser dilinin Türkçe olmasından başlayarak yazar ve okurun Türklerle ve Türkiye ile başat ilgisi olan bir edebiyatı ifade eder.

Türklerle ilgili olmak, etnik olarak ve/veya yurttaş olarak Türk olanları kapsadığı gibi (son söyleyeceğimizi ilk söylemiş olsak da) Türkçe konuştukları halde kendilerini böyle hissetmeyenleri de kapsar! (Ama burada, Çağdaş Türk Edebiyatı ifadesinin anlamını andığımız diktomiye hapsetmenin onun çağdaş niteliğini görmezden gelmek olacağını unutmamak gerekir.)

Benzer bir şekilde, "Türkçe Edebiyat", "Türkiye Edebiyatı" gibi ifadeler de "Çağdaş Türk Edebiyatı" anlamına gelir: Türk edebiyatı yerine bu türden ifade edişlerde onun dil, ülke, mekân, coğrafya gibi boyutlarına, kullanış bağlamlarına göre değişen ölçüde, özel bir vurgu yapma isteği vardır. Bu özel vurgudan genele doğru yükseldikçe, ana-kapsayıcı nitelikleriyle Çağdaş Türk Edebiyatı kavramına yeniden varırız.

Türk edebiyatı nitelemesi ile Türkçe edebiyat ya da Türkiye edebiyatı arasında bir 'ikame ilişkisi' yoktur; anlamı genişleten, özelleştiren ya da genelleştiren ilişkiler vardır. Böylece, bir bağlamı olan, doğru kurulmuş bir cümlede bu nitelemelerin anlamları bozulmadan birbiriyle kolaylıkla yer değiştirmemeleri beklenir.

Peki, ne oldu da bir süredir Türk Edebiyatı ile Türkçe edebiyat veya Türkiye Edebiyatı demek birbirini dışlayan seçenekler oldu?

Sorunun cevabını kendimizce vermeye çalışmadan önce, sınırlı birkaç yazı dışında, eskilerin deyimiyle 'alelusul' sosyal medya paylaşımları ve gazete demeçleriyle geçiştirilen bu kamplaştırıcı-sığ tartışmalarda yer almadığı izleniminde olduğumuz bazı konulara değinmeye çalışacağız.

Yazar özgürlüğü, yazarı anlamak ve bunun bir sınırı olup olmadığı...

Edebiyatçı, yaratısını sınıflandırmakta ve nitelendirmekte özgürdür. Hangi ülkede ve dilde olursa olsun, bir edebiyatçı kendi yaratısını dilediği bir sınıfa koyabilir, ona kendince seçtiği bir ad verebilir. Sanatçının ya da edebiyatçının bu edimi, onun sanatçı kişiliğinden ve söz konusu olan eseri yaratım sürecinden ayırt edilemez. Bu edimin adlandırılışının bilimsel olarak doğrulan(a)maması, ahlaki olarak onaylan(a)maması, siyasal olarak tercih edil(e)memesi, bu durumu değiştirmez. Ortada gerçekten bir sanatçı ve sanat ürünü varsa -ki bunun kesin bir cevap anahtarı ya da turnusol kâğıdı yoktur- ya da bunun tersinin apaçık olduğu bir durum yoksa -bayağılığın veya taklitçiliğin tescile ihtiyacı yoktur - böylesi bir edim, sanat ve sanatçının var olma hakkının bir uzantısıdır. Öyleyse, sanatçının bu türden edimlerine bir doğruluk yanlışlık atfetmeden önce tıpkı ortaya koyduğu sanat eseri ile ilişkimizden beklendiği gibi- anlama, en azından anlamaya çaba gösterme yükümlülüğümüz vardır. Çünkü, yer yer, zaman zaman ya da bütün yer ve zaman-

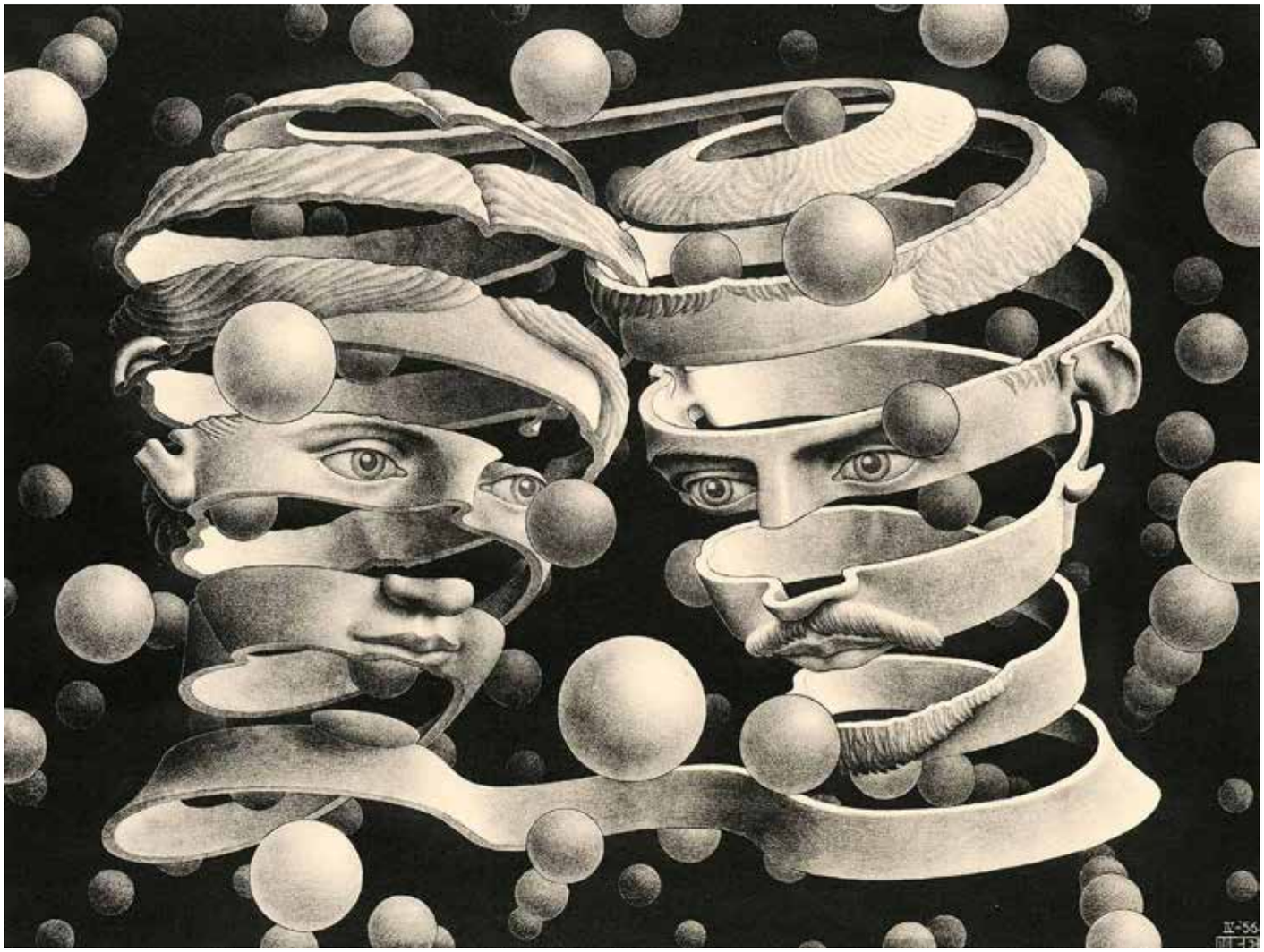

larda; bilgisel, ahlaki, siyasal, inançsal vb. doğruluklara ya da 'makuliyet'lere mesafeli olmak, sanatın/sanatçının varoluşundan gelir. Estetik dışında kalan biliş ve değerlendirmelere hiyerarşik bir üst konum atfetmeksizin sanatçıyı ve sanatı anlama çabası, yaratıcı kültür ve edebiyata karşı uygar insanın sorumluluğudur. Elbette, yazar tutumuna saygı duymamız ve onu anlamamız, eserini nitelendirmesi veya adlandırması dahil olmak üzere, ondan farklı değerlendirmeler yapmamıza, anlama çabası gösterdiğimiz edimini iyi, güzel, haklı, doğru bulmamış isek, bunu mızmızlanmadan, apaçık dile getirmemize de engel değildir. Yazara, seçimine ve eserine anlayış ve saygı ile yaklaşma gereğine davet veya riayet, onun bir dokunulmazlığı olduğunu ima etmez. Bunun yerine, deyim uygunsa, ancak iyi niyetli, önyargısız ve adil davranılmasını önerir. Edebi deneyimde önemli ve değerli olan; saygı, anlayış ve eleştirinin birbirini dışlamayan özellikler haline getirilebilmesidir.

Bir anlama çabası...

Konumuzla ilgili bir edebiyatçı şöyle diyor olabilir örneğin: "*Türk Edebiyatı ifadesinde Türk ibaresi, yazılan edebiyatı nitelese de yazanı da nitelemektedir; nitelemiyorsa ima etmektedir ve bu beni rahatsız ya da eksik ifade etmektedir... Kullandığım dil Türkçe olsa da böylesi bir nitelendirmenin veya yolu ona çıkan bir imanın önünü, yazdığımı Türk edebiyatı*

olarak değil Türkçe edebiyat olarak niteleyerek, kesmek istiyorum...” Böyle bir dile getiriş karşısından kendi yargımızı, hatta bu ifadeden duyduğumuz, varsa, kızgınlığımızı veya kırgınlığımızı saklı tutarak, anlama çabasında bir adım daha ileri gitmek veya gitmemekle yüz yüze gelmiş olabiliriz. Örneğimizdeki yazar tutumu tekil olmakla kalmayıp benzerleri ile yakınlaşarak bir grup-kesim tutumuna dönüşmüş bile olabilir... Bu halde de konu hakkındaki yargımızı bastırmamak, bunu gerektiği yerde dile getirmek hakkımız saklı olmak üzere, söz konusu tutumu, üstenci olmayan bir anlayışla karşılayabilmeliyiz. Anlayış hem kendi yakamızdaki hem de anlamaya çalıştığımız yakadaki varsa eksiklik, hata ve yanlışlıkların gerçek nedenlerini bulmamıza yardımcı olacaktır. Anlayışın, büyük ölçüde empatiye yaslanan bir insani iyilik dışavurumu olduğu kuşkusuzdur. Bu ise, bir insani güzellik dışavurumu olan sanattan, sanatsal eylemde bulunmaktan ve nihayet sanat ve sanatçı ile ilişki kurmaktan ayrı düşünülemez. Anlamak; haklı görmek, onamak şeklinde olabileceği gibi, eleştirel bir şekilde de gerçekleşebilir. Kendisine ait olanlardan başka ölçülere göre haksız, yanlış hatta çirkin görünen ‘insanilik’leri anlamamızı sağlayan yegâne biliş biçimi sanattır.

Karşı anlamlar... Ya da sınırlar...

Ama ne kadar çabalasak da anlayışlı olmayı başaramayacağımız haller yok mudur? Vardır, elbette... Bu, en çok anlama çabamızın anlaşılmaya çalışılan tarafından hiç umursanmaması, ona hiç değer verilmemesi hallerinde ortaya çıkar. Dahası, anlamaya çalışana ait zihin dünyasının büsbütün dışından konuşan ya da eyleyen birinin anlaşılması zaten çok güç, hatta olanaksızdır. Bu türden insanlar muhtemelen sanatçı da değildir... Çünkü, sanatçı kendisi için yazmaz yazdığını; ötekine yazar, ki bu da bir şekilde anlamaya ilişkin bilgi ve duyarlık sahibi olmayı gerektirir. İnsan için güç görünen fakat değerli olan şey; zihin dünyasını geniş tutarken temsil ettiği ve değerli bulduğu biliş ve kavrayışı koruyabilmesidir. Kendi duyarlıkları üstünden başka duyarlıklarla ‘*diyalojik*’ bir etkileşim içine girenler hem kendilerinin hem de muhataplarının tasavvur dünyalarını genişletebilir, zenginleştirebilirler. Böylece genişleyen ve zenginleşen bu farklı dünyaların mutlaka ortaklıkları ve benzerlikleri de oluşur.

Anlayamadığım ya da anlayışlı olamadığım...

Ele aldığımız konuda anlayışımızın dayanaklarını yitirebileceği yer; bir çağdaş ulus edebiyatının (Türk edebiyatının) kendi adıyla anılmasının, birilerinin sırf kendilerini bunun dışında hissetmeleri yüzünden, kendi seçimlerini aşan bir yanlışlamaya maruz bırakılması ile de kalmayıp, açık kapalı tekzip edilmesi, anlayıştan yoksun bir öznellikle yargılanması ve yaftalaması olacaktır. Burada sanatçı özgürlüğü ve sanat yaratısına saygı ilke ve ölçüleri istismar edilmekle kalmayıp, konu ile ilgili sosyal-bilimsel kavram ve tanımlar da sanat dışı bir fanatizme kurban edilmektedir. Söz gelimi, bu edebiyatı kendi adıyla anan bir edebiyatçı, edebiyat dünyasının (siz piyasasının anlayabilrsiniz) güçlü ima mekanizması ve örtülü mutabakatı ile hak etmediği ya da doğru olmayan milliyetçi, faşist, ulusalcı vs. gibi kendilerince kötüleyici (*pejoratif*) kategorilere konuluyorsa, burada edebiyat ve yazar özgürlüğünün kullanılmasından söz ediyor olmamalıyız. Kendi bağlamı içinde anlaşılır olan bir bireysel ya da kategorik edebiyatçı tavrının, kendisi dışını da kapsar biçimde ister baskıcı ve tasfiyeci, isterse örtük bir hesaplılıkla bir siyasal tutuma dönüştürülmesi ise; edebi, kültürel bir duyuş ve dile getirişin ötesine geçen, doğruluğu yanlışlığı bir yana, edebiyatı kendisine göre düşük bir hizaya indirgeyen kaba-siyasal bir tutum olur. Bu siyasal tutumun birden fazla tutum-

ların ittifakıyla ortaya çıkmış olması durumu ancak kötüleştirir. Unutulmamalı ki, salt-siyasal bir tutumun muhatabından alacağı cevap da edebi değil, salt-siyasal olur.

Çağdaş Türk Edebiyatı

Çağdaş Türk edebiyatı, post moderni de kapsayan bir modern çağ ülke ve ulus edebiyatıdır. Bu cümleyi kurabilmemizin en önemli güvencelerinden biri onun dünya edebiyatı ile hizalanabilmiş, yani evrenselleşebilmiş olmasıdır. Edebiyatımızın evrenselliğini borçlu olduğu kendine özgülüklerini salt kullanılan dile indirgemek, dili de içeren görece bütünlük ve karmaşıklığıyla kültürü ve kültürü taşıyan, işleyen ve yaratan somut çağdaş ulusal varoluşu görmezden gelmek, farklı duyarlıkları abartan bağnazlıklar olarak nitelendirilmeyi hak ederler. Post modern dönemde ülke ve ulus kavramlarının içeriğinin modern dönemdeki kadar köşeli ve kesin belirlenemiyor olması bu sosyo-kültürel gerçeği değiştirmez.

Bu bağlamda, postmodern kültür ve neoliberal ideolojiler tarafından emperyalist merkez devletleri dışında kalan, görece bütünlüklü ve ölçekli ulus devletler ve kültürler aleyhine bayraklı-topraklı cemaat federasyonlarının desteklediğini artık biliyoruz. Bilmiyorsak, çevremizde ve ülkemizde son 30-40 yıldır olanlara bir daha, dikkatlice bakmamız yetecektir. Post modern dönemin, modern döneme yönelik negatif sosyo kültürel argümanlarını, sözüm ona ilerici, liberal ve/veya muhafazakâr siyasal fanatizmler adına mutlaklaştırmak, onun en önemli özelliği olan göreceli mantığı ile bile tutarlı olmayan bir akıl oyununa kapılmaktan öte bir şey değildir.

Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan yurttaşların, aynı olduğu kadar farklı kaynaklardan da beslenen, fakat her durumda başka ülkelerde ve kültürlerde yaşayanlarınkinden -koparıcı, ayırıcı (*seperative*) değil- ayırt edici (*distinktive*) bir edebiyatları olduğu nesnel bir olgudur. Bu edebiyatın, ülkenin ve yurttaşlarının adı ile anılması, adının öncelikle ülkenin adından yola çıkarak Türk edebiyatı olması, bu coğrafyaya, bu ülkeye ve bu ulusa özgü bir anomali değildir; doğal demeyelim peki ama, çağın sosyal, kültürel, siyasi ve esetetik bir gerçekliğidir.

Dahası, açıkça reddedilen veya üstü kapalı tekzibe yeltenilen ifade, bugün itibariyle sosyal bilimler müktesebatı bakımından Türkçe veya Türkiye edebiyatı nitelemelerine göre en azından daha bilimseldir. (Yazar burada romantik dönemde, özgürlükçü ve evrensel Almanlığı Napolyon tarafında olmaya denk götürenleri kastediyor.) Uluslararası edebiyatta, kopuştan çok belirginleşme olarak ortaya çıkan ulusal edebiyatların kendi içlerinde adlandırma ve benimsenme bakımından ayırıcı, kopuşçu imalar taşıyan bir tartışmaya muhatap olması üzücü ve düşünülmeye değerdir. Bu durumun, küreselci neoliberalizmin örtücü ve oyalayıcı kavramları üstünden entelektüel zihinlerden emperyalizm kavramını kazınması ile güçlü bir bağı olduğunu ileri sürmek mümkündür.

Türkçe ve/veya Türkiye edebiyatı ifadelerini kendilerine göre anlamlandırarak, Türk edebiyatı ifadesini Türklükle daha az bağlantılı bir ifade ile ikame etmek ya da bu edebiyatı yaratıcısı ve ürünü olduğu antropolojik, tarihsel, sosyal, kültürel ve siyasal bağlamından koparark daha az nitelenebilir, tanımlanabilir bir hale getirmek hem siyaset hem de sanat ve edebiyat bilinciyle hoş görülecek bir tutum olamaz düşüncesindeyiz.

Daha Somut Konuşursak...

Konu ile ilgili tartışmalarda örneklemeleri, bazı merkez-kolonyal dillerin farklı modern ulus yurttaşları, bu arda yazarları, tarafından konuşulur-yazılır olmasıyla karıştırılmaması gerekir. Modern öncesi İngilizce, Fransızca,

Farsça, Arapça bunun örneği olarak verilebilir. Ama Türkçe Edebiyat'ı Çağdaş Türk Edebiyatının yerine geçirmekte böyle bir tahlil ya da tahayyül geçerli midir? Bu, bizce, aşırı bir şablonculuk olur. Çağdaş bir kültür ve edebiyat dili olarak Türkçe, çok büyük ölçüde Cumhuriyet'in verimidir.

Şimdi biraz daha somut konuşalım: Türkiye'de, Türkçe yazılsa bile, ihtiyatla, bir Kürt Edebiyatından söz edilebilir. Türkiye'de Kürtçe yazılan bir Kürt edebiyatından da benzer ihtiyatla söz edilebilir. Buradaki ihtiyat önerimiz, "bağlam" a gösterilmesi gerektiğine inandığımız özenden kaynaklanıyor. Bu nitelemelerin doğru veya yanlış olması hangi bağlamda kullanıldıkları ile çok ilgilidir. Örneğin, burada Kürt Edebiyatı nitelemesinin Türk Edebiyatı nitelemesinin karşıtı olarak sunulması yanlıştan öte anlamsız bir bağlamlandırma olacaktır. Yani birinciyi ikincinin dışına çıkarmak, ikinci birinciyi kapsayamaz haline getirmek yapay-soyut, spekülatif bir bağlamdır; bir akıl oyunudur. Çağdaş Türk Edebiyatı Türkiye-Kürt Edebiyatını kapsar. Türk Edebiyatı nitelemesi, çağdaş insani/sosyal bilimler kavrayış yöntemleriyle doğrulanabilen bir olgudur.

Tabi, şöyle bir bağlam da var burada: Nasıl, Türkiye Türkçesi dışında kalan Türkçeleri kapsayan, İran ve Turan ülkeleri Türkçelerini kasteden bir Türk edebiyatından ihtiyatla söz edebiliyorsak, İran ve Yakındoğu ülkelerindeki Kürtçeleri kapsayan bir Kürt edebiyatından da söz edebiliriz. Türkiye'de Türkçe yaratılan edebiyatın Türk Edebiyatı olma halini sansürleyerek onu Türkçe edebiyat olarak niteleyenler, benzer bir adlandırmayı bu bağlamda da yapacaklar mıdır? Yani kafamızı Türkiye'deki kısır siyasi/edebi önyargılardan kaldırarak dünyaya ya da daha odaklanarak Yakındoğuya bakarak konuşursak bir Kürt edebiyatından söz edemeyecek miyiz? Bir Kürt edebiyatı yok da sadece Kürtçe edebiyat mı var orada? Hayır elbette! Çağdaş Türk edebiyatı için söylediklerimiz bu ülkeler için de geçerlidir. İran'da, İranlı Kürt bir edebiyatçının Farsça romanı elbette İran Edebiyatı sınıfına girecektir. İran'da İranlı Kürt bir edebiyatçının Kürtçe yazdığı roman hem İran hem de Kürt edebiyatı sınıflarına girebilecektir. Doğru olan, bu listeleri bağlamsız ve tek bir listeye indirgememektir.

Günümüzde 'politik doğruculuk' ('*politically correct*') gibi bir de kuramsal doğruculuk ('*teoratically correct*') hastalığı var. Bu, entelektüel camiada gerçekte çok karmaşık olmayan kimi meselelerin fil ayağını tutan körler gibi tartışılmasına neden oluyor. Ama unutmayalım ki; kuram düşkünlerinin dertleri hiçbir zaman edebiyat veya edebiyatın ele aldığı kültürel duyarlıklar ve görecelikler değildir. Onlar bir meseleyi niyet ettikleri paradigma içine sığdırmak üzere 'vaftiz' etmeyi çok severler; kendi soyut paradigmaları içinde kalarak 'yan tutma'yı başka başka paradigmalarla diyalojik bir ilişkiye girebilmek üzere 'yer açmak'tan çok daha önemserler. Bunlar, hele bir de hem kuram düşkünü hem de politik önyargı sahibi iseler bütün bildikleri çividen ibaret olan çekice dönerler.

Sonuç olarak; konuya yaklaşma perspektifimiz, ifadenin bağlamına odaklanmak olursa, yeni bir karanlık çağa doğru sürüklendiğimiz günlerde çok muhtaç olduğumuz aydın, düşünen ve yaratan insan birikimimizin birbirini değersizleştiremeye varacak çabalarla enerji tüketmesinin de biraz olsun önüne geçmeye katkıda bulunmuş oluruz. Yurtseverliği soven-milliyetçiliğine götürmeden, özgürlükçülüğü de "Ren'in sol tarafından beklemeden"- Türk ve/veya Türkiye meselesine bakabiliriz. Biz bu yazıda yan tutmayı değil yer açmayı denedik.

antsanat

KOREL ERAYBAR

ENDÜSTRİ 1.0 SERGİSİ

26.02.2025 – 30.03.2025
Himmet Öcal Khan Art Gallery

BUNUN NERESİ GARİP

tutup yakasından çektik kendimize zamanı
saat dört ya da beş
-eve uğrayacaktım ancak hiç fırsatım olmadı
geniş gövdeli tok bir ormanın içindeyiz
arap bülbülleri öttü ötecek

- kuşlara inanın onlar doğru söylüyor

birlikte gireceğiz yeni bir yıldan içeri günlerden biraz Salı
konuşup bütün böcekleri yeniden seveceğiz
masumca sarılacağız çamlara ormana
sen dağ geyiği olacaksın ben kış gölünde bir kurbağa

- bir haz gecesiydi hatırla
- tanrımızdan habersiz öpüşmüştük
- bunun neresi garip olabilir ki

ben hevesli bir ateşböceği yaşamaya
çıkarıp koymuştum kanatlarımı (t)uzağa
kendimi bir kibritin karanlık kutusuna
-hani elimde gül tası –
bir roman gibi uzun uzun bakardım sana
hıçkıra hıçkıra ağlatan
bir filmi andıra andıra

- bazen böyle şeyler akla gelip gidebilir

kapıda adımızı sordu sarı bir kedi boşluğumuzu
ne güzeldi çamların ince elleri
bir bakar bir kayardı gözlerimiz nehirlerden aşağı
bir geyik geçerdi aklımızdan eğilip su içerdik şarkısından
hala orada mı
yoksa çekip gitti mi zaman
yürüdük heybetli bir ağaç dikildi karşımıza
yürüdük içine içine

kaldırıp kabuğunu yarasını dinledik gizlice
kaldırıp kabuğunu yarasını dinledik gizlice
bilmem ki nerede başlar bazı şeyler ağaçlar niye ağlar
bilmem ki kim kimin içinde
ne yer ne içer ne arar
atını bir ağaca insan niye bağlar

sarı kedi giriyor aramıza kıvrılıp yatıyor
sevmesek ellerimiz üşüyor sevsek aşk bir garip duruyor
-bunu söylemek istemezdim
düşününce birden öpüyor dudaklarım seni
kızıyorum dudaklarıma
düşüyorum denizine bir fırtına bir fırtına
telaşlı telaşlı dalgalarına
kedi bakıyor sızıma kedi kızma kedi kızma
oturuyorum usulca zamanın kucağına beni masumca ovala
yeniden büyüyeyim kollarında
-kalbimiz her haliyle güzeldir bizim
sonra bir güvercin oluyorsun rüyama
uçarken çok hoş görünüyorsun
tüylerin ne kadar beyaz ve parlak
açıkça soruyorum ağaca bu siyah böcekler ne arıyor kabuğunun altında
ağaç susuyor yıllarca
s u s m a k ne güzel
ben burada ineyim diyorum zeytinleri budayan adama yaklaşınca
şu sokakta telaşımla
gülüşüm dağılacak yoksa ormanına
yine bir yıl bitiyor yutuyor kendini kızıl ejderha
düşe kalka gidiyor zaman
ben burada ineyim diyorum yine telaşımla
periler kaçışıyor ellerinde yıldızlı değnekleri
tutup tanrının elini gidiyorum evime usulca
tanrı s u s u y o r

-bu kozalaklar çok işe yarar talaş sobasında

Neslihan Su

Raziye

"Sevdalanmaya gidiyormuşum meğer."

Çiğdem
EKİZ

Melih Cevdet Anday (1915–2002) Çanakkale'de doğmuş, İstanbul'da başlayan eğitim hayatına Ankara'da devam etmiştir. Edebiyat hayatına şiirle adım atan Anday, Orhan Veli ve Oktay Rifat'la birlikte Garip akımını kurarak çağdaş Türk şiirinin en devrimci hareketlerinden birine öncülük etmiştir.

1960 sonrasında farklı bir şiir anlayışını benimseyen Anday, Kolları Bağlı Odysseus, Göçebe Denizin Üstünde, Teknenin Ölümü ve Ölümsüzlük Ardında Gılgamış gibi eserleriyle felsefi bir derinlik ve özgün bir dil geliştirmiştir. Kolları Bağlı Odysseus adlı eseri, onu Türkiye'de felsefi şiir akımının öncüsü haline getirmiştir. Roman, deneme, eleştiri ve tiyatro türlerinde de eserler veren Anday, Raziye ve İçerdekiler gibi yapıtlarıyla edebiyat dünyasında önemli izler bırakmıştır.

Raziye romanı, toplumsal ve bireysel çelişkileri derinlemesine işleyen, felsefi ve psikolojik bir anlatı sunar. Romanın ana karakterleri dayı, yeğen ve Raziye'dir. 12 Mart döneminde siyasi suçlu olarak aranan yeğen, dayısının köyüne sığınır. Dayı, halkı daha üst bir yaşam seviyesine taşımayı amaçlayan ancak gerçeklikten kopuk projeleriyle tipik bir "ütopyacı" Türk aydınını temsil eder. Onun üstenci tavrı ve halktan kopukluğu, ideallerinin sorgulanmasına neden olur. Çingene kökenli Raziye ise doğa, özgürlük ve güzelliğin sembolüdür. Anday, Raziye'nin hikâyesiyle doğayla olan bağımızın nasıl zayıfladığını çarpıcı bir şekilde gözler önüne serer. Roman, insanın özgürlük arayışı ve toplumsal çatışmalar arasında sıkışmışlığını etkileyici bir şekilde işler.

Keyifli okumalar...
Raziye, Melih Cevdet Anday, Everest Yayınları

antsanat

İbrahim
DAĞHAN

YIRTICI KUŞLAR ZAMANI- AHMET ÜMİT

İçerdiği konular bakımından diğerlerinden farklı bir polisiye Ahmet Ümit romanı. Kurgudan öte günümüz Türkiye'sinin gerçeklerini cesur bir duyarlılıkla gözler önüne sermekte.

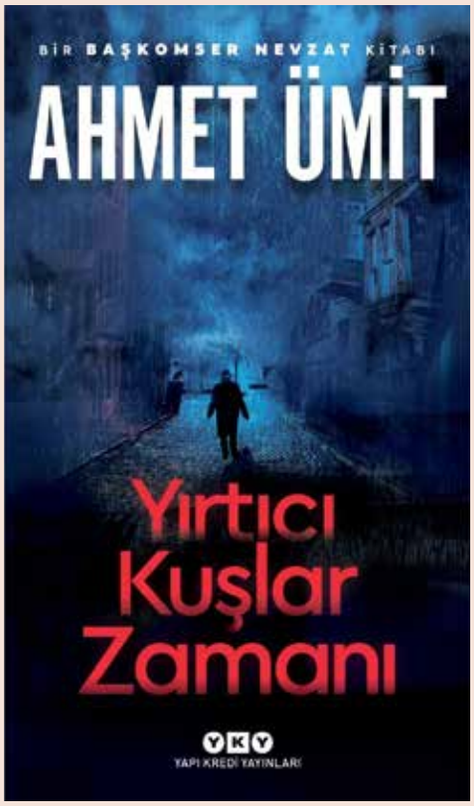

Son yıllarda tanık olup aklımızın ve vicdanımızın sınırlarını zorlayan olaylar akıcı ve etkileyici bir şekilde okuyucuya adeta bir dejavu yaşatıyor. Yazarın diğer romanlarında bolca bulunan şehir kültürü, tarih ve mitolojik unsurların yer almadığı ancak psikolojik gerilim unsurlarının bolca yer aldığı, bazı yerlerinde zaman algınızda bozulmalar yaşayacağınız bir roman. Romanın girişinde klasikleşen Ahmet Ümit'in sihirli bir cümlesi değil ama sihirli bir bölüm sizi bekliyor. Ayrıca yaşlandığını ve yorulduğunu hissedeceğiniz Başkomser Nevzat'ın eşinin ve kızının katilleriyle ilgili gelişmeler romanı elinizden bıraktırmayacak.

POPÜLER SİNEMA'NI MİTOLOJİSİ – VEYSEL ATAYMAN, TUNCER ÇETİNKAYA

Yolları Modern Zamanlar Sinema dergisinde kesişen Türkiye'nin iki önemli sinema eleştirmeninin kaleme aldığı eser akademik bir çalışmanın ürünü ancak bir seminer akıcılığında. Kitabı okurken Yedinci Sanat olarak kabul edilen sinemanın sanatsal evrimiyle birlikte kitleler üzerinde oluşturduğu büyüleyici etkisine tanık olacaksınız. Özellikle konu edindiği film türlerinin başlangıçtan günümüze kadar kat ettiği çalkantılı ve çatışmalı süreçler önemli örneklerle derinlemesine anlatılmakta. Komediden westerne, melodramdan korkuya film türleri birçok açıdan (sinematografik, politik, sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel, tarihsel...) titizlikle irdelenerek sunulmakta. Bir örnek olarak komedi türünün ilk ustası olan Charlie Chaplin'e gülmemizin kodlarını çözecek ve yeniden izlemek isteyeceksiniz. Ulusal ve evrensel sinema tarihi açısından kütüphanenizde bulunması gereken ve kaynak eser niteliğindeki kitap Ayrıntı yayınlarından.

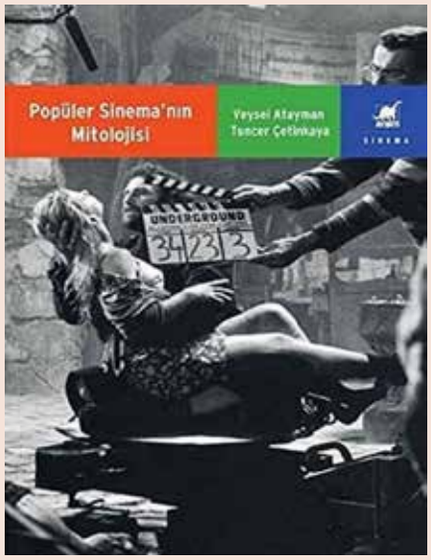

*Kitabın iki yazarından biri olan ancak yakın tarihte aramızdan ayrılan Veysel Atayman'ın anısına saygıyla...

antsanat

Bir Cumhuriyet Manifestosu

Yaşar
CEVHER

Cumhuriyet Yayınları İnceleme Dizisi'nden çıkan Ümit Uysal imzalı "21. Yüzyılda Yeniden Cumhuriyet"; Milli Kurtuluş Savaşı'nın, Cumhuriyet Devrimi'nin tarihsel koşulları, kurtuluş ve kuruluş döneminin yol göstericisi olan Kemalizm'in düşünsel kaynakları, Osmanlı'dan devralınan ekonomik miras, Türk Devrimi'nin evrenselliği gibi önemli konuları ele alıyor.

Kararlı ve inanmış bir Kemalist devrimcinin her heyecanı her satırında hissedilmekle birlikte, kitap tam bir bilimsel titizlik ve nesnellikle yazılmış. Ayrıca Mustafa Kemal Atatürk'ün kişiliği konusunda da oldukça yerinde ve ilginç saptamalar var: "O güçlü bir askeri stratejist, başarılı bir komutan olmasının yanı sıra kuramsal konularda sınırları zorlayan, sosyal ve beşeri bilimlerdeki bütün yenilikleri kaynağından tetkik ederek okuyan attığı her adımı diyalektik bir bütünlüğe göre planlayan fikir ve eylem adamıydı." Kitaptaki bu satırlar Atatürk'ün kişilik ve düşün portresini çok iyi resmediyor.

Cumhuriyet Devrimi'nin Evrenselliği:

Bilindiği gibi bizim Bağımsızlık Savaşı'mız ve buna paralel olarak yürütülen Ortaçağ artığı Osmanlı kurum ve kuruluşlarına (saltanat, hilafet vs...) karşı mücadelemiz mazlum bir milletin Emperyalizm karşısında kazandığı ilk zaferdi. Bütün mazlum milletler tarafından selamlanmış; onlarda mücadele azmi ve umudu uyandırmıştı. Kitaptaki şu satırlar bu durumu; Türk Devrimi'nin evrenselliğini özlü bir tarzda özetliyor: "Mustafa Kemal'in önderlik ettiği Ulusal Kurtuluş Mücadelesi ve Cumhuriyet Devrimi, sadece bu topraklara özgü pratikler değildir. 30'lu yıllardan günümüze, milli demokratik devrim ve ulusal kalkınma paradigmasını yol haritasını yapan bütün uluslar için, Cumhuriyet Devrimi esaslı bir örnektir. Bağımsızlık ve kalkınma mücadelesi veren sömürge ve yarı sömürge ülkelerin emperyalizme karşı mücadelesinde Mustafa Kemal her zaman bayraklaştırılan, önder kabul edilen bir lider olmuştur. Cezayir'den Kongo'ya, Çin'den Küba'ya, Latin Amerika'dan Asya'ya Batı kapitalizminin esareti altında olan, kukla diktatörler tarafından yönetilen ülkeler, bağımsızlık ve demokrasi yolunda Mustafa Kemal'i ve onun devrimlerini takip etmişlerdir.

Kurtuluş Felsefesi Olarak Kemalizm:

Mustafa Kemal Atatürk'ün asker ve devlet adamı olarak tarihsel önem ve büyüklüğü genel bir mütabakatla kabul görür ve bu yönleri iyi bilinir. Ama onun entelektüel derinliği, çok yönlülüğü pek bilinmez ve tartışma konusu edilmez. Bu konularda ancak yenilerde doyurucu çalışmalar yapılmaya başlandı. M. Şükrü Hanioğlu'nun "Atatürk: Entelektüel Biyografi" ve Zafer Toprak'ın "Atatürk: Kurucu Felsefenin Evrimi" kitapları akla gelen ilk örnekler.

Ümit Uysal bu noktada şunları söylüyor: "... gücünü yaşamın içinden ve tarihsel gerçeklikten alan, özgün bir milli kalkınma ve çağdaşlaşma modeli olarak mazlum milletlere ışık olmuş bir ideolojidir."

Ahmet Taner Kışlalı'dan aktarılan şu satırlarla Kemalizm'e ilişkin düzgün bir kavrayış edinmemiz sağlanmaya çalışılmış: "Koşulların değişeceğinin, değişen koşulların yeni kurumları, yeni atılımları gerektireceğinin bilincindeydi. Bu nedenledir ki, Kemalist ideolojinin kalıplaşmasını bir anlamda devrimin dondurulmasına

karşıydı. Koşullara koşut olarak sadece kurumların değil, düşüncelerin de değişmesinin gerektiğini biliyordu. İşte bu nedenledir ki, Kemalizm'in devrimcilik ilkesi, aynı zamanda bir "sürekli devrimcilik" ilkesini yansıtmaktadır.
Mustafa Kemal ATATÜRK, başta J.J. Rousseau, tüm aydınlanma düşünürlerini, Fransız Devrimi III. Cumhuriyet Dönemi tarihini, dönemin düşünce tarihini okumuş ve iyice incelemiş, bizde Ziya Gökalp'ten etkilenmiş, Namık Kemal'e ve Tevfik Fikret'e hayranlık duyan bir düşünce adamıydı. Fransızca ve Almanca okuyup yazıyordu. Dilbilim mukayeseli dinler tarihi, onun diğer ilgi alanlarıydı. Ayrıca sosyalist literatürü incelediği de bilinir.

Kuşkusuz bir kitap tanıtım ve eleştiri yazısının zorunlu olarak sınırlı kalması gereken çerçevesi içinde; bu hacmi küçük ama önemi büyük kitabı bütün kapsamıyla tartışmak olanaksız. Yine de yazımı bitirmeden, değinmeden geçilmesi mümkün olmayan birkaç noktaya parmak basmak istiyorum.

Emperyalizm Eleştirisi

Kitapta yer alan "Osmanlı'dan devralınan miras ve iktisadi atılımlar", Cumhuriyet'in ulus ve milliyetçilik anlayışı", " Kurucu ilke olarak halkçılık" ve kitabın ekler bölümünde yer verilen "Ulus, ulusal devlet tartışmalarına katkı" adlı yazılar çok önemli tespitler ve katkılar içeriyor.
Yazar, Kemalizm'in devrimci mirasının, Kemalist kalkınma modelinin bugün her zamankinden daha çok gerekli ve geçerli olduğunu, özellikle teknik ilerlemenin; otomasyon, dijital ağlar ve Yapay Zekâ'nın yardımıyla günümüzde ekonomik planlamanın çok daha kolay ve verimli bir şekilde uygulanabileceğinin altını çiziyor. Kamu ekonomisinin daha doğrusu karma ekonominin liberal üretim anarşisine karşı tek geçerli çözüm olduğunu belirtiyor. Üretimin planlanması ve sosyalizasyonu ile zengin kaynaklarımıza, nitelikli ve gelişmiş insan gücümüze yaslanarak çok kısa zamanda ülkemizi yeniden ayağa kaldırabileceğimizi söylüyor.
Kitapta, küreselleşme denen emperyalist ekonomik istila ve yağmanın keskin bir eleştirisini ve liberal palavraların etkili bir teşhirini de buluyoruz. Çok isabetli bir şekilde emperyalist ülkelerin körüklediği etnik ve dinsel farklılıkların temel siyasal özneler ve programlar haline getirilmesi, bunun yol açacağı tehlikeler dikkatimize sunuluyor.
Giriş yazısında "Bu kitap bir eksikliği gidermek için yapılan bir çalışma değildir. Öyle bir iddiası da yoktur. Cumhuriyet'in kuruluş felsefesiyle ilgili yazılmış yüzlerce kitap ve makale vardır. Hepsi de birbirlerinden kıymetlidir. Bu kitap geçmişin ruhunun hatırlatma ve geleceği kurmada Türkiye'mizin bu ruhtan yararlanabilmesi için yazılmıştır" dense de, bunların yanında bu değerli çalışma bir sentez niteliği taşıyor. Yoğun bir emek ürünü olduğu belli oluyor.
Entelektüel yoğunluğuna karşın, çok yalın, anlaşılır bir dil kullanılmış. Kitaplığınız için olmasa olmaz diyebileceğimiz kitaplardan biri.

antsanat

Bir Kentin Öyküsü: Miras

Dağcı, doğa fotoğrafçısı ve araştırmacı Ömer Faruk Gülşen, eski Muş'ta kimlik, kültür ve yaşamı ele aldığı yeni kitabı ile dergimize konuk oldu. Eserini, "Hayat, anılarla süslenmiş bir yolculuktur. Bu yolculuk sırasında sevdiklerimizden ayrılmak, hayatımızda yaşayacağımız en büyük zorluklardandır. Geriye dönüp baktığımızda bize ne hissettirdiklerini anlamak isteriz." sözleriyle anlatan yazarla "Miras"ı konuştuk.

Ümit
YABAN

Ömer Hocam merhabalar. "Geçmişten Geleceğe Miras" isimli kitabınız okuyucusu ile buluştu. Antalya doğaseverleri için ne kadar kıymetli bir isim olduğunuz tartışılmaz. Sizi tanımayanlar için biraz bahseder misiniz Ömer Faruk Gülşen kimdir?

1954 yılında Muş'ta doğdum. İlk, orta ve lise eğitimimi Muş'ta tamamladıktan sonra, 1979 yılında Diyarbakır Meslek Yüksekokulu Elektrik Bölümü'nden mezun oldum. Dağcılık sporuna 1969 yılında Muş ilinde başladım, Dağcılık kariyerine 1976 yılında Türkiye Dağcılık Federasyonu'nun eğitimlerini tamamlayarak devam ettim ve eğitim kamplarında kamp müdürlüğü, eğitmen ve yönetici olarak görev aldım. Bugüne kadar 700 yakın zirve çıkışı yapmış bir dağcıyım.

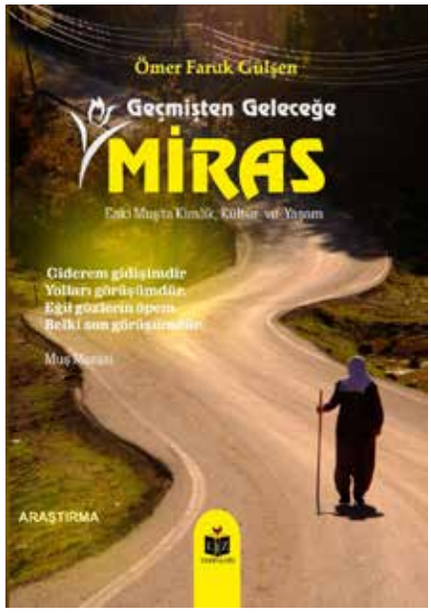

1989 yılından bu yana Antalya'da yaşıyorum, üç çocuk babasıyım. 1997 yılından itibaren Türkiye Dağcılık Federasyonu Yönetim Kurulu Üyeliği görevini üç dönem sürdürdüm. 1999 yılında Tacikistan Pamir Dağları'nda düzenlenen bir etkinlikte, 300 yabancı dağcı arasından "dünyanın en güçlü dağcısı" seçilmiştim. Halen, Akdeniz ve Antalya'nın kıvrımlı dağlarına çıkışlar yapmaktayım. En büyük zevkim de bu dağların yaşam alanlarını arşivlemektedir.

Beş kitabım var. Başkaları tarafından doğa fotoğrafçısı, dağcı, gezgin ve araştırmacı ve yazar kimlikleri ile de tanınıyorum. Son kitabım "Geçmişten Geleceğe Miras Muş", Muş'un tarihine ışık tutan bir yapıt olacağını düşünmekteyim.

Bize son kitabınız "Miras"tan bahseder misiniz?

Kitapta Muş kentimizin kimlik yaşam ve kültürünü ne ek olarak geçmişteki eğitim kurumları ve bu kurumların binalarının yapılışı, eğitim durumu, mimari yapıları ve ustaları hakkında araştırmalar. Kentte yaşayan yerli yada yerlisi olmayan tüm emeği geçenlerin biyografileri yer aldığı gibi o dönemde fakat kaybolmuş yerel meslek grupların ortaya çıkarılıp fotoğraflayarak an-

latılması. Geçmişte var olup şu an hiç olmayan hanlar ve hamamlar, yerel oteller. Eski resmi kurumlar, ya da kapatılan kurumların hikâyeleri. Kentin yerel eğlence dünyasından kesitler. Geçmişte yapılan eski binaların öyküleri, örneğin Muş Halkevi'nin öyküsü. Kısacası kentin biyografisini anlatmaktadır.

Okurlar kitabınızda nasıl bir üslup ve hangi konularla karşılaşacak?

Kent yaşamındaki demografi, kendi lehçesiyle anlatılması; fakat Latin yazıyla yazılıp onlar tarafından çevrilmesi gibi. Yeni kuşağın hep büyüklerinden duyup kesinlikle geçmişteki yaşamın bilgilerinin bulunmaması ve onlar için gelecekte tam bir miras kitabıdır.

Kitabınızı yazarken ve yayınlarken nasıl bir süreçten geçtiniz?

Kitabıma başlamadan önce Bir Muşlu olmamdan ötürü gelenek ve görenekler ile feodal yapılarını bildiğim için çok dikkatli, ciddi araştırmacı ve kesinlikle en yakın olan ya da birinci derece akraba olan kişileri bizzat ya da erişimle ya da telefonla konuşarak referansla konuşup yazıları hazırladım. Çünkü biliyorum ki Muş feodal yapısı ve gelenekleriyle çok büyük bir risk aldığımdan çok dikkatli gece ve gündüz saatlerine bakmadan başladım. Çok tehditler aldım, çok büyük önem arz eden yazılarımı sildirdiler. Ailelerin kadınlarının fotoğraflarını vermediler günahtır diye. Arazi meselesinden dolayı bazı kısımları sildirdiler. Meslek gruplarını yazarken şimdi tuhaflarına giden yeni gençlerin geçmişteki büyüklerinin meslekleri itiraz edip ricayla ya da tehditle sildirdiler. Aile fotoğraflarını kimileri vermediler ya da verdiklerini geri istediler, yayınlatmadılar. Akrabalar yâda çok yakınları olanlar birbirleriyle ilişkilerinin bozuk olduğundan biyografilere çok itirazlar oldu.

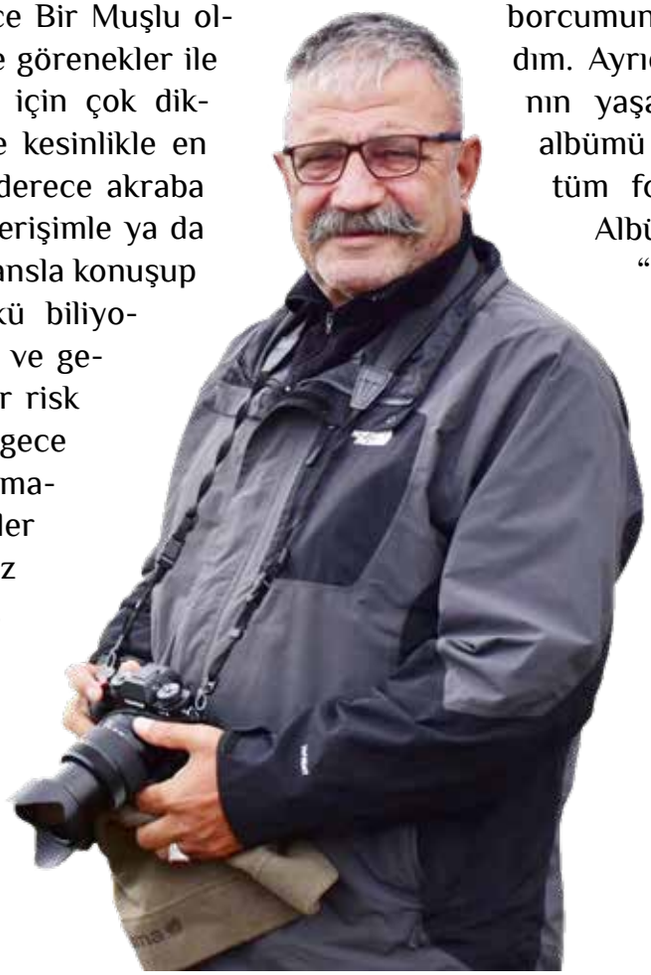

Kitabınız sizin için ne ifade ediyor?

Kitabım benim için çok büyük bir sorumluluk ifade etmektedir. Çünkü ben o kentliyim, oraya çok borcum var. Kentin eşiğinden geçtim nasıl borcumu ödeyebilirim diye bu riskli yolu seçtim. Evvelden beli bilgileri topluyordum. Hazırlık yapıyordum. Aslında rahmetli kardeşim Suat Gülşen bu konulara çok naildi. İyi bilirdi kent biyografisini; ondan esinlemiştim. Ama o hiçbir bilgiyi yazılı kâğıda dökmemişti. Borcumu bununla ödemeyi planlamıştım. Ve borcumun bir bölümünü tamamladım. Ayrıca kentin yaşam alanlarının yaşamlarının hiçbir fotoğraf albümü yoktu sponsor bulursam tüm fotoğrafları biriktiriyorum. Albüm de hazırdır.

"Miras"ın kitabımın ikinci cildine de başladım. Umarım dilediğim gibi geçmiş ve gelecek arasında bir köprü olur.

Vakit ayırıp bizleri yanıtladığınız için teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim sevgili Ümit, bu kıymetli yayında bana ve "Miras"a yer verdiğiniz için.

antsanat

Bozo: Bir Kahramanın Yolculuğu

Süryani düşünür Narsai, "Değişim her şeyi değişime zorlar. Ve değiştikten sonra değişmez bir hal alır." der. Her insan memleketine benzer. Küçücük bir çocuğun çıktığı bu uzun yaşam yolculuğunun, "Bozo"nun hikâyesinde kabuk değiştiren bir ülkenin geçirdiği sosyal, kültürel, siyasal değişimlere de tanıklık edersiniz. Biz de "Bozo"nun yazarı Ali Tur'a eserle ilgili merak ettiklerimizi soruyoruz.

Nadire
SÖNMEZ

Sayın Ali Tur, siz Mardin'de doğdunuz. Eğitim hayatınızın her bölümü memleketin farklı coğrafyalarında geçti. Ülkesinin insanını, toprağını daha küçük yaşlarda tanıyan biri olarak eserinizdeki başkarakter nasıl oluştu?

Yazmaya karar verdiğimde bir başkarakter yaratmayı düşünmedim. Kendi hikâyemi anlatmak istedim. Hikâyemde adı geçen kasabam, geçmiş zamanın ruhunda; aşiret reisi ağa, seyda (din adamları), memur, jandarma, okul, öğretmen ve özelikle köy ile şehir kıyaslaması vardı. Bu anlamda canlı ya da cansız nesnelerin her biri içeriğinin zenginliğine göre benim başkarakterimdi. Yani kendimi başkarakter olarak kurgulamadım.

Kitabınızın ana temasını nasıl belirlediniz ve bu tema sizin için neden önemliydi?

1950 yılında Cumhuriyet ve devrimleri 27 yaşındadır. Işığı batıdan doğuya önce şehirleri sonra köyleri mezraları aydınlatmaya başlamıştı. Ama bu ışık Bozo çocuğun yaşadığı Köy irisi Mazıdağı'na henüz çok uzaktadır. Aşiret reisi olmadan memurun halk sınıfı ile temas kurması mümkün değildi. Cumhuriyet'in aydınlanma ışığını yayan Köy Enstitüsü öğretmenleri, fakir çocuk, karanlıkta yolunu bulamayan köylü sınıfı ile egemen güçler ve aşiret reisi romanın ana konulardır.

Hikâyenizde geçen mekânları seçerken nelere dikkat ettiniz? Bu mekânların kişisel yaşamınızda bir önemi var mı?

Öncelikle adı geçen mekânların kişisel gelişimimde rolü büyüktür. Yani bir köy çocuğu olarak dar olan ufuk çizgimi bu muhteşem mekânlar sayesinde kırabildim diye bilirim. Taş yontucularının piri Hazreti İbrahim Halilulah peygamber zamanı mimarlarının geleneğini sürdüren maharetli ustaların elinde bir sanat yapıtına dönüşmüş Mardin o kadar güzeldi ki insanın aklı durur.

Sonra âşık olduğum Ege bölgesi coğrafyası var ki, güzel bir kadın siması algısıyla zihinsel dünyamda taht kuran İzmir... Bozo adında bir çocuğu sanattan haz alacak düzeyde yoğurarak başkent anatomisini içselleştiren bir Ali Tur'a dönüştüren bu mekânlar benim için çok önemlidir.

Yazma süreciniz nasıl işliyor? Belirli bir rutin veya ritüeliniz var mı?
Nazan-Mazhar İpşiroğlu'nun "Sanatta Devrim" kitabında yer alan İtalyan ressam Giorgio de Chirico'nun "Tedirgin Esin Perileri"ni tablosunu gördükten sonra sanatçının hologram evreninde esin perilerinin rolünü anladım. Ancak bizim gibi sıradan insanların da içsel dünyasında gezinen bu perilerden var olduğuna kani oldu. Şimdi sizin sorununuza gelince bir ritüelim yok. Yani aşkın haller yaşayıp yazmıyorum. Fakat her insanda tedirgin esintilerin rüzgâra fırtınaya dönüştüğüne inancım var. Okuduğum günümüzün şairleri Salih Mercanoğlu, Cahit Çakçıl, Nadire Sönmez, Betül Tarıman gibi; şiirde bir edebi öz ve biçim formunu oturtmuş şiirleri tedirgin esin perilerinin eseri değil mi? Bu şairlerin ürün verirken çektikleri sancıların huzursuzluğunu mısralarında hissediyoruz.

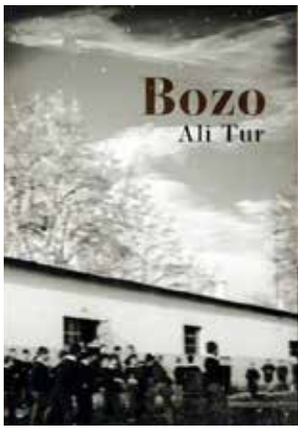

Eserinizde bir dönemin panoraması çiziliyor diyebilir miyiz? Bu süreçler hakkında neler söyleyebilirsiniz? Eserin ikinci cildini yazma nedeniniz bununla mı ilintili?
1950- 1980 yılları arasında eksen sayılabilecek önemli dönemler var. Öncelikle 1950'de Cumhuriyet'in demokrasiyle taçlandığı çok partili sisteme geçiş ki bu çok ciddi araştırılması gereken dönem. 1960 askeri darbesi ve sonrasında 1961 Anayasası öncelikle işçi sınıfının varlığı ve bununla ilintili olarak hak ve özgürlükler gibi çok önemli bir dönemin başlangıcı... Ve bu doğrultuda cereyan eden sendikal hareketlere henüz sanayi devrimini tamamlamamış iş dünyasının hazırlıksız yakalanışı ve çaresizliği... Türkiye'nin bir iç savaşa sürüklendiği 10 yıllık bir dönemi kapsayan 1970-1980 yılları, yazarın da mensubu olduğu işveren insanlarının yaşadığı "bir sürekli cehennem" dönemidir. Eserin ikinci cildi yazılmasaydı Bozo'nun hikâyesi eksik kalırdı. Dolayısıyla yazarın kendi dünyasında çok önemsediği Cumhuriyet aydınlanması ve sanayi devrimi diye başlatılan "Aktif Modernleşme" hamlesinin 30 yıllık Türkiye'nin genel manzarası eksik kalırdı.

Eseriniz yayınlandıktan sonra okurlardan aldığınız geri bildirimler sizde nasıl bir etki yarattı? Bu geri bildirimler gelecekte yazım tarzınızı veya konularınızı nasıl etkileyebilir?
Öncelikle yazımın taslak halindeyken sevgili eşim ve çocuklarımın eleştirel yardımları olmasaydı bu kitaplar çıkmazdı. Ama daha da önemlisi fikirleriyle bilgisiyle ve her zaman teşvik edici tutumuyla beni yazmaya zorlayan değerli dost kardeşim araştırmacı yazar Türkolog Muharrem Yellice'nin üzerimde bir hakkı olduğunu söylemek istiyorum.
Geri bildirimlere gelince öncelikle Papirüs yayınları sahibi Alpay Barut Bey'in beni onurlandıran tutumu ve yazmaya devam etmem için verdiği desteği olmasaydı ben yazmaya devam etmeyecektim. Sadece bilgisayarımda bir anı olarak kalacaktı.
Bu iki yarı biyografik romanımdan sonra yazacağım üçüncü kitaptan sonra Ali Tur'un yazar olup olmayacağının kararına varacağım. Papirüs yazarlar listesinde bana yer verenlerin haklı olup olmadıklarına bakacağım. Ülkemin ve özellikle baba ocağım olan yörenin anlatılacak çok konusu var. Eğer bugünkü sorunlar hakkında anlatacağım bir konuyu Papirüs yayın evi yayınlamaya değer bulursa zaman geribildirimlerdeki onurlandırıcı övgüleri hak ettiğime inanacağım. Aksi halde hoş bir anı olarak ben de bir zamanlar yazardım diye kendimle dalga geçeceğim.

antsanat

Öykü

Önemsiz Son

Ahmet
YILDIZ

Suat cezaevi kapısı arkasından kapanınca başıboş ve yapayalnız, o küçük yokuşla karşı karşıya kaldı birden. Başını gizleyecek biçimde omuzuna yüklediği yorgan denginin arasından görünmeyen gözleriyle bakabiliyordu yine de. Bacakları özgürlüğün heyecanıyla titriyordu. Ancak arkada arkadaşlarının alkışları birden kayboldu. Demli çay kokan odalarındaki küçük camdan, aslında kendileri de birer tutsak olan gardiyanların izleyen gözlerini duyumsadı bir süre. Ama bu da uzun sürmedi. Büyük bir hız duygusu vardı içinde. Bir dere yukarıya doğru akıyordu sanki. Her şeyi omuzlayıp götürecek bir güç yükseliyordu içinden. Kulakları duymuyordu. Soğuk bir kış rüzgârı esiyordu cezaevi tarafından.

Büyük bir vadinin üstünde taş yığınları üstüne kurulan kale gibiydi cezaevi. Bu bir ferahlık, yükseklik duygusu vermişti ona bu üç aylık mahpusluk süresince. Bir eliyle omuzuna kocaman gelen yorgan dengini üstten kıskıvrak kavramış, bir eliyle naylon poşetteki eskimiş, cezaevi tozu kokan eşyalarını tutuyordu. Karşılayanı yoktu. Ankara'da küçük bir memur olan kardeşi anlaşılan izin alamamıştı. Anne ve babası ise bu soğukta buralara gelebilmek için çok yaşlıydı. Gelmeyin diye yazmıştı son mektubunda. Törenleri, karşılamaları, uğurlamaları, ince duyguları aile dramlarını sevmiyordu. Soğukla ve açık havayla bu denli apansız karşılaşmaktan ve yalnızlığın öldürücü etkisiyle yokuşun ortasında birden durdu. Yürümek için hamle yapıyorum sanıyordu ama duruyordu işte. Oraya küçük yokuşun tepesine bakabiliyordu yine de. Tek tük geçen otomobillerin sırtlarını görebiliyordu. Yayaların başlarını.

Caddeye ulaşınca arkaya, üç aydır yattığı bu küçük kasaba cezaevine dönüp bakma gereği bile duymadı. Kötü döşenmiş caddenin delik deşik asfaltının üzerinden tek tük otomobiller geçiyordu. Caddenin altı, kasaba merkezi olduğu belli olan iç içe girmiş, bir emeklinin ya da esnaflardan birinin kıt olanaklarıyla yaptığı berbat, hiçbir estetik kaygı taşımayan beton binalarla doluydu. Yorgan dengine, hafifçe sıçrayarak omuzunda yer değiştirdi. Yoldan geçen bir gence:

- Ankara'ya giden otobüslerin durağı nerede, biliyor musunuz? dedi.

- Şurada, dedi, genç. Kasabanın içini gösterdi.

Sırtında yorgan denginin yanlardan taşan yerlerini oynatıp zıplatarak yürüdü kasabanın içine doğru. Yüz metrelik bir yoldu. Soğuk bir kış rüzgârı esiyordu. Güneş sanki her şeyle alay eder gibi hiç sıcaklık yaymadan yalnızca gözlerde kristalize kırıklar oluşturmak için parıldıyordu.

Gözlerini kıstı ve yürüdü.

Çevresi, kolan, yağlı ip, bitki özü yağları, un, hırdavat malzemesi satan dükkanlarla çevrili alana girince güneş kayboldu ve üç yüz yıllık kaldırım taşlarını bile buz kesen, soğuk, korkutucu bir havayla karşılaştı. Birkaç eski Ford minibüs egzozundan buharlar fışkırtarak köyden getirdiği yolcularını indiriyordu.

Başında Semerkantlıların giydiği gibi bin yıllık berelerden birini giymiş, yaşlı ama sağlıklı bir nalburiyeciye Ankara'ya kalkan otobüslerin durağını sordu. Ara sokaklardan birini gösterdi eliyle nalbur. Sonra omuzunda yatak dengiyle tahliye olmuş bir mahkumu görmeyi sıradan bir olay olarak algılayarak önündeki işine döndü.

Ara sokağın sonunda boş arsalara açılan alanın kenarında bir otobüs, eski bir Mersedes bekliyordu. Bagaj kapaklarının kenarlarının boyaları dökülmüştü. Hemen yatak dengini kaptı elleri cebinde bekleyen muavin. Bagaja yerleştirdi.
- Buyur ağbi, dedi. İstediğin yere geç otur.
- Çok bekler miyiz?
- Sen geç otur ağbi, dedi muavin. Hemen kalkacak.
İçeride şoför falan yoktu. Ama otobüs motorlarını ısıtmak için çalışır bırakılmıştı. Küçük sarsıntılar yaşlı otobüsün bütün camlarını titretiyordu. Çocukluğundan beri en çok sevdiği şey otomobillerin en önünde oturmak ve yol kenarlarını, yeni yerleri bütün görüş açısıyla net olarak izleyebilmekti. Hemen ön kapının yanında bulunan koltuğa oturdu. Şoförü, vites değiştirmelerini ve bütün yolu, çevreyi, dağları, tarlaları görebilecekti buradan. ' İkinci kalite kadifeden kaplanmış baş konacak yerindeki sözde beyaz, ancak artık sararmış ve kir rengini almış, bir sigara darbesiyle delinmiş başlığa başını değdirmemeye çalışarak oturdu.

Aslında bir sarhoşluk ve etrafında bütün olup bitenleri algılayamama gibi tuhaf bir baş dönmesi içindeydi. Birden kafesinden bırakılmış bir kuş gibi hayat karşısında yapayalnız olduğunu duyumsadı. Ne yapacağını bilemeyecek haldeydi. 12 Eylül askeri darbesinden sonra gizli örgüt üyesi olmaktan tutuklu kalmış ve özel bir cezaevinde cezasını çekmişti. Bunun bir yılı polis soruşturmasına dayanan savcılık incelemesinin üstünkörü iddianamesiyle kimsenin arayıp sormadığı uzun bir sessizlik yılı olmuş, ikinci yıl her duruşma üç ay sonraya atılmış ve en sonu üçüncü yıl sonunda tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmıştı. Çıkınca üniversiteye devam etmiş, okulu bitirmiş, ancak durmadan uzayan duruşmaların soluğunu ensesinde duyumsadığı bu berbat günlerde eski arkadaşlarını, dostlarını kaybetmiş, yirmili yaşlarının üç yılı iğdiş edilmiş birisi olarak bir türlü, bütün ruhuna egemen olan biraz doğulu bir hüznün, sürekli dalıp gitmelerin, bir masada uzun süre oturamama, konuşulanlara kopuk kopuk girebilme çabasından başka bir ilgi gösteremeyen yarım yamalak bir yaşamın pençesinde kıvranıp durmuştu. Yeni arkadaşlar edinememiş, bir işe girememiş, marjinal işlerde ancak çalışabilmişti. En sonu sekiz yıl süren duruşmalar sonucu mahkeme heyeti, üç yıl birisini boşu boşuna yatırma ayıbını göze alamayarak beş yıl ceza vermişti. En azından bu utanma yüzünden böyle bir ceza aldığına inanıyordu. Belki de devlet boşuna yatırdığı kişilerin hayatının vicdani sorumluluğundan değilse de maddi sorumluluğundan kaçmak istiyordu. Cezayı basarak da bundan kurtuluyordu. Kalan üç aylık cezası için, bir yıldan az cezalar için kullanılan bu kasaba cezaevine gönderilmişti. Şimdi sekiz yıl süren bir tedirginliğin, ensesinde kendisini ezip yok edecek ya da yaşamını yönlendirebilecek, özgürlük kısıtlayıcısı bir gücün tutsaklığından kurtulmanın boşluğu ve sarhoşluğu içindeydi. Bu kuş sekiz yıldır kafeste tutulan, tehdit edilen ve yönlendirilen bir kuştu ve ne yapacağını bilememesi çok doğaldı.

Otobüsün ön kapısının hemen yanındaki koltukta oturuyordu. Aslında bir arkadaşı çok önceleri, trafik kazalarının azdığı, her gün gazeteleri ve televizyon haberlerini kapladığı günlerde seyahatlerde en emin yerin sürü-

cünün arkasında koltuk olduğunu söylemişti. Çünkü sürücünün ilk kurtaracağı kişi kendisi olacaktı. Bir an bunu düşündü ancak bu da görüş mesafesinin küçülmesi, hatta şoförün arkasına konmuş koyu cam yüzünden kör olarak oturmak demekti.

Dışarıda esen dondurucu, kesici, dağların karını taşıyan rüzgâr camlarda ıslık çalıyordu. Otobüs Ankara'ya gidecek tek şeritli asfalt yola doğru dönüktü. İçeriye üç günlük tıraş olmamış birkaç erkek, renkli, kaba ucuz elbiseleriyle kocaman kıçlı birkaç kadın büyük bohçalarını kapıya zorla tıkıştırarak girmiş, arkalarda bir yerlere oturmuşlardı. Teypte Ferdi Tayfur'un inlemelerini, ağlamalarını dinlemek zorundaydı. Bir türlü şoför gelmiyor, küçük bir kulübe olan yazıhaneden bir türlü dışarı çıkmıyordu. Muavinin hemen dediği kalkış saatini yarım saat geçmişti. Keşke bir gazete alsaydım diye düşündü.

Cezaevinde ilk yaptıkları iş, gazeteleri bütün bir güne yayarak okumanın zevkini çıkarmaktı. Bu üç aylık süre yaşamının en mutlu günleri olmuştu. Kendisi gibi artık olgunlaşmış, küçük cezaları kalmış onlarca arkadaşıyla birlikte yatmıştı. İçeriye her türlü yiyecek geliyor, her pazar koğuş çoluk çocukla doluyordu.
Görüş koğuşların içinde yapılıyordu çünkü. Mahkum çocukları saatlerce ranzalar arasında top oynuyor, babalarının boynundan kurtardıkları elleriyle ranzadan ranzaya tırmanıyorlardı. Vücudu oldukça ağırlaşmıştı. Mutfak olarak kullandıkları küçük arada elma hoşafı hiç eksik olmuyordu ve en çok sevdiği şey akşamdan yapıp soğumaya bıraktıkları hoşafı çay niyetine içmesiydi. Sebze ve meyveden yana dertleri yoktu. Ranzaların kenarını renkli küçük lambalarla donatmış, gece kitap okurken diğer uyuyanları rahatsız etmemek için herkes, yastığının başına renkli kağıtlardan abajurlar yapmıştı. Gece olunca koğuş ateşböcekleriyle doluyor gibiydi. Yıllarca askeri yönetimin hapishanesinde yattıktan sonra bu cezaevi tuhaf bir değişiklik, hükümlülüğün bahar ayları gibi bir şeydi.

Birden sürücü büyük bir hızla öfkeliymiş gibi otobüsün kapısını açarak içeriye tırmandı. Direksiyona oturdu. Saçı sakalı birbirine karışmış, gözleri kan içinde şişmişti. Orta Anadolu'nun bin yıllardır çocuk doğuran kibele analarından birinin doğurduğu yuvarlak hatlı, kısa, tıknaz, yanık tenli insanların özelliğini taşıyordu. Gece ya üçüncü sınıf bir Ankara otelinde üçüncü sınıf bir kadınla birlikte olmuş ya da içtiği içkilerin etkisinden daha kurtulamamıştı. Ya da kulübeden dönme yazıhanede yaşanmış bir tartışmanın izleri silinmemişti.
Aynadan içeriye bakmaya gerek duymadan vitese taktı, küçük bir manevrayla yola koyuldu. Kasabanın girişinde bir kadın evinin yanına yapmış olduğu ahırdan bir kova sütle birlikte dışarıya çıkıyordu. Yerli bir otomobil karşıdan, Ankara tarafından gelip hızla giden otobüsümüzün yanından rüzgâr gibi geçti. Küçücük tepelerin arasında uzayan bozuk asfalt yol bazen küçük tepeciklerin arasından kayboluyordu ama otobüs onu küçük, keskin virajların arasında ısrarla takip ediyordu.

Arkasında onu alkışlayan arkadaşlarını düşündü. Hiç bitmeyen tarihsel dostlukları, belki de birden unutuluverecek yüzleri anımsadı. İleriye bakmalıydı. Sekiz yıldır üzerine çöken bir kâbusun arasından sağ salim sıyrılmıştı yine de. Yaşlanmış duyumsuyordu kendini. Yıllar bir halter ağırlığı gibi omuzlarından asılıyordu. Ama önündeki yıllarda ne yapacağını bilmemesi, bu bilinmezliğin vermiş olduğu rahatlık ve hafiflik dengeliyordu bu ağırlığı. Evlenmek, birisini sevmek, cinsellik gibi şeyleri düşünmüyordu bile.

O kokuyu duydu. Otobüsün elle silinmiş buğulu pencerelerinin yanındaki kadınlardan, onların giysilerinden, torbalarından yükselen kokuyu. Kahvaltı yapma alışkanlığı olmayan, çayla ve şekerle beslenen tıraşsız, avurtları çökmüş erkekler sigara dumanları içinde kendilerine bir esrar şöleni çekiyor gibiydiler.

Şoför durmadan gaza basıyor, ruhsal durumunun yansıtır gibi sert titremelerle otobüsün camlarını zangırdatıyordu.

İşte nadasa bırakılmış bir tarla, traktörün düzenli arklarla eşelediği bir tarla daha yanında. Küçük tepelerin arasından geçiyorlardı. Uzak dağların üstünde ise kötü ressamların çizdiği karlara benzeyen karları izliyordu. Savcının bir istemi de ceza kanunundaki bir madde uyarınca ömür boyu evlenmeme ve aile kuramama cezasıydı. Topluma yararlı evlatlar yetiştirme selahiyetine sahip değildi! O zaman çok gülmüşlerdi koğuşta tüm arkadaşları. Böyle bir ceza maddesinin varlığını bile anımsamıyordu. Şimdi yalnızca gülümseyebiliyordu. Kaçırılmış zamanları gidermek, orada, yaşamının belki de en anlamlı anları, zamanları arasında oluşmuş boşluklar doldurmak gerçekten zordu... Bunu düşünmek bile acı vericiydi. Bir koğuşta aylarca oturmak, gazete okumak, hareketsiz yaşamak alışkanlığındaki ruhu ve gövdesi yaşamın devingen, baş döndürücü ışıltıları arasında ne yapabilirdi? Muhtemelen tek başına ve yalnız olarak üstelik.

Birden nereden çıktığı belli olmayan bulutlar kapladı gökyüzünü. Sanki akşam oluyordu ve gök yeryüzüne doğru gittikçe yaklaşıyordu. Erozyonun perişan ettiği küçük, beyaz tepelerin arasındaki uçurumlar gittikçe derinleşiyor, camdan aşağıya baktığında yolu görmeden uçurumun dibini görüyordu. Kalkerli kayalıklar ve zavallı hiçbir yaşam belirtisi olmayan bir gezegenin yüzeyiydi gördüğü. Yağmurun yıkadığı ön camı silecekler zorla temizliyordu.
Sürücü ise olup bitene aldırmıyordu bile. Sigarasından derin nefesler çekiyor, kafasındaki şeyleri yaşıyordu. Bir viraja girerken hızlı girdiğini anlaması ve birden frenlere basıp iki eliyle direksiyona sarılması bütün yolcuların kafalarını, ne oluyoruz gibi ileriye doğru uzatmalarına neden oldu.

Suat, ilk kez yaşamın gerçekleriyle karşı karşıya olduğunu duyumsadı. Ölmek istemiyordu. Yaşamak duygusunu duyumsaması ve yaşaması için kendisini koruma duyargalarını germiş olan vücudunun bu durumu, kendisini oldukça heyecanlandırdı. Sürücüyü uyarmayı düşündü. Artık kafasından geçmiş, onun yarattığı melankoli ve hastalıklı durum silinmiş gibiydi. Her şeye yeniden başlayabileceği duygusunun tadını duyumsadı ve mutlulukla titredi. Bütün gövdesine kan yeniden doluyordu ve cildi pembeleşiyordu. Bu karıncalanmayı duyumsadı. Egosu tak diye yerine gelip oturdu. Hayat güzeldi. Yaşamı göğüsleyebileceğini duyumsadı.

Ama çok geçti. Çünkü şoför bu kez kurtaramamıştı. Otobüs, uçurumun dibine doğru önce bir şelalenin ağzı gibi düzgün süzülerek, sonra ilk taklayı atarak ve sonra Suat'ın boynunu bir koltuğun altında kırarak kurumuş, yabancı bir gezegenin deresine benzeyen dere yatağına yığıldı. Suat'ın, cezaevinin yüzyıllık tozlarına bulanmış giysilerini elinde tuttuğu naylon torbanın yanındaki cansız yüzü kan içindeydi.

antsanat

Yeşim TAŞDELEN

"İlelebet Pâyidar"

ATSO (Antalya Ticaret ve Sanayi Odası) Güzel Sanatlar Lisesi tarafından hazırlanan "İlelebet" adlı müzikli drama, 21 Mart 2025 Cuma akşamı, Türkan Şoray Kültür Merkezi'nde izleyiciyle buluşacak. 18 Mart Şehitleri Anma Günü etkinlikleri çerçevesinde sahnelenecek oyunu, yönetmen yardımcısı Berkant Özcan'la konuştuk.

AntSanat'a hoş geldiniz. Sizleri, daha önce Antalya Modern Oyuncuları tarafından sahnelenen "Pâyidar" ve "Kardelen" adlı oyunlardan anımsıyoruz. "İlelebet" neyi anlatıyor?

Önceki oyunlarda olduğu gibi yine eğitimci ve yazar arkadaşımız Tuncer Çetinkaya tarafından sahneye konulan "İlelebet"in, Antalya kültür tarihinin en kalabalık kadrolu oyunlarından olan "Pâyidar"ın öncesinde yaşanan tarihsel olayları mercek altına aldığını söyleyebiliriz. Hatırlanacağı gibi ilk oyunumuz, Mondros'ta başlayıp ulusal önderimiz Atatürk'ü kaybettiğimiz 10 Kasım'a kadar devam eden süreci merkezine alıyordu. "İlelebet"i ise Çanakkale Savaşı'nın hemen öncesinde başlatıyor; sonrasında ulusal kurtuluş savaşımızın miladı olan 19 Mayıs'a geliyoruz.

Gördüğümüz kadarıyla yine kalabalık kadrolu bir oyunla karşı karşıyayız.

Bu yılki eserimizi ATSO Güzel Sanatlar Lisesi öğretmen ve öğrencilerinden oluşan yaklaşık 100 kişilik bir kadroyla hayata geçi-

riyoruz. Sahnede sabit bir koro ve orkestra bulunuyor. Oyunun temasına uygun marşlar ve solo türkülerle zenginleştirilen bir eser söz konusu.

Belgesel oyun kategorisinde ele alınabilecek "Pâyidar", tarihsel şahsiyetleri de günışığına çıkarıyordu. Yeni oyunda benzer bir yaklaşım olacak mı?

"İlelebet", arkadaşlarının Genç Osman adını verdikleri Tıbbiye'li genç bir askerin etrafında gerçekleşen olayları ve Çanakkale muharebelerini temel alıyor; ancak dönemin İngiliz yetkilileri Asquith, Churchill, Harrington gibi figürler ile Mehmet Âkif Bey gibi karakterler de konuk oyuncu olarak eserde yer alıyorlar. Finalimiz ise "Pâyidar"a bağlanıyor ve o oyundan anımsadığımız bazı tiplemeleri seyirciyle buluşturuyoruz.

Gösterim programımız belli oldu mu? İzleyicilerle hangi tarihlerde buluşacaksınız?

Tiyatro, en meşakkatli sanatların başında yer alıyor; özellikle amatör topluluklar için. Birkaç temsil için aylarca çalışıyorsunuz. Tek beklentiniz izleyicinin memnuniyeti ve toplayacağınız alkışlar. Oyunumuzun ilk gösterimi 18 Mart Salı sabahı, Antalya Valiliği'nin "18 Mart Çanakkale Zaferi ve Şehitleri Anma Programı" çerçevesinde Atatürk Kültür Merkezi'nde gerçekleşecek. Bir gün sonra Erdem Bayazıt Kültür Merkezi'nde liselilere yönelik bir programımız olacak. Halka açık gösterimi ise Türkan Şoray Kültür Merkezi'nde yapacağız. Programın ayrıntıları önümüzdeki günlerde belli olacak; ama seyirciyi duygulandıracak bir çalışmaya imza atacağımızı söyleyebilirim.

Bizlere "İlelebet"in kadrosundan söz eder misiniz?

Oyuncu kadromuz amatör ruhlarıyla sahne alan öğretmen ve öğrencilerden oluşuyor. Kimisini önceki oyunlardan anımsayacağınız Aytül Levent, Canan Keleş, Dilek Yalhoğlu, Alev Karataylı, Ercüment Takcı, Özge Irmak, Mehmet Akgül, Betül Özcanlı aklıma gelen ilk isimler. Müzik yönetmenimiz Büyükşehir Belediye Konservaruarı'nda da başarıyla görev yapan Sonay Yener. Duygu Başbağ'ın orkestra, Recep Uluçay'ın koro şefi olduğu "İlelebet"te, "Kardelen"in müziklerine de imza atan Ercan Işkıncı'nın özgün besteleri yer alıyor; ayrıca seyircilerimizi 60'ı aşkın

müzisyenin sahne aldığı canlı performanslar bekliyor. Her iki gösterimin de Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü öğrencileri tarafından hazırlanan bir Resim Sergisi'ni içerdiğini sözlerime ekleyeyim.

Son olarak...

Gerek tiyatro gerek de diğer sanatların insanlarla paylaşıldıkça anlam kazandığına inanıyoruz. Sunulan eserin topluma mesajlar vermesinin hayatı anlamlandırmamıza katkı sağlayacağını düşünüyor, içinde yer aldığım projelerin bu kapsamda olmasına özen gösteriyorum. Oyunumuzu, Çanakkale ile başlayan tarihsel sürecin, Atatürk'ün önderliğinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ne giden yolda çok önemli bir viraj olduğu düşüncesiyle hayata geçirdik. Yalnızca hamasi mesajlar vermek yerine dönemin ruhunu açığa çıkaracak bir yaklaşımı benimsedik. Eylül ayının ikinci yarısından bugüne onlarca arkadaşımız "İlelebet" için ter döktü. Umarız bunun karşılığını alkışlarla alırız.

Sizlere ve tüm ekibe başarılar diliyor, okuyucularımızı 21 Mart akşamı Türkan Şoray Kültür Merkezi'ne davet ediyoruz.

antsanat

Burhan Kum "LIEBE GEORGE"
Tuval üzerine yağlı boya 55 x 80 cm 2003

Burhan Kum "Worship" Tuval üzerine yağlı boya 55 x 80 cm 2002

Burhan Kum Retrospektifi, 21 Mart 2025 Cuma günü saat 18.00'de Gülden Bostancı Gallery'de açılıyor!

Yedi Kocalı Hürmüz Antalya'da

Kadının Fendi Erkeği Yendi

Karagöz, ortaoyunu gibi geleneksel halk tiyatrosunun konu, olay dizisi ve kişileştirmelerinden yararlanarak günümüze uyarlanan "Yedi Kocalı Hürmüz" müzikali; uzun yılların ardından ilk oynandığı, en özgün haliyle, Antalya Devlet Opera ve Balesi'nde seyircisiyle buluştu. Zeki kadın, kaptan, doktor, külhanbeyi, saf âşık gibi geleneksel tiplerden oluşan oyun karakterleri bu kez kanlı canlı kişiler olarak yeniden seyircisiyle buluştu.

Gazanfer
ERYÜKSEL

Yedi kocalı Hürmüz müzikali müzik, dans ve tiyatronun ahenkli birlikteliğiyle bestelenmiş, kaleme alınmış bir eserdir. Oyunun rejisinde bu uyuma önem verilirken, prodüksiyonda 19. yüzyıl başlarının ruhu; dekor, kostüm ve ışık tasarımı ile görsel anlamda bir bütün oluşturduğu dikkat çekiyor. Ataerkil bir dünyada kıvrak zekâsı ve iş bitiriciliği ile birbirinin varlığından haberi bile olmayan altı kocasıyla, kendine açtığı alanda yaşam mücadelesi veren Hürmüz'ün dünyası, âşık olmasıyla değişir. Hürmüz toplumun her kesiminden farklı meslek ve statüden erkekle nasıl konuşulacağını, onların nasıl huyuna suyuna gidileceğini bilen, sistemi kendince en iyi şekilde çözmüş, böylece kadın olarak varoluşunu sağlam temeller üzerine kurmuş bir karakterdir. Aşk ise onun tüm bu bildiklerinin gölgede kalmasına neden olurken gerçek mutluluğuna dair bir kapı açıyor ve biz seyircilerin gözünde Hürmüz'ü bir tip olmaktan kurtarıp adeta daha "insan" kılmaktadır.

Metnini Sadık Şendil'in kaleme aldığı, Atilla Özdemiroğlu'nun müziklerini bestelediği, şarkı sözlerini Sevgi Sanlı'nın yazdığı "Yedi Kocalı Hürmüz" müzikalinin orkestrasyon ve müzikal düzenlemesi eserin orkestra şefi Ömer Yöndem'e aittir. Eserin yönetmeni Fatih Şanal yaratıcı bir ekiple eser üzerine titizlikle düşündüğünü, oyuncuların ortaya koyabilecekleri güç ve enerjiyi en üst noktaya taşıyan bir reji anlayışıyla eseri sahneliğini görüyoruz. Dramatik aksiyondaki ritim ve heyecan Hürmüz'ün kıvrak zekasının dinamikliğinin bir yansıması olarak bir an bile temposunu yitirmeden akıp gidiyor oyun.

Dekor tasarımını Gürcan Kubilay'ın, kostüm tasarımını Nursun Ünlü'nün yaptığı oyunda koro şefliğini Mahir Seyrek üstlenmiş. Koreografi Özgür Adam İnanç, Işık tasarını Mustafa Eski'ye ait. Oyunculara gelirsek rollerin çoğunda çift kast sistemini görüyoruz.

Hikâye anlatıcı: Mehmet Fatih Şansal / Ümit Burak Tekinay, Hürmüz: Sema Çavuşoğlu / Serap Demirhan, Doktor: Duran Emre / Serhat Konukman, Kadı: Toygarhan Atuner / Taner Ölçen, Ömer: Engin Suna / Muhammet Yusuf Yıldız, Berber: Dağhan Ergün / Ercan Hüseyin Uğur, Hızır Reis: Fatih Kayhan / Mustafa Özşamlı, Hallaç: Devrim Demirel / Engin Yaman, Bekçi Memo: Erdi Can Aybaş / Muhammet

Burak Pektaş, Ali: Süleyman Onur Alpaslan, Safinaz: Semiha Derya Boran / Tuğba Kubilay, Havva: Seçil Fenercioğlu / Pınar Tekol, Anne: Tuğçe Oğuzülgen / Betül Uzunoğlu, Rukiye: Şen Sılay Erman / Oya Vural, Badal Nuriye: Sinem Seçil / Özsu Özgür Deveci, Torik: Ferdi Uslu.

Sinemada Yedi Kocalı Hürmüz

1963 Yedi Kocalı Hürmüz, Yılmaz Atadeniz, Suna Pekuysal, Efkan Efekan, Öztürk Serengil, Necdet Tosun, Sami Hazinses, Ahmet Tarık Tekçe, Erol Günaydın.

1971 Yapımcı Özdemir Birsel, Yönetmen Atıf Yılmaz, Senaryo Ayşe Şasa, Türkân Şoray (Hürmüz)

Ezel Akay'ın yönettiği, senaryosunu Gürsel Korat'ın yazdığı, başrollerinde Nurgül Yeşilçay, Gülse Birsel ve Haluk Bilginer'in yer aldığı 2009 yapımı Yedi Kocalı Hürmüz ise eril söylemin kalıplarını yıkmak için tasarlanmış "kadınlığa" dair mizahi bir çalışmadır.

"Erkekler güçlü ve bağımsız, kadınlar ise güçsüz ve bağımlı olmadır" yerleşik genel kanısına karşın film Safinaz'ın tıpkı bir meddah gibi etrafına toplanan kızlara "Koca dediğiniz nedir ki kızlar? Evin geçimini yapan sonra da geceleri kıçını dönüp pireleri uçuştura uçuştura uyuyan adama koca denir." repliği ile başlamaktadır.

Hikâye Osmanlı döneminde geçtiğinden kadını daha çok evde, hamamda, sürekli namahremden sakınan biri olarak, erkeği ise berberde, sokakta görsek de Hürmüz tüm bu ataerkil yapının içinde geleneksel eş rolünü reddeden bir karakter olarak anlatılmaktadır. Gerçekten âşık olduğunu düşündüğümüz Doktor Hüsrev bile onun için sadece bir "koca"dır. Öyle ki düğün gününde talibinin olduğunu öğrendiğinde "Yarın hallederiz o işi" repliği yönetmenin bakış açısını ve yorumunu belli etmektedir.

Kadının Bilinçaltı Antalya'da

Yeniden Antalya'ya dönersek Antalya'daki oyunun rejisinde de Hürmüz karşılaştığı badireleri cinselliğini ve dişiliğini kullanarak atlatırken cinsel bir hayat yaşamak istediğine dair hiçbir emare yoktur. Bu noktada kadının bu yönü yok sayılsa da erkeği seçen kişinin dişi olması oyunu eril söylemin klasik kodları arasına sıkışıp kalmaktan kurtarmaktadır.

Sadık Şendil'in Yedi Kocalı Hürmüz adlı eseri gerek tiyatroda gerekse sinemada her dönem ilgiyle seyredilmiş bir eser. Oyunun bu denli ilgi görmesinin sebebi geleneksel Türk tiyatrosunun Ortaoyunu tarzının kullanılması söylenebilir. Kollektif bilinçaltı... Bir başka boyut ise "kadının fendi erkeği yendi" anlayışının sahneye ve sinemaya taşınmasıdır. Bir diğer deyişle kadınlığın bilinçaltının sahnede vücut bulmasıdır. "Erkekler güçlü ve bağımsız, kadınlar ise güçsüz ve bağımlı olmadır" anlayışının tersine çevrilmesidir. Kadının eşini seçebilesidir altı çizilen durum.

antsanat

Kültür Endüstrisi ve Reklam

Frankfurt Okulu üyeleri çalışmalarında temel sorunsallarını insanın özgürleşmesi ve özerk birey üzerine yoğunlaştırmışlar ve toplumsal ve tarihsel gelişmelerin insanın özgürleşmesini engelleyici olduklarını iddia etmişlerdir. Bu bağlamda kültür alanındaki çalışmaları genişleterek kültür endüstrisi ve kitle kültürü kavramları üzerine yoğunlaşmışlardır.

Gizem
CANDAN

Adorno ve Horkheimer'ın alana kazandırdığı kültür endüstrisi eş deyişle endüstriyel kültür; her türden kültürel öğenin ve etkinliğin metalaştırıldığı ve bu kültürel ürünler aracılığı ile rasyonalizasyona dayalı bir kültürün inşa edildiği bir süreçtir. Bu süreç kültürel ve ekonomik süreçlere dayanır. Bu sistemin oluşabilmesi için teknik olanaklar kadar, ekonomi ve yönetimin yoğunlaşması da buna olanak verir. Horkheimer ve Adorno'ya göre dünya kültür endüstrisinin süzgecinden geçirilerek yönetilmektedir. Film üretiminin tekniklerinin gelişmesi ve sesli filmlerle birlikte izleyicinin kolayca, filmde izlediğinin dış dünyanın devamı olduğu yanılgısına düşmesi kültür sanayinin başarılarından biridir. Kültür endüstrisi kavramının 20. yy. başlarında Avrupa ve Amerika'da yükselen eğlence endüstrisine ait kültürel biçimlerin emtialaştırılmaları ve bu sayede kişilerin düzenin ürettikleri şeyler için duydukları arzu ve bu bir şeyleri tüketmeden aldıkları zevk yoluyla var olan düzene uydurulup ayarlandığı belirtilir.

Kültürel öğelerin metalaştırılmaları, seri üretim olarak çoğaltılmaları ve kitle iletişim araçları aracılığı ile ulaştırılmaları birçok eleştirmen tarafından olumsuz karşılanmaktadır. Bu durumu kültürel yoksunlaşma olarak nitelendiren eleştirmenlerin yanı sıra halk kültürünün etkisini yitirmesine duyulan tepki de izlemektedir. Halk kültürü, egemen özneler dışında kalan kitlelerin kendi deneyimlerini temel alarak oluşan bir kültürdür. Halk kültürü halkın kendisinden üretilen bir kültür iken kitle kültürü yukarıdan dağıtılan kültür endüstrisi tarafından ticari kaygılarla üretilen ve kitlesel düzeyde tüketilmek üzere yapılandırılan bir kültürdür. Bu bağlamda reklamın kültür endüstrisinin bir uzantısı olduğu söylenebilir. Adorno, reklamı, kültür endüstrisinin yaşam iksiri olarak nitelendirir. Kültür endüstrisinin vazgeçilmez bir unsuru olan reklamla kültür kaynaşır ve reklam tekel koşulu altında ne kadar anlamsız görünürse o kadar etkili hale gelir. Bu sayede reklamlar aracılığı ile hem kültürel ürünlerin üretilmesi ve hem de gereken ekonomik katkının gerçekleşmesi sağlanır. Toplumsal

değişimlerle yeniden biçimlenen kültürel değerlerin reklamlara yansıması, reklamın sadece ekonomik bir olgu olmadığını aynı zamanda kültürel bir olgu olduğu tezini de güçlendirmektedir. Reklamlar, tüketici ile büyük global şirketler arasındaki bağı güçlendirir.

Kültür endüstrisinde bireyler, reklamı olmayan her bir şeye kuşku ile yaklaşır ve bu durum kültür endüstrisindeki reklamın zaferi olarak nitelendirilir. Kültür endüstrisi kendiliğinden olmayan yapay yani metalaşmış/ticarileşmiş bir kültür üretmektedir. Kitleler tarafından tüketilmek amacıyla yapılandırılmış bu kültür, tüketimin doğasını belirlemektedir. Reklamlar günümüzde yaşantımızı yansıtan ve biçimleyen en önemli kültürel etkenlerden biridir. Reklam ürünün satın alınması kadar bir yaşam satın alınmasını da teşvik ederek toplumsallaşma işlevi de görmektedir. 'Kültürel bir metin olarak reklam, çeşitli göstergeleri kullanır. Bu göstergeler popüler kültürün objeleridir. Dolayısıyla metinlerde oluşan anlam, çeşitli söylemler aracılığı ile oluşur ve bu söylemler toplumsal güç merkezlerini temsil eder. Reklamın kültürden etkilenişi globalleşmeyle birlikte global ürünlerin reklamlarında da görülmektedir. Global ürünlerin global reklamları lokal kültürlerle karşılaştığı için standart bir şekilde hazırlanan kampanyaların lokal koşullara adaptasyonu söz konusudur. Bu doğrultuda global markalar farklı stratejiler kullanarak ürünlerini diğer ülkelere ihraç etmektedir. Ürünlerin uyarlama aşamasında farklı ülkelerin kimliklerine ve kültürlerine göre düzenlemeler yapılarak, dünyanın her bölgesine özel reklam uygulamaları ile zihinlerde yer etmesi sağlanabilmektedir.

antsanat

Sinemamızın 2024 Serüveni

Sinemamızın geçen yılki kuşbakışı portresini çizmeden ve öne çıkan yerli yapımları değerlendirmeden önce geçen yıl Türkiye'de sinemanın durumunu kısaca ele almak yararlı olacak. Covid pandemisinin yoğun yaşandığı dönemin üzerinden artık üç yıl geçmiş durumda. Pandemi yıllarında sinema salonları fasılalarla kapalı kalmış, açık oldukları zamanlarda da "sosyal mesafe" zorunluluğu çerçevesinde aralıklı oturma düzeni içinde düşük kapasiteyle çalışmışlardı. O dönemi yaşarken, pandemi geçtikten bir müddet sonra sinemanın er ya da geç kendini toparlayacağına inanıyor ve umuyordum.

Kaya
ÖZKARACALAR

Bu beklentim en iyimser ifadeyle ancak kısmen gerçekleşmişti: Pandemiden üç yıl sonra, 2024 yılı içinde satılan sinema bileti sayısı (yaklaşık 33 milyon) pandemiden bir yıl önce satılan sinema bileti sayısının (yaklaşık 60 milyon) yarısını ancak az bir miktar geçebilmiş durumda. Gerçi yılda 33 milyon bilet demek, her hafta ortalama 600 binden fazla kişinin bilet satın alarak sinemada film izlediğini gösteriyor ki bu, hiç de azımsanacak bir rakam değil ve çok sık duyduğumuz "artık kimse sinemaya gitmiyor" söyleminin aslında gerçeklikle pek örtüşmediğini ortaya koyuyor.

Öte yandan sinemada izlenen filmlerin dağılımına baktığımızda pandemi öncesi yıllardan niteliksel olarak farklı bir tablo kendini gösteriyor: Geçen yıl bir milyondan fazla izleyici çeken altı filmden üçü animasyon filmi ve animasyon filmlerinin toplam 33 milyon içindeki payı 10 milyondan fazla... Ve bu 10 milyonun yaklaşık yarısını yerli yapım animasyonlara satılan biletler oluşturuyor. Dolayısıyla yerli yapım animasyonlar artık yerli sinema içinde kayda değer bir konuma gelmiş durumdalar.

Ana akım yerli sinemada genel panorama ise, yerli yapım animasyonlar dışında alışkın olduğumuzdan çok farklı değil. Aslan payı yine güldürü filmlerinde: biri yerli (Rafadan Tayfa 4) biri yabancı (Ters Yüz 2 *) iki animasyon filmden sona geçen yılın en çok izlenen filmleri son yılların en yetenekli güldürü sanatçılarından Gupse Özay'ın başrolde olduğu Lohusa ve Şafak Sezer'in başrolde olduğu yeni "Kolpaçino" filmi Kolpaçino 4 4'lük.

"Bağımsız sinema" tanımının tartışmaya açık niteliği dolayısıyla ana akım-dışı olarak

nitelendirebileceğimiz yerli filmlere gelirsek, geçen yıl sinemada vizyona giren filmler içinde yedi yerli filmin özellikle dikkate değer olduğunu düşünüyorum. Ancak bu filmler hakkında ilk elde yapılabilecek değerlendirme, herhangi bir ortak eğilimin belirgin olmadığı, örneğin "geçen yıl öne çıkan tema şuydu" ya da benzeri bir tespit yapmanın zorluğu.

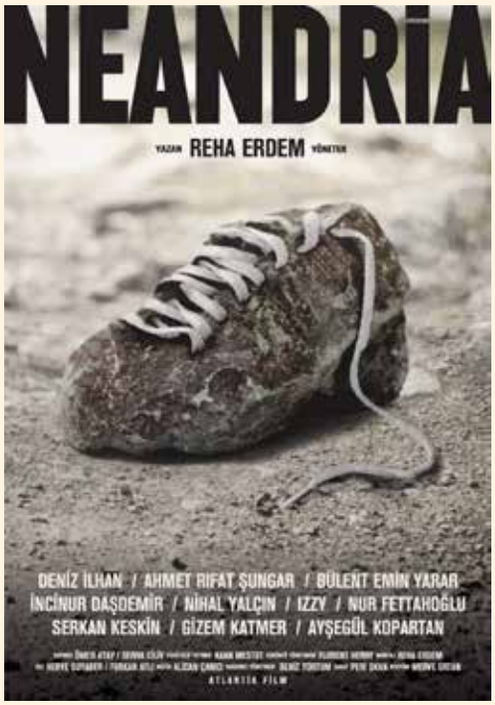

Yaklaşık 20-25 yıl önce yeni bir yönetmenler kuşağı içinde öne çıktıktan sonra geçen zaman zarfında artık "deneyimli" sayılman isimlerden bu yıl Reha Erdem ve Ümit Ünal'ın yeni filmlerini izledik. Ümit Ünal'ın yılın son günlerinde gösterime giren yeni filmi Evcilik yaz tatilinde bir pansiyona gelen burjuva bir çift ile pansiyon çalışanı dar gelirli bir çift arasında giderek gerilimli hal alan ve nihayet patlama noktasına varan ilişkiyi konu alıyor. Kendi evlilikleri besbelli ruhsuzlaşmış burjuva gençler birbirlerine halen tutkulu biçimde aşık görünen diğer gıpta etmeye, özenmeye başlarlar ve bir doğa gezisi sırasında birbirlerine diğer çiftin kendi aralarındaki hitap şekilleriyle hitap ederek ve onların konuşma tarzlarını, şivelerini taklit ederek "şakalaştıktan" sonra sevişirler; bu diyalogu da tabletlerinde videoya kaydederler. Bu noktadan itibaren, filmde esasen konvansiyonel anlamda gerilimli mizansenler perdeye gelmese dahi, bir filmde bir tabanca görünürse o tabanca er ya da geç ateşlenecektir beklentisine benzer şekilde, diğer çift bu videoyu ne zaman izleyecekler ve tepkileri ne olacak beklentisi dolayısıyla filmi izleme deneyimi izleyici nezdinde gerilimli bir hal alıyor. Ünal bir önceki filmi Aşk, Büyü Vs.'de (2019) lezbiyen bir aşk öyküsünü, sevgililerden birinin zengin diğerinin yoksul ailelerden gelmelerinden başlayarak sınıfsal çatışma ve çelişkilerle hemhal olmuş biçimde sunmuştu. Sınıfsal çelişkilerin, çatışmanın anlatıda belirleyici işlev taşıması açısından Evcilik Ünal'ın bir önceki filmi ile kısmen benzerlik taşıyor ve yalnızca iki film üzerinden bir yargıya varmak belki aceleci olsa da yakın dönem Ünal sineması açısından tematik bir sürekliliğin emaresi olarak beliriyor. Evcilik'te pansiyon çalışanı çiftin tabletteki videonun içeriğinden haberdar olmasından sonra yaşananlarda belirleyici olan olgu bir tarafın kentli, diğer tarafın taşralı olması gibi 'kimliklerden' ziyade bir tarafın ücretli çalışan olarak sınıfsal konumları. Filmin finalde anlatısını bağladığı nokta ise, bu emekçi çiftin sınıfsal konumları dolayısıyla yaşadıkları mağduriyete karşın birbirlerine tutunarak ayakta kalma iradesini sergilemeleri açısından katartik ama son tahlilde onların manen 'yaralanmış' olduklarını yansıtması açısından hüzünlü bir nokta.

Öte yandan Evcilik'in kaydetmeden geçemeyeceğim bir defosu ise, açılış sahnesinde yaşlı bir kadının (pansiyon çalışanı erkeğin annesi olduğunu sonradan öğreniyoruz) tuhaf belagat faslı. Neyi kastettiği, hatta tam olarak ne dediği dahi pek anlaşılamayan bu kadın mistik bir kâhin edasıyla "yabancıların" (?) geleceğinden dem vurup "gelmesinler!" minvalinde sayıklıyor. Filmin henüz başlangıcında perdeye gelen bu belagat, örneğin yabancı düşmanlığı gibi çağrışımlara da açık olduğundan 'takdim' işlevi açısından sorunlu ve filmle doku uyuş-

mazlığı taşıyor.

Yeşilçam sonrası sinemamızın en özgün yönetmenlerinden Reha Erdem'in yılın ilk aylarında gösterime giren yeni filmi Neandria'nın baş karakteri, koşmaktan hoşlanan ama onun için stres kaynağı olan atletizm yarışmalarına katılmaya gönülsüz ve yalnızca annesinin zorlamasıyla bu doğrultuda efor harcayan genç bir kadın. Gençlerin kıstırılmışlık hissi Reha Erdem sineması içinde sıklıkla işlenen bir olgu. Erdem'in daha önceki bu minvaldeki filmlerinde, Hayat Var (2009), Jin (2013) ve Koca Dünya'da (2017) gençlerin kendilerini kıstıran ortamın dışına kaçış ya da kaçmaya çalışma öyküleri perdeye geliyordu. Erdem sineması açısından Neandria'daki paradigmatik yenilik ise, kaçış yerine kendi kaderini kendi istediği gibi şekillendirme iradesinin kaçmadan da ortaya çıkışı ki ülkemizin günümüz konjonktüründe kanımca son derece pozitif bir yönelim bu.

Yakın dönem Türkiye sinemasının önemli handikaplarından biri, son derece kalburüstü ilk uzun metraj filmleriyle çıkış yapan genç yönetmenlerin bazılarının (ikinci ve sonraki filmlerinin aynı düzeyde olmaması değil) daha sonra ikinci bir film çekebilme olanağını yakalayamamalarıdır. Geçen yıl, önceki yıllardaki ilk uzun metraj kurmacalarıyla dikkate değer bulunmuş üç yönetmenin yeni filmlerinin gösterime girdiği bir yıl oldu. Bir 'iş kazası' / 'iş cinayeti' üzerinden mütedeyyin ailesinin vahşi kapitalist yüzlerinin farkına varan genç bir erkeğin ikilemini perdeye getiren İki Şafak Arasında'yla (2021) dikkat çekmiş olan Selman Nacar'ın yeni filmi Tereddüt Çizgisi ana gövdesi itibariyle bir 'mahkeme filmi" gibi görünse de, esasen Tülin Özen'in canlandırdığı baş karakter olan kadın avukat üzerinden - İki Şafak Arasında'ya kısmen benzer biçimde - zor etik seçimler karşısındaki bir insan portresini başarıyla sunuyor ve – bu kez baş karakterin tercihinin ne olacağının belirsiz bırakıldığı İki

Şafak Arasında'nın kaldığı noktanın ötesine geçerek - yapılan tercihlerin hangi saiklerle yapıldığının karmaşıklığını çok incelikle işliyor. Yakın dönem yerli sinemada en değer verdiğim filmler arasında yer alan distopik politik gerilim Kaygı'nın (2017) yönetmeni Ceylan Özgün Özçelik'in arada çektiği deneysel kısa film ve belgesellerden sonra, bu kez bir tiyatro oyunundan uyarladığı On Saniye ise neredeyse tamamen iki baş karakter etrafında dönen ve bir kedinin işkenceyle öldürüldüğü bir video çektiği için okuldan atılmış bir çocuğun annesi ile çocuğunun geri alınması için baskı ve giderek şantaj yaptığı genç rehber öğretmen arasında gerilimin yükseldiği oldukça sürükleyici bir film. Finalinde korku sularına da açılan fantastik distopya filmi Bina (2020) ile takdir toplamış olan Orçun Behram'ın yeni filmi Cenaze ise, dünya

korku sinemasında dahi benzerlerine az rastlanan sıra dışı bir zombi filmi olarak yerli korku filmlerimiz içinde ayrıksı bir çalışma.

Geçen yıl ilk uzun metrajı ile büyük bir çıkış yapan sinemacısı Murat Fıratoğlu oldu. Fıratoğlu, dünya prömiyerini yaptığı Venedik Film Festivali'nin yan dallarından birinde jüri özel ödülü aldıktan sonra hem Adana hem de Ankara film festivallerinde En İyi Film seçilen Hemme'nin Öldüğü Günlerden Biri'nin yalnızca senaristi ve yönetmeni (ve yapımcısı) değil aynı zamanda baş rol oyuncusu. Hemme'nin Öldüğü Günlerden Biri, alışkın olduğumuz ödüllü filmlerden farklı bir çalışma, neo-realist sinema geleneğine denk düşen bir konuyu, mizahi dokuda bir anlatımla sunan ilginç, keyifle izlenen ve özellikle bazı sekansları bellekten silinmeyecek bir yapım. İlk başta bağlamsız olarak perdeye geldiği için tuhaf bir seyirlik sunan bir 'hızlı halay' sekansıyla açılan filmde daha sonra güneş altında açık arazide domates kurutma faaliyetindeki ağır çalışma koşullarına neredeyse belgesel bir film izlermişçesine tanık oluyoruz. Bu koşullarda çalışmaktan canı tak etmiş genç bir tarım işçisi iş vereniyle takıştıktan sonra çalışma ortamını terk ediyor. Filmin geri kalanında ise bu gencin önce meşakkatli ve aksiliklerle dolu bir yolculukla evine gitmesini, sonra da evinden bir tabanca alıp iş verenin yanına dönmek üzere tekrar yola koyulmasını izliyoruz. Bu yolculuklar esnasında baş karakterin iyiliksever, yardımsever, kimseye kolay kolay hayır diyemeyen bir kişilikte oluşunu bir dizi minik vaka üzerinden duyumsuyoruz. Hemme'nin Öldüğü Günlerden Biri'nin yollarda geçen ana gövdesini ilk bakışta bir aksilikler güldürüsü olarak nitelemek akla gelebilir ama baş karakterin yolculuğunun uzaması yalnızca motosikletinin sık sık teklemesi gibi belki onun elinde olmayan durumlardan değil onun kişilik özelliğinin sonuçlarından da kaynaklanıyor. Sonuçta Hemme'nin Öldüğü Günlerden Biri, önce emek süreçlerine dair sahici betimlemeler sunuyor, ardından bir emekçinin dramını absürtlükler silsilesi içinde hem gülümseten hem hüzünlendiren biçimde yansıtıyor. Öte yandan Hemme'nin Öldüğü Günlerden Biri'nin anlatısının, biraz da ana gövdesindeki mizahi niteliğinin sonucu olarak son tahlilde çıkışsızlığa işaret ederken "hayat böyle, naparsın" serzenişine yol vermekten öteye geçmediği de söylenebilir. Ancak filmin meramının belirsizliği bir yana Fıratoğlu'nun hem senarist-yönetmen hem de oyuncu olarak genç bir emekçinin durumuna dair izleyiciyi gülümseterek hüzünlendirmek konusunda tam başarılı olduğu, bu başarısını da büyük bir yapım bütçesine ve tanınmış, deneyimli oyunculara gerek olmadan gerçekleştirmesinin kendi başına ayrı bir başarı olduğu kuşkusuz.

2024'ün diğer öne çıkan ödüllü filmi de yine alışkın olduğumuz ödüllü filmlerden farklı bir film ama Hemme'nin Öldüğü Günlerden Biri'nden başka bir sebeple. Erdi Işık'ın senaryosundan ilk uzun metrajı olarak Nadim Güç'ün yönettiği ve Antalya Film Festivali'nde En İyi Film seçilen Mukadderat eşi vefat eden ileri yaşlardaki bir kadının gelgitlerden sonra çalışma yaşamına atılarak kendine yeni bir rota çizmesine dair dişe dokunur bir anlatıyı ana akıma özgü bir sinema dili ile izleyiciye sunan bir çalışma. Nur Sürer'in canlandırdığı baş karakterin, eşinin ölümünün hemen ertesi sabahı kendine yeni bir eş bulunmasını talep ettiği başlangıç bölümleri biraz karikatürize ve inandırıcılığı kuşkulu görünse de film kısa sürede rayına oturuyor. Patriyarkaya hizmet eden geleneksel muhafazakâr değer yargılarına ve davranış kalıplarına yönelik sağlam teşhirler içeren, sonuçta izleyiciye pozitif duygular geçiren ilerici bir film Mukadderat.

antsanat

“Antalya, Gastronomisiyle de Anılmalı.”

Son 30 yıldır “Yöresel Ürünler ve Coğrafi İşaretler” konusunda çalışan ve Fransa Montpellier Akdeniz Tarım Enstitüsü ile birlikte oluşturulan “Akdeniz Araştırma Ağı”nın Türkiye yürütücülüğünü yapmakta olan Prof. Dr. Yavuz Tekelioğlu dergimize konuk oldu. Akdeniz Üniversitesi “Sosyal Bilimler Alanında Hizmet” ödülü, “Çevre Hizmet” ödülü, “Türkiye Ekonomi Kurumu Akademik Hizmet Ödülü” ve “ABD Uluslararası İşletmecilik Geliştirme Derneği Yılın Uluslararası İşletmecilik Dekanı” ödülü ile Fransa Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı’nın bilim alanında “Şövalye” ve “Officier” nişanları gibi uluslararası ödüllere sahip olan Tekelioğlu, coğrafi işaretler konusundaki öncü çalışmalarıyla Ziraat Mühendisleri Odası’nca 2015 Yılı Özel Ödülü”nün de sahibi.

Oya
DURAN

Yakın zamanda Akdeniz Reklamcılar Derneği’nin 20. Yıl Kuruluş Yıldönümünü kutlama kapsamında Antalya’nın gurur kaynağı olan kişi, kurum ve markaları için gerçekleştirilen törende ödüle layık görüldünüz. Öncelikle kutluyorum sizi ve Antalya’ya tutkunuzun serencamını sizden dinlemek istiyorum. Nasıl başladı bu serüven?

1993’te Hacettepe Üniversitesi’nden ayrılarak Antalya’ya geldim. Buraya geliş nedenim Akdeniz Üniversitesi bünyesinde İktisadi Bilimler Fakültesi’ni kurmaktı. Aynı yıl 17 Mayıs’ta göreve başladım. Rektör Tuncer Karpuzoğlu, kampüsü gezdirdi ve sonrasında bir arsayı göstererek “Burası senin” dedi. Maceram böyle başladı. Bir arsa vardı, bir de ben. Yaklaşık dört ay üniversite genel sekreteri Cahit Oğuz’un odasında oturdum. Eylül ayında öğrenci alımına ve Turizm Yüksek Okulu’nda bize tahsis edilen küçük bir dershanede eğitime başladık. Fakülte, rektörlüğün yeni binasına taşınmasıyla boşalan ve şimdilerde konservatuvar olan binanın iki katında faaliyete geçti. Aynı ay içinde Fransa Montpellier Akdeniz Tarım Enstitüsü ile birlikte gerçekleştirdiğimiz “Akdeniz Ülkelerinin Tarımsal Gelişmesinde Yapısal Sorunlar ve Politikalar” konulu uluslararası seminere iki Bakan katıldı. Fakültemizin sadece otuz öğrencisiyle faaliyete geçişinden hemen sonra gerçekleştirdiği bu uluslararası etkinliğe iki Bakan’ın katılması üniversite tarihinde bir ilkti. 1993’ten başlayıp 2009’a kadar devam eden bir serüven olacaktı benimki.

17 Mayıs 1993'te Akdeniz Üniversitesine atandınız ve üniversitenin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesini kurdunuz. Dekanı olduğunuz fakülte için öncelikli hedefiniz neydi ve bu kuruluşta kent size destek oldu mu?

Şunu gönül rahatlığıyla söyleyebilirim ki, bu fakülteyi kentle birlikte kurduk. Antalya Valiliği, Büyükşehir Belediyesi, Ticaret Sanayi Odası, Antalya Ticaret Borsası, Antalya İş Adamları Derneği her zaman yanımda oldular. Bu dayanışmanın içinde sanatçılar da vardı. Şu an aklıma gelenlerden Tufan Dağıstanlı, Himmet Öcal, Belçikalı ressam Henri de Sutter, Azerbaycanlı ressam Asim'i ve Benan Sümer'i anmadan geçemem. Çok değerli sanatçı Fikret Otyam'ın "Beydağları" adlı tablosu hala dekanlığın girişindedir. Birlikte hareket etmenin neticesinde ortaya ABD, Michigan Üniversitesi'nden Prof. Dr. Jim Bingen'in dediği gibi "Makilerin arasından yükselen bir dünya fakültesi" çıktı.

Fakülteyi kurarken fakültenin çok farklı, ayırt edici ve özgün bir tarzı olması için özen gösterdik. Antalya'nın ve Türkiye'nin Akdeniz kimliğini gözetmek istediğimiz uluslararası bir merkez olan Akdeniz Üniversitesi Akdeniz Ülkeleri Ekonomik Araştırma Merkezini kurduk. Burada on iki yıl müdür olarak çalıştım ve başta coğrafi işaretler olmak üzere pek çok güzel projelere imza attık. Türkiye'de coğrafi işaretler konusunda çalışan tek kurum bizdik. Bu programın yanı sıra yine Türkiye'de bir ilk olan "Gıda Ekonomisi İşletmeciliği Yüksek Lisans Programını" da oluşturduk. Bu programı Fransa'dan gelen hocalarla yürüttük. Daha sonra "Fransızca Zorunlu Hazırlık Programını" yaşama geçirdik. Burada birisi Fransa Büyükelçiliği diğeri de üniversitemiz tarafından atanan iki Fransız okutman görev yaptı. Bu programdan mezun olan öğrencilerimizi Erasmus Programı ile Fransa'ya gönderebilmek için bu ülkedeki pek çok üniversite ile "Bilimsel İşbirliği Sözleşmesi" imzaladık. Bu programdan mezun olan öğrencilerimizin birçoğu şu anda dünyaca ünlü firmalarda çalışıyor. Dolayısıyla fakültemiz, gerçekten ayırt edici özellikleri olan bir fakülte kimliği taşıdı.

Akdeniz Ülkeleri Ekonomik Araştırmalar Merkezi, 2003-2006 yılları arasında "Heritage2" (Miras2) başlıklı bir Avrupa Birliği Projesi yaptı. Bu kapsamda Buldanbezi, Eskişehir lületa-şı, Divle Obruk tulum peyniri, Aydın inciri ve İzmir sultana üzümü üzerine çalıştık. Çok ses getiren 2008-2010-2012 Uluslararası Antalya Coğrafi İşaretler Seminerlerini gerçekleştirdik. Bu hızlı gelişme trendi ile Akdeniz ülkelerinde tanınan bir merkez olduk. 2010'da üniversitemizde başlayan paralel yapılanma neticesinde 2012'de YÜciTA'yı kurduk.

Nedir YÜciTA? Açılımı ve amacı hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz?

YÜciTA, Yöresel Ürünler ve Coğrafi İşaretler Türkiye Araştırma Ağı'dır. Paralel yapılanmaya karşı bir başkaldırı hareketidir. Amacı,

Türkiye'de yöresel ürünlerimizi koruyabilmek içi coğrafi işaretler sisteminin kurulabilmesi, yöresel ürünlere değer kazandırılarak sürdürülebilir kırsal kalkınmanın desteklenmesi, kültürel ve biyolojik çeşitliliğin korunmasıdır. Türkiye'nin coğrafi işaretler konusunda en etkin sivil aktörüdür. 45 aktif üyemiz, 1700 civarında gönüllümüz var.

1700 gönüllü dediniz. Büyük bir gönüllü kitlesi ve gönüllü gücü...

Evet, YÜciTA gönüllülük esasına dayanan bir araştırma ağı. Her sene iki çalıştay yapıyoruz. 2021'den itibaren de yılda bir dergi çıkarıyoruz. Bu dergi, coğrafi işaretler alanında yapılmış dünyadaki ilk dergidir. Dergi deyince her biri 500- 600 sayfadan oluşan ansiklopedi kıvamında çalışmalar. Derginin adı YÜciDER-Gİ. Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100. yılı olması nedeniyle 2023'te çıkardığımız özel sayı, Dünya'nın en prestijli gastronomi kitapları yarışması olan "Gourmend Awards" dergiler kategorisinde Dünya'nın En İyi İkinci Dergisi seçildi. Bu onurlu ödülü Türk halkına armağan eden YÜciTA, şimdi 2024 yılı yarışmasında dünyanın en iyi dergisi ödülünü almaya hazırlanıyor. Finaller Haziran 2025'te Lizbon'da olacak. Bu ödülü alacağımıza gönülden inanıyorum.

Sizi şimdiden tebrik ediyorum o halde. Ne kadar değerli ve özverili çalışmalar... Antalya'ya farklı alanlarda da katkı sunduğunuzu biliyorum. Bize kısaca bunlardan da bahsedebilir misiniz?

Bu kente tutkuyla bağlıyım. Elimden geldiğince kent kültürünün içinde olmaya çalıştım. Sayın Hasan SUBAŞI ve Bekir KUMBUL dönemlerinde Altın Portakal Kültür ve Sanat Vakfı Yönetim Kurulu'nda görev aldım. İki Uluslararası Caz Festivalinin organizasyonunda Fransa'daki arkadaşlarımla iş birliği yaptım. Antalya Film Festivallerinde de aktif rolüm oldu. Hatta birinde vakıf temsilcisi olarak jüride yer aldım.

Tüm bunların yanında Antalya Gastronomisiyle de ilgili halen devam çalışmalarınız var. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

Antalya'da on sekiz tescilli coğrafi işaretimiz var. Antalya sahip olduğu potansiyele rağmen maalesef bu konuda zayıf kaldı. Öbür tarafta Muğla'nın otuz beş, Nazilli'nin yirmi dört, Adana'nın yirmi iki tescili var. Antalya'nın önemli bir potansiyeli var. YÜCİTA olarak bu duruma üzülüyoruz ancak yakın zamanda güzel bir gelişme yaşandı. Kapatılan Akdeniz Ekonomik Araştırmalar Merkezi yerine 17 Mayıs 2024'te Akdeniz Üniversitesi Coğrafi İşaretler Uygulama ve Araştırma Merkezi kuruldu. Bu konuda üniversite rektörü sayın Prof. Dr. Özlenen ÖZKAN'ın katkıları büyüktür. Dolayısıyla Antalya coğrafi işaretlerin önü açılmış oldu.

18 Aralık'ta Antalya Gastronomi Platformunu oluşturduk. Misyonu Antalya gastronomisinde yer alan yemeklerden tescil kabiliyeti olanların tescilini sağlamak. Bunu Akdeniz Üniversite-

sinde kurulan merkezle yapacağız. Amacımız Antalya gastronomisin yemek tescili sayısını artırmak. Şu anda Antalya'nın tescilli dört yemeği var: Paça çorbası, Alanya Hülüklü (Gülüklü) çorba, Antalya piyazı ve Antalya topak kızartması.

Aslında Mora, Girit, Selanik gibi farklı kültürlerden insanlarla iç içe olmuş ve bu anlamda zenginleşmiş bir kent için bu söylediklerinizçok üzücü.

Ben her zaman onu diyorum. Antalya-Mora, Antalya-Girit, Antalya-Rodos, Antalya-Selanik, Antalya-Mısır... İşte bahsettiğim platform bunun üzerine kurulacak. Kaybolmuş, unutulmuş yemekleri tekrar hatırlatacağız. Tescillenmesi gerekenlerin de duruma göre ya 'geleneksel ürün' adı altında ya da 'coğrafi işaretler' başlığı altında tescillenmesini sağlayacağız. Böylece Antalya, uluslararası bir destinasyon olması yanı sıra uluslararası gastronomi merkezi hüviyeti de kazanacak.

Şimdilerde Uluslararası Gastronomi Festivali yapılıyor; ancak iki çorba, bir piyaz ve bir yemekle gastronomi festivali olmaz. Gaziantep de buna benzer bir festival yapıyor; ama oranın yemeklerde alınmış elli bir tescili var. Bunun yirmi dördü Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne ait. Bizim belediyemizin tescili ise maalesef yok. Sadece Antalya Yanıksı Dondurması için bir başvurusu var. İşte Antalya Gastronomi Platformunun amacı bu sayıyı artırmaktır. Bu amaçla Antalya'nın gastronomide yaşayan coğrafi işaretleri kayıt altına alınacak ve bunların gelecek nesillere intikali sağlanacak. Bunu başardığımız zaman Antalya salt deniz, kum, güneş kenti değil diğer tarafta yemek kültürünün yerel yansımalarının da görülebileceği bir kent olacak. Gastronomisi gelişmiş ülkelere bakınız, arkasında çok iyi oturmuş bir coğrafi işaretler sistemi var. Biz de Antalya'yı gastronomisiyle de anılan bir Akdeniz kenti haline getirmeliyiz. Bunun için kentin bütün kurumları dayanışma içinde olmalı, birlikte çalışmalıyız. Antep, başarısını buna borçlu. O zaman hadi bakalım. Her şey Antalya için...

Bu oluşumları sizden duymak kentimiz adına heyecan verici. Çalışmalarınızda başarılar diliyor, AntSanat ailesine ayırdığınız bu kıymetli vakit için teşekkür ediyorum.

antsanat

Yazı Dizisi: Antalya Yörükleri-3

Bizim Yörük Aşiretleri

Hüseyin
ÇİMRİN

Osmanlı Devleti kayıtlarında "Yörükan Taifesi" olarak adlandırılan Yörükler kendi aralarında "Aşiret" ya da "Oba" dedikleri geniş aileler halinde yaşarlardı. Bu aşiretler arasında Antalya yöresinde en bilinenleri Karakoyunlu, Akkoyunlu, Tekeli, Karakeçili, Akkeçili, Sarıkeçili, Aksığırlı, Fettahlı, Hacımehmetli, Güzelbeyli, Honamlı (Recepli), Ötgünlü, Saçıkaralı, Töngüşlü, Kızılışıklı, Çoşlu, Solaklı aşiretleridir.

Yörüklerde 'Aşiret' adı büyük aileleri ifade etmek için kullanılırdı. Fakat zaman içinde yerleşik hayata geçilmesiyle ve evlenme yoluyla yeni akrabalıkların oluşmasıyla aşiretler özgün halini yitirmişlerdir. Yörüklerin oba isimleri aynı zamanda bir yer ifade eder. Eskiden Yörüklerin nüfus cüzdanlarına bakıldığında doğum yeri olarak Karakoyunlu, Honamlı gibi aşiret isimleri yazardı. Mesela Karakoyunlu, Honamlı dendiği zaman, o kişinin Isparta ve Konya yöresinden olduğu anlaşılırdı. Bu onlar için eskiden birer adres gibiydi. Aslında böyle sabit bir yer yoktu.

Yörükler mensup oldukları Oğuz boylarına göre de ayrıca isim alırlardı. Kayı, Bayat, Karaevli, Yazır, Döğer, Dodurga, Yapağılı, Avşar, Kızık, Beğdili, Karkın, Bayındır, Peçenek, Çavundur, Çepni, Salur, Eymir, Alayuntlu, Yüreğir, İğdir, Buğdüz ve Kınık isimleri Yörük boylarına ait isimlerdir. Bugün Anadolu'daki birçok mezra, köy ve kasaba, isimlerini bu Yörük boylarının isimlerinden almışlardır.

Yörükler Çok Azaldı

Antalya Bölgesinde kırsal alandaki yerli halkın hemen hemen tümünün yaylada ve sahilde arazi satın alarak artık çiftçi durumuna geçerek köylüleşmiş olduğu söylenebilir. Hiçbir yerde evi, yurdu, bir karış toprağı olmayan yalnız çadır hayatı sürdüren; nerede taze ot ve sorunsuz yurt bulurlarsa orada konaklayan Yörükler ise yok denecek kadar azdır. Bunlar Döşemealtı, Çubuk Boğazı, Serik Ovası; yaz aylarında ise Elmalı, Korkuteli, Saklıyaylası, Beyşehir Yöresi'nde konaklamakladırlar.

Eski Yörük Aşireti'nin Saçılmaz, Hacıosmanlı, Kirterlikli, Basırlı, Çıraklı, Bildirli, Marangozlar adlı obaları genellikle Serik çevresinde yoğundur. Yazları Anamas'a çıkarlar. Eski Yörükler Anadolu Selçukluları zamanında İran ve Irak üzerinden Anadolu'ya geldiklerinde Selçuklu Sultanları onları Antalya yöresine yerleştirdiler. Kışlık olarak o dönemde Teke Karahisarı olarak bilinen Sillyon (asar) bölgesinde oturmuşlar, Anamas Yaylası'nın Çirpen, Kızılova, Bodas, Karacalar, Göçeri, Çatmalı yörelerinde de yazlarını geçirmişlerdir.

Yeni Osmanlı Aşireti: Bu isim bu aşirete Orta Asya'dan en son geldikleri için verilmiştir.

Kurşunlu, Topallı, Araplar, Kirişçiler, Çılbak, Başındanyoklu, Kömürcüler adlı obaları vardır. Bu aşiretin obaları Korkuteli'nin üstündeki Söbüce Yaylası'na çıkarlar. Kışı Korkuteli'de obaların isimlerini almış köylerinde kışlarlar.

Saraçlı Aşireti'nin Tarakçılar, Sarıhasanlı, Sarımamlı, İhtiyarlı, Beyçukulu, Çenger, Küçükçenger, Taşbaşı, İşamtepe isimli obaları yazlarını Akseki'nin üstünde Göktepe Yaylası'nda; kışlarını Antalya'nın Saraçlı köyünde geçirirlerdi.

Antalya ve Bucak'tan çıkan Sarıkeçili Aşireti'nin Dağlı, Şeytanlar (Demirci), Üsemoğlu, Odabaşıoğlu Obaları Bucaktan itibaren batıya doğru gidip Samas belini aşıp Burdur'un Aziziye köyüne ve katrancık (Kartal dağı) Yaylası'na çıkarlar. Korkuteli'nin Karadin Köyü'nün (Şeytanlar veya Demirciobaları) konar göçerlerine Konya'nın Çumra ve Bozkır arasındaki alanlarda da rastlanmaktadır.

Karahacılların Oymakları

1950'li yıllarda yapılan belirlemelere göre Karahacılı Aşireti şu oymaklardan meydana gelmiştir: Himmetli aşireti Balkız Köyü çevresinde ve Karagöl civarında yerleşiktir. Sarıhabalı (Habalı) ve Hacı Hamzalı aşiretlerinin bir kısmı Köprüçayı'nın karşı sahilinde Kilimli Köyünü kurmuşlardır. Kaldırıcılar ve Ali Kahya Aşiretleri, Üründü, Deniztepesi, Balkız, Ayanoz, Kızıllar ve Kuşlar Köyüne yerleşmişlerdir.

Oğuz Türkmen'lerinin Avşar Boyu'ndan gelen Karahacılı Aşireti'nden ayrılıp ayrı bir oba kuran ve Solaklı adını alan Solaklı Yörükleri yaz aylarını kendi yaylalarında, kış aylarını da Antalya Bölgesinde geçirmeye devam etmişlerdir. Serik İlçe merkezinde Karadayı, Belkıs Beldelerinde, Kürüş Köyü'nde, Manavgat İlçesinin Taşağıl Beldesinde, Çakış, Çardak, Sarin köylerinde 1500 Hane civarında yerleşik düzene geçmiştir. Kendilerini Hunanlı olarak tanıtan Honamlı Aşireti bölgenin bilinen diğer aşiretidir. Çinliler koyuna "Hun" derlermiş. Honamlılar çatal kafalı, ince vücutlu orta ye ortadan uzunca boylu ve Saçıkaralı aşireti dışında hiçbir aşirete benzemezler. Honamlı Aşireti Çoşlu, Ödgünlü, Telliler, Elekli, Karaevli, Recepli, Hacı Mahmutlu, Pekmezci, Garsavurdanlı obalarından oluşur. Honamlı Yörükleri Antalya Ovası'nda Serik, Manavgat, Alanya, Kemer ve Kumluca çevrelerindeki göçebe ve hayvancılık yaşantısını erken bırakıp tarım ve turizm alanlarında ticarete atılmışlardır.

Ötgünlü Obası: Ötgün, bir tür hayvan çanıdır. Deve, koyun hangi hayvana takılırsa en küçük hareketlerde bir uğultu sesi verir. Bunlar Taşağıl Bucağı'nın Kaymaz Köyü ile Çakış arasındaki bölgede yerleşmişlerdir.

Aşiret Adları Önemlidir

Yörüklerin aşiret adları onların genel hayat tarzını belirleyen bir sınıflandırmadır. Ancak yaşamlarının ana uğraş alanı olan hayvancılıkta sürülerin çeşidi, Yörük insanının nerede yaşayacağını belirlemiştir. "Akkoyun" olarak bilinen koyun çeşidi soğuğa dayanıksız bir tür olduğundan, Akkoyun cinsinden sürüleri olan Yörük aşiretleri genellikle Toros dağları ile Muğla, İzmir, Balıkesir ve Çanakkale uzantısındaki yerleri kendilerine yurt edinmişlerdir.

Karakoyunlu Aşireti: İbişli, Kuşçular (Kuşlar), Hacı ahlar, Könterli, Dayılar, Balıklılar, Ebişler, Zeybekler adlarındaki obalardan oluşmuştur. Halk arasında "Mor Koyun" olarak tanımlanan soğuğa daha dayanıklı sürülere sahip olan bu aşiretin ataları tahminen üç-dört asır evvel Anamur -Alanya üzerinden geldikleri tarihi kayıtlarda kesindir. Karavca, Oymapınar, Seki, Sorgun, Çolaklı, Yavrudoğan, Şişeler vs. yerlerde soy olarak yaşayan aileler vardır.

Saçıkaralı Aşireti: Bu aşirete Haytalar da denir. Onlar kendilerine söylenen "Hayta" sözcüğünden pek hoşlanmazlar. Yazın Şarkikaraağaç taraflarına göçerler. Önemli bir kısmı 1904 sayımında Şarkikaraağaç ilçesi nüfusuna yazıldılar. Serik ilçesinin Aşağı ve Yukarı Kocayatak, Solak, Murtuna, Manavgat yöresinde yerleşik hayata geçtiler. Mahalleleri: Bacaklar, Elekli, Gedikli, Güccüklü (küçüklü), Gosatlı, Hacıaliler, Hacınasuhlu, Hacıgaralı, Karacaklı, Kerimli, Kötekli, Hacısüleymanlı, Neneli, Saçıkaralı, gibi kollara ayrılırlar. Bunlar yazı Anamas dağlarında yazlarlar. Güzü ise Şarkikaraağaç ovalarında güzlerler, kışlağa ise Antalya Ovası'na inerler.

Sarıkeçi de Akkoyun gibi

Sarıkeçili Yörükler de aynı şekildedir. 'Sarıkeçi' Akkoyun gibi soğuğa dayanıksızdır. Bu nedenle Sarıkeçili Yörükleri Toros dağlarında yaşamaktadırlar. Karakeçili, Sarıkeçili, Kızılkeçili, Kurtlu, Haculu, Atçekenler olarak obalara ayrılmışlardır. Antalya İli, Sarıkeçili Yörüklerini en çok barındıran bölgedir. Sarıkeçili Yörükleri Horzum, Honamlı, Kula, Yeni Osmanlı, Melli, Kınık, Yazır gibi Yörük obaları ile evlilik bağı kurdukları için karışmışlardır. Karakeçili Yörükleri de ise tıpkı Karakoyunlular gibi Orta Anadolu'yu tercih etmişlerdir.

Boynu inceli Aşireti: Şahbazuşağı , Gafarlıuşağı, Gızılalıuşağı, Sarıbeyoğluuşağı, Sarıoğlanlıuşağı, Hacıalıuşağı, Kerimuşağı, Dolanuşağı, Gözarauşağı gibi obaları bulunan aşiretin bir kısmı Mersin Erdemli ilçesinde, bir kısmı ise Antalya Yeniköy'e yerleşmiştir.

Farsak Aşireti: Karaçalı, Dağlı, Yağbasan obalarından oluşmaktadır. Bu obalar yazlarını Korkuteli'nin Yelten Köyü civarında Farsak Yaylasında, kışlarını Farsak (bugün Varsak Mahallesi) yöresinde geçirirlerdi.

Gelecek Sayıda: Yörük Göç Yolları ve Yaylaları

antsanat

Başyörük'ten Kara Çadır'a

Yavuz Selim
DEMİRAĞ

Canım memleketimde "iktidarda kalabilmek" adına siyasilerin "Yeni Anayasa" söylemi hep kafama takılmıştır. Oysa "Yeni Anayasa" yeni kurulan devletlerde, işgale uğramış ya da ihtiyaçların artması üzerine yeniden kaleme alınır. Hatta bazı ülkelerde yazılı anayasalar yüzlerce yıldır değişmez. İhtiyaç halinde, eklemeler Avrupa'nın medeni ülkelerinde olduğu gibi eklenir.

Tarihte ilk yazılı anayasa M.S. 732'de Göktürk Kitabelerinde bir başka deyim ile Orhun Yazıtlarında kayalara kazınmıştır. 1889 'da Rus bilim insanı Nikolay Yadrintsev tarafından bulunmuş, 1893'de alfabetik olarak çözülmüştür. Geçtiğimiz yıl Moğolistan coğrafyasında Orhun Kitabelerine yakın çoğrafyada 150 yıl öncesinin yeni yazıtları da keşfedilmiş ve dünya kamuoyu ile paylaşılmıştır. Şu anda Türk bilim insanları da bu tarihe tanıklık etmekteler. Hal böyle iken ilk yazılı anayasanın M.S. 600'lü yıllara dayandığını ifade edebiliriz.

Söz konusu "Türk" olduğu için "Aç milleti doyurdum, çıplak milleti giydirdim" diye başlayan Orhun Yazıtlarını yazılı anayasa olarak kabul etmeyenler 1215'de İngiltere'de yazılan Magna Carta'yı ilk yazılı anayasa olarak kabul ederler. Kralın yetkilerine sınırlama getiren söz konusu yazıyı 25 Baron'un kaleme aldığını ve anayasa hükümlerinde yer almadığını da hatırlatalım.

Hukuk tarihçileri ilk anayasa olarak Amerika'nın *Philadelphia* kentinde 1787'de kaleme alınan metni kabul ederler. Yeni kurulan Amerika'nın 1787'de yazılan anayasasının da insan hakları ve eşitlik ilkesinden sosyal ve hukuk devletinden bir hayli uzak olduğunun da altını çizelim.

Osmanlı'daki Tanzimat ve diğer çalışmaların ayrıntısına girmeyeceğim. 1921'deki ilk anayasasını tartışmaya açanlara Cumhuriyetin 29 Ekim 1923'de kurulduğu gerçeğini hatırlatarak "1924 Anayasası" nın esasa alınması gerektiğini vurgulamalıyım.

Cumhuriyet tarihinde bir dönem "Hürriyet ve Anayasa Bayramı" olarak kutlanan "1963 Anayasası"nın başta çalışan hakları olmak üzere eğitim ve sosyal hukuk devleti açısından baktığımızda günümüzden çok daha ileri seviyede olduğu gerçeği ile yüzleşmeliyiz.

Siyasal İslamcıların "Reklam arası" olarak nitelendirdikleri "Cumhuriyete son verme" arzularının ilk göstergesi de "Anayasanın değişmez ilk 4 maddesi" olduğu gerçeğini kimse inkâr edemez. Amaçları "Demokratik, laik, hukuk devleti" ni ortadan kaldırmak olanların son yıllarda adeta "Tarihin Televolesi"ne sarılırcasına Osmanlıcılık hülyasına kapılışlarını ibret ile izliyoruz. Hamasi nutuklarda "40 tane kara çadırda kurulan imparatorluk" sözlerini dillerine pelesenk edenlere "Günaydın!" diyelim mi?

Madem "Kıldan Kara Çadır"ı hatırlıyorsunuz da "Kara Çadırın Yazılı Olmayan Yasaları"ndan ne kadar haberdarsınız?

Binlerce yıllık devlet geleneğine sahip Türk Milletini "Göçer Topluluk/Göçer Türkler" olarak küçümseyenler "Türkçe bilim dili olamaz" diyen kompleksliler midelerinden, beyinlerinden bağlı oldukları emperyal güçlerin talimatı ile Türk'ün yazılı, yazılı olmayan gelenekleri, töresi ve hayat tarzları hiçe saymaya kalkışsalar da "Kara Çadır Hukuku-Kara Çadır Töresi" ni unutmasınlar!

"Kara Çadır"ı hatırlatan, aynı zamanda binlerce yıllık Yörük-Türkmen geleneğini yaşatan ve hukukçu kimliğe sahip olan Antalya-Muratpaşa Belediye Başkanı Av. Ümit Uysal'a ne kadar teşekkür etsek azdır.

Ümit Başkan Muratpaşa Belediye Başkanı olarak her belediyenin görevi olan temizlik, park-bahçe işleri ile yetinmedi. 10 yılı aşkın sürede «Sosyal belediyeciliğin» nasıl yapılacağını sadece Antalya›ya göstermedi Türkiye'ye de örnek oldu.

Türk Siyasetinde seçimden seçime oy kaygısı ile hatırlanan Yörük-Türkmenleri'ne ilişkin çalışmalar, folklorik boyutun çok ötesinde, akademik düzeyde; Üniversiteler ve gönüllü kuruluşlar tarafından düzenli olarak 7 yıl boyunca devam eden "Çalıştaylar" boyunca sürdürülüyor.

Türkiye'nin çeşitli kentlerine dağılmış 400 dernek ile beraber federasyon, konfederasyonu 18-19 Ocak 2025 'de bir araya getirdi. Türk-Devlet ve Toplulukların toplantılarını 25 yıldır takip eden gazeteci olarak "İlk defa katılımın had safhaya çıktığına" tanık oldum. Sadece Türkiye Cumhuriyeti sınırlarında kalmadı Balkanlardan, Türk Cumhuriyetlerinden, Ortadoğu coğrafyasından gelen Yörük-Türkmenleri konuk etti. "Yörük Kültüründe Kadın" başlıklı çalıştayı takibe başladığım andan sonuna kadar Mustafa Kemal Paşa'yı aklımdan hiç çıkaramadım. "En büyük Yörük Atatürk" nidalarının yankılandığı Türkan Saylan Kültür Sarayında bir an Suriye'deki Yıldırım Ordulara Komutanı Mustafa Kemal'in dönüşü geldi aklıma. Falih Rıfkı Atay'ın "Zeytindağı" isimli muhteşem eseri Mustafa Kemal Paşa'nın Suriye'den ihaneti gördükten sonra dönüşünde Toros Dağlarını işaret ederek: "Gidip, Toros dağlarına bakınız, eğer orada bir tek yörük çadırı görürseniz ve o çadırda bir duman tütüyorsa, şunu çok iyi biliniz ki bu dünyada hiçbir güç ve kuvvet asla bizi yenemez." sözü Mondros Mütarekesini imzalayarak adeta teslim alınmış, işgale uğramış esnada sarf edilmiştir. Torosları aşarak İstanbul'a geldiğinde, Haydarpaşa açıklarında İngiliz ve işgal ordularının donanmasını gördüğünde "Geldikleri gibi giderler!" şeklinde tespitin yürütülmesinin nedeni, 1915'de Çanakkale'yi geçemeyen unsurların arasında yer alması ve dahası bu unsurların başında yer almasıdır. En önemlisi, tütttüğünü gözlemledi-

ği Yörük-Türkmen çadırlarına ve o çadırlarda yaşayan insanların güvenindendir.
Dedeleri Toroslar'dan Karaman'dan Selanik'e giden Yörük-Türkmenlerden olan Mustafa Kemal Paşa'ya Anadolu ve Balkan Coğrafyasında yaşayan yörükler "Başyörük" ünvanını vermiştir.
İmparatorluk bakiyesinden yeni bir devlet kuran Mustafa Kemal Paşa Cumhuriyetin temellerini işte o «Kara Çadır Töresi» ile kurmuştur.
Ümit Başkan "Kara Çadır"ı hatırlatırken kurduğu cümleler mıh gibi kafama çakıldı. Önce onları paylaşmalıyım:
"Bu yıl dedim, kara çadırın duruşunu biraz ifade edelim. Kara çadırın duruşunu, kara çadır, iki türlü kara çadır var. Biri içinde yaşadığımız fiziki kara çadır.
Bir de baş yörük Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün söylediği kara çadır. Yani diyor ya, Toros Dağları'nın tepesinde varsa sorun yoktur. Demek ki o kara çadırda bir güvence var.
O kara çadırda bir sigorta var Türkiye'nin geleceği için. O ayrı bir şey. Fiziki bir kara çadır değil o, kavramsal bir şey.
Bir anlayışı, bir ruhu, bir zihniyeti ifade eden bir şey. İşte o kara çadırdan da biraz söz etmek lazım. Dediler ya başkanım, siyasete girersen sıkıntı olur.
Hem kamu görevlileri var aramızda, hem farklı fikirden insanlar var. Yok, günlük polemik siyasetine girmem. Merak etmeyin.
Yörük kültürü siyaset üstü kalır. Tabii bununla beraber kara çadırın kaygılarını ifade etmezsek o ayrı bir vebaldir. Bakın kara çadır, kara çadır kavramı çok ağır bir kavram.
Bir vasiyetname. Baş yörüğün Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün bir vasiyetnamesi. O çadırın kaygıları olması lazım."
40 yıla yaklaşan gazetecilik meslek hayatımda ülkemizin halini "Kara Çadır" başlığı ile bu denli anlamlı anlatan bir devlet adamı, siyasetçi, akademisyen, yöneticiye rastlamadığımı ifade etmeliyim.

Kara Çadır'ı hatırlatan Ümit Uysal'ın imzalayarak armağan ettiği "21. Yüzyılda Yeniden Cumhuriyet" adını verdiği kitap geldi aklıma. Bunca işin-gücün arasında Cumhuriyet devrimlerinin kazanımlarını avuçlarımızın arasına koyarken, "Atatürk ve Cumhuriyet Devrimleri"ne her zamankinden fazla ihtiyacımız oluşunu hatırlatan Ümit Uysal'a bu eseri okuyucu ile buluşturan Cumhuriyet Kitaplarına da teşekkür ediyorum.
Bu Çalıştayda çok şey öğrendim; Akdeniz Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Şükrü Özen'i dinledim. Antalya Vali Yardımcısı Ayhan Yazgan; kendisi de Adana-Karaisalı yörüklerinden "2000 yıl önce Arap coğrafyasında kadınlar, kızlar toprağa gömülürken Tomris Hatun›da ülke kurup yönetiyordu» sözleri ile Türk toplumundaki kadın gerçeğini işaret etti.
Akdeniz Üniversitesi Yörük Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü panelin oturum başkanlığını yapan Doç. Dr. Fatih Uslu'ya hayran oldum. Kime sorduysam "Bıkmadan, usanmadan kıt imkanlarla Yörük-Türkmen kültürü için canını dişine takıyor» dediler.
Panelde; Pamukkale Üniversitesi El Sanatları Bölümü Başkanı Prof. Dr. Ayşegül Koyuncu Okça, Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yörük Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi Prof.

Dr. Gülden Bölük, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü Tasarım ve Marka Danışmanı Esma Civcir, Dijital içerik Üreticisi Ayşe Erden'in konuşmalarını dinlerken "Yörük-Türkmenlerdeki Kadın"ın televizyon belgesellerinde Yörük-Türkmen kadınının ne kadar eksik yansıtıldığını anladım.

Mustafa Kemal Paşa'nın dikkat çektiği "Yörük-Türkmen Çadırı" bir başka deyim ile "Kara Çadır"ın "Orta direğinin gerçekte kadın" olduğunu öğrendim.

"Kültürler son nefesini yüksek dağların zirvesinde verir" sözünü de bu çalıştayda duydum. Ne kadar da doğru! Tarih boyunca daha iyi nefes almak için göçebe yaşamış Türk milletinin mensupları olarak, özgürlüğe ve doğaya düşkünlüğümüzü hatırlattı bana.

Bilim insanları çoğumuzun unuttuğu istatistikleri de hatırlattı. 50 yıl önce Türkiye nüfusunun yüzde 80'i köyde yaşarken günümüzde bu miktarın şehirlerde yaşayanların yüzde 90'a ulaşması ancak büyükşehir yasaları yüzünden mahalleye çevrilen alanlarda köy yaşantısının devam ettiği de vurgulandı.

Çalıştayın ikinci oturumunda Mersin Üniversitesi, Yörük Kültürü Uygulama Araştırma Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Mustafa Uslu oturum başkanlığına getirildi. Doç. Dr. İmran Gündüz Alptürker, Akdeniz Üniversitesi Antalya Devlet Konservatuarı Türk Müziği Bölümünden Deniz Dinçel, Cigznov Kazan Devlet Konservatuarı Müzikolog ve Öğretmen Gülnaz Ziyangirova Cihan ve Dijital İçerik Üreticisi Gezen Oğlak adıyla bilinen Elif Akçivi konuşmacı oldular. UNESCO'nun somut olmayan Kültürel miras listesinde yer aldığımızı öğrendik. "Yörük Kadınlarının Şifacı"lığını, Ebelik kültürünü, alternatif tıpta sülük tedavisinden çocuk hastalıkları tedavisine, kök boyadan dokumacılığa, hayvanların tedavisine, doğadan toplananlarla ilaç yapımı, cilt hastalıkları, "Ocakcılık" konusu ve "Şaman "Kültürü" ile benzeşmeleri ele alındı.

Müzik evrenseldir... Lakin Yörük kültüründeki müzik olağanüstü "Al Fadimem, bal Fadimem" türküsünün şikâyet olduğunu öğrendik. Kazan Hanlığı ve tarihine kulak verdik. Tatar Kadınları ile Yörük kadınlarının ortak özelliklerinin farkına vardık. Geleneksel takvimi bilen kaş kişi kaldı bilmem. Rûz-i Kasım, Rûz-i Hızır olarak ikiye ayrılıyormuş. Nevruz ve Hıdrellez›in ritüelleri olağanüstü kültürler.

Bu çalıştay anlatılmaz, yazılamaz. Kelimenin tam anlamı ile yaşanır. İki gün boyunca süren programın bazı bölümlerini kaçırmış olabilirim. Fakat "Serbest Kürsü" gerçekten çok anlamlı idi.

Dernek yöneticileri, Yörük Beyleri, Yörük Hatunları mikrofonu ellerine alıp, dilek ve temennilerini açıkça dile getirdiler. Ve bu oturumda canlı olarak kayda alındı.

Yörükler aslında fazla bir şey istemiyor. Sadece yılın belli günlerinde hatırlanmak güçlerine gidiyor. Siyasette yörüklerinde temsil edilmelerini istiyorlar. Antalya'da daha önce iki yörük milletvekili var iken bugün olmadığını vurguluyorlar.

Böylesi çalıştay ve programlarda genellikle protokol konuşmaları dışında dinleyen kişiye söz verilmez. Muratpaşa Belediye Başkanı Ümit Uysal bu protokolü aşarak her kişiye serbest kürsüde söz verilmesini sağlayarak, kör-topal giden demokrasimize yeniden örnek oldu.

7. nci Yörük Kurultayında hediyelerin en anlamlısı bir önceki 6. ncı Kurultayın ana teması olan "Yörüklerde Yemek Kültürü" kitap haline getirilmiş. Dr. İbrahim Bakır'ın editörlüğünde bilimsel eser haline dönüştürülmüş. Kütüphanemde mutfak için kaynağa sahip olduğum için emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

Başkent Ankara'ya dönerken yüreği Yörük Çalıştayı'nda kaldı. Başta Muratpaşa Belediye Başkanı Av. Ümit Uysal olmak üzere emeği geçenleri saygı ve sevgi ile selamlıyorum.

antsanat

Taşa Yazılan Uygarlığın İzleri Taş Ocaklarıyla Siliniyor!

Türkiye'nin önerisiyle 2009 yılında UNESCO Dünya Kültür Mirası Geçici Listesi'ne dâhil edilen Likya kentlerini yaratan coğrafya adım adım mermer ocaklarıyla kuşatılıyor. Taşa yazılan uygarlık, mermer ve taş ocaklarıyla coğrafyanın hafızasından silinmek üzere...

Yusuf
YAVUZ

Türkiye'nin UNESCO Dünya Kültür Mirası Geçici Listesi'nde bulunan Likya kentleri, bulundukları coğrafyanın doğal peyzajıyla birlikte mermer ve taş ocaklarıyla çevrelenmeye başladı. Teke Yarımadası olarak anılan bölgede zorlu bir coğrafyada filizlenen Likya uygarlığından geriye, anaerkil toplumsal yapıyla bölgenin tümünde görülebilen taşa işlenmiş, taşla inşa edilmiş benzersiz bir kültürel miras kaldı. Depremlerin, savaşların ve salgın hastalıkların silemediği Likya uygarlığının izlerini yıkıcı madencilik silmek üzere. Taşa yazılan uygarlık, mermer ve taş ocaklarıyla coğrafyanın hafızasından silinmek üzere.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın elektronik ÇED sisteminde sorgulandığında, Kaş, Finike, Demre ve Elmalı ilçelerinde mermer ocaklarıyla ilgili olarak yaklaşık 500 civarında ÇED işlemi yapıldığı görülüyor. Bunların büyük bir kısmı, "ÇED Gerekli Değildir" kararlarından oluşuyor. Bir başka deyişle, yaklaşık 100 hektardan oluşan ruhsat alanların-

da mermer ya da traverten çıkartıp satmak isteyen firmalar, projeleri ÇED kapsamının dışında tutmak için ruhsat alanlarını dörde bölerek ÇED Gerekli Değildir kararlarını cebine koyup peynir kalıpları gibi dağları kesmeye başlıyor. Ruhsat sahasını parça parça işletmeye açmanın nedeni, yönetmeliğin 25 hektarın altındaki sahalara ÇED muafiyeti getirmesi. Bu düzenleme yargıya taşınıp Danıştay tarafından 2017'de iptal edilse de, uygulamalar halen sürüyor.

'Yatırımcıya Kolaylık' Hukuksuz Bulunsa da Yıkım Durmadı

Yatırımcılara 'kolaylık' sağlamak adına yapılan "Ruhsat alanının büyüklüğüne bakılmaksızın" açık 25 hektara kadar çalışma alanında açık ocak işletmeciliğini ÇED filtresinden kaçıran düzenlemeye karşı açılan davada iptal kararı veren Danıştay 14. Dairesi (2017/2082 E), 25 hektar sınırını aşmadan hazırlanan proje tanıtım dosyaları ile Valiliklerin ÇED Gerekli Değildir kararı vererek faaliyete başlandığını, ancak süreç içerisinde bazen denetim eksikliği, bazen de yetersizlik nedeniyle çalışma sahalarının 25 hektarın çok üzerine çıktığını belirterek düzenlemenin iptal gerekçesini şöyle özetlemişti: "İlave maden ocağı çalışma sahası için başvurulara da ÇED gerekli değildir kararları verilerek toplamda 25 hektarın üzerindeki çalışma sahalarına kısım kısım verilen ÇED gerekli değildir kararları ile ocak sahaları genişletilmekte olup, davalı idarenin savunmasına bu yönüyle itibar edilmemiş, nesnel ve teknik bir gerekçeye, herhangi bir rapor, uzman görüşü ya da somut bilgi veya belgeye dayanmayan dava konusu yönetmelik kurallarında hukuka uyarlık görülmemiştir."

Kaş Gökçeyazı'da 95 Hektarlık Yeni Mermer Ocağı Ruhsatı

Antalya'nın Kaş ilçesinde 95,50 hektarlık alanda mermer ocağı ruhsatı verilen Ankara merkezli Kentaş Madencilik şirketi de sektörde yaygın olan bu yolu izleyerek ilk etapta ruhsat sahasının 24,29 hektarlık kısmında mermer ocağı işletmesi açmak için proje tanıtım dosyası hazırladı. Kaş'a bağlı Gökçeyazı köyü sınırlarındaki orman arazisinde açılmak istenen mermer ocağı için Antalya Valiliği de sektörün eğilimine karşılık vererek 27 Kasım 2024 tarihinde mermer ocağı için ÇED Gerekli Değildir kararı verdi. Şirket, 95 hektarlık ruhsat sahasını yapacağı kapasite artışı başvurularıyla parça parça işletecek ve böylece açık ocak işletmesi gibi çevreye verdiği zararlar yönüyle oldukça riskli olan bir madencilik faaliyetini Çevresel Etki Değerlendirmesi filtresinden kaçırmış olacak.

Karada ve Suda Ne Varsa Hepsi Paraya Çevrilmek İsteniyor

Türkiye'nin dört bir yanında yıllardır süren bu yıkıcı madencilik, dağlardan ormanlara, meralardan yaylalara, derelerin çakılından denizin kumuna doğada paraya çevrilebilecek ne varsa "hepsi madendir ve bunu paraya çevirmek hakkımızdır" diskuruyla hareket ediyor. Dahası, bu diskurun payandaları arasında, milli servet, yerli madencilik benzeri söylemler de var. Ormanı, suyu, merayı, yaylayı ve dereyi yok eden, yeri yerinden oynatan bir yıkıma yerli ve milli söylemle onay üretiliyor.

Orta Likya'nın Miras Alanları Yıkımın Kuşatması Altında

Kaş Gökçeyazı köyü, tarihi coğrafya olarak bakıldığında Orta Likya'nın kalbinde yer alıyor. Kyaneai antik kentine bu köyden geçilerek ulaşılıyor. Likya'nın önde gelen kentlerinden biri olan Demre'deki Myra antik kentinin sırtını dayadığı Gürses köyü ile 1882'de Avusturya'ya götürülen ünlü Trysa Heroonu'nun bulunduğu Davazlar köyü de adım adım mermer ocaklarıyla kuşatılmış durumda.

Maki Denizinde Sadece Kızılçamları Ağaçtan Sayan Anlayış

Antik dönemde yoğun bir yerleşime sahne olduğu bilinen bu bölgede tescilli yapıların dışında henüz tescillenmemiş birçok arkeolojik kalıntı bulunuyor. Yapılan yüzey araştırmaları ya da yerel halkın işaret etmesiyle her geçen yıl bölgedeki kültürel miras alanlarına yenileri ekleniyor. Bazen bir çiftlik yapısı, bazen bir zeytin işliği, kimi zaman da bir lahit çıkıyor, orman idaresinin ormandan saymadığı maki örtüsünün koynundan. Oysa koynunda tarihi saklayan maki örtüsü, aynı zamanda ekolojik olarak bir kızılçam ormanından çok daha verimli ve onlarca canlı ve bitki türüne yaşam alanı yaratan bütüncül bir ekosistem. Aynı zamanda yüzlerce yıldır keçi yetiştiriciliği yapan yerel halkın da dayanağı. Çünkü maki ve keçi birlikte evrimleşen bir ekosistemin unsurları. Ancak Gökçeyazı köyündeki mermer ocağı projesine baktığımızda, adeta yeşil bir maki denizi olan bir orman arazisinde sadece 15 tane kızılçam ağacının 'ağaç' olarak sayıldığını görüyoruz.

Kaş Gökçeyazı'daki eylemden

Yaşamın Yüzde 90'ını Moloza Çeviren Yıkıcı Madencilik

Maden şirketinin hazırladığı proje dosyasında da açıkça belirtildiği gibi Gökçeyazı'daki orman arazisini tarumar ederek yapılmak istenen mermer ocağı işletmesinde çıkarılacak malzemenin sadece yüzde 10'luk kısmı 'blok mermer' olarak değerlendirilirken, yüzde 90'lık kısmı ise pasa olarak ayrılacak. Şirket, Muğla'daki bir başka mermer ocağındaki iş makineleri ve ekipmanlarını Kaş'taki yeni ocağa kaydırılacağını belirtiyor. Adeta turneye çıkmış gezici yıkım ekibi. İş makineleri boş durmasın diye durmaksızın yeni ruhsat alanları açılıyor bölgede.

Sedirler, Ardıçlar Ve Semenderler Sessizce Ölüyor

Demre Çayı Vadisinin batı yakasındaki Gökçeyazı, Yavu, Hoyran, Ahatlı, Sarılar, Çerler, Gürses gibi yerleşimlerle, vadinin doğusundaki Köşkerler, Muskar (Belören) ve daha kuzeydoğudaki Alacadağ bölgesindeki coğrafyada onlarca mermer ocağı Orta Likya coğrafyasını adım adım parçalıyor. Sedir ormanları, anıtsal meşe ve ardıç ağaçları ve biyoçeşitliliğin can damarı makilikler vahşice yok ediliyor. Adını bu coğrafyadan alan, yosun tutmuş nemli orman içlerinde, kayalıklarda varlığını sürdürebilen semenderlerin yaşam alanları hiçbir önlem alınmadan gök gürültüsü gibi bir yıkıcılıkla yeryüzünden siliniyor.

Tanrıların, Azizlerin, Abdalların Ve Velilerin Coğrafyası

Orta Likya olarak anılan bu bölgede coğrafyanın kültürü, kültürün insanı belirlediği binlerce yıllık bir yaşam sürekliliği var. Dağların, nehirlerin ve kentlerin öyküsünün insanların öyküsüne karıştığı bir coğrafya burası. Bu yüzden

Demre Çayı Vadisinde mermer ocağı

Akdağ'ın can verdiği Eşen Çayı'nın kıyısında, Ana Tanrıça Leto'dan doğan tanrı Apollon ve Tanrıça Artemis'in kültleri, suyun ve toprağın hafızasından bu toprakların insanının hafızasına aktarılarak Azizlere, Abdallara, Pirlere ulaşmış. Bu yüzden bu coğrafyanın dağlarında, ormanlarında, nehirlerinde, ovalarında ve kentlerinde Aziz Nikolaos'un, Abdal Musa'nın, Kâfi Baba'nın, Kaygusuz Abdal'ın, Eroğlu Nuri'nin, Sinan Ümmi'nin, Niyazi Mısri'nin ayak izleri vardır.

Binlerce Yıllık Kültürel Mirası Yaratan Doku Yok Ediliyor

Anadolu'nun yerli halklarından Hellen ve Romalılara binlerce yılda gelişen kültürel birikim, Likya coğrafyasının dört bir yanında taşa işlenen bir miras. Yörük-Türkmenlerin bu coğrafyayı yurt tutmasıyla birlikte kısmen yeniden devşirilen bu kültürel miras, yakın zamana kadar büyük ölçüde özgünlüğünü korudu. Ancak son yıllarda yıkıcı madencilik ve her yerde pıtrak gibi çoğalan plansız, kaçak ve imara aykırı yapılaşma mekânsal olarak da bölgenin dokusunu giderek bozuyor, yok ediyor.

Kaş'ta Mermer Ocağına Karşı Eylem Vardı

Bölgedeki yaşamı da tehdit etmeye başlayan yıkıcı doğal taş madenciliğine karşı yöre halkının da tepkileri giderek artıyor. Kaş'ın Gökçeyazı köyünde izin verilen mermer ocağına karşı 4 Ocak 2024 tarihinde yapılan eylemde, bu yıkıma karşı isyan vardı. Kaş Çevre ve Kültür Derneği, siyasi parti temsilcileri, muhtarlar ve köylülerin katıldığı eylemin ardından bir de basın açıklaması yapıldı.

'Bir Avuç Mermer İçin Ormanların Feda Edilmesini Anlamıyoruz'

Kaş Çevre ve Kültür Derneği Başkanı Ahmet Murat Akoy, Kaş'ın eşsiz doğasına mermer ocaklarıyla darbe vurulduğunun altını çizerek yaptığı açıklamada, Gökçeyazı'daki orman arazisinde ruhsat verilen mermer ocağına da dikkat

Kyaneai antik kentinde bir çoban, Likyalılardan kalma sarnıcı kullanarak keçilerine su veriyor

çekerek, “Bölgemizde ve dünyada her yıl etkisini daha fazla hissettiğimiz iklim krizinin nedenlerinden biri olan orman alanlarının tahrip edilmesi yönünde ‘ÇED gerekli değildir’ kararı vermesini, bir avuç taş ve mermer için geleceğimizin feda edilmesini anlayamıyoruz” diyor.

Ürkütücü Tablo: Son 15 Yılda 386 Bin Ruhsat Verildi

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (MAPEG) verilerine sadece 2024 yılı içinde Türkiye genelinde 15 binin üzerinde ruhsat verdiğine işaret eden Akoy, 2008–2023 arasındaki 15 yılda 386 bin ruhsat verdiğinin görüldüğünü belirterek şunları aktarıyor: “Sadece 81 ilimiz olduğunu düşünüldüğünde bu rakamın korkutucu büyüklüğü daha iyi anlaşılmaktadır. Bu rakamlar ruhsat verilen yerin özelliklerine ve önemine bakılmadan masa başından ruhsat dağıtıldığı izlenimi yaratmaktadır. Verilen ruhsatların büyüklüğünün, il büyüklüklerinin oranına bakıldığında Türkiye coğrafyasının nasıl büyük bir talan ve yağma altında olduğu görülmektedir. Kütahya ilimizin % 92’isi, Uşak’ın % 80’isi, Çanakkale ve Balıkesir’in % 79’u, Artvin’in % 71’i, Muğla ilimizin % 65’i maden faaliyetleri için ruhsatlandırılmıştır. Bir ilin neredeyse tamamının ruhsatlandırılmış olduğunu görüyoruz. Bu ruhsatlı alan büyüklüğü, ülkemizin her yerinde yaşamamızı devam ettirebilmemiz için hayati önemi olan orman alanlarının, tarım alanlarının, su havzalarının yok edildiğini göstermektedir. Türkiye’nin her yanında büyük bir doğa kırımı ve geri dönüşü mümkün olamayacak tahribat yaşanmaktadır.”

Yıkımın Sonu Göç: İklime Bağlı 200 Milyonluk Göç Dalgası

Ahmet Murat Akoy'un altını çizdiği bir başka konu da iklim kaynaklı göçler. Dünya genelinde 10 yıl içinde 200 milyon insanın iklim kaynaklı göç etmek zorunda kalacağı uyarılarını anımsatan Akoy, yıkıcı madenciliğin tehdidi altındaki ormanlarımızın korunması gerektiğini belirterek Kaş'ın korunması gereken doğal ve kültürel mirasına dikkat çekiyor:

Likya Yerleşimlerinin Ortasında Ruhsat Verildi

"Kaş, içinde iki Özel Çevre Koruma Bölgesi, Unesco Dünya Mirası listesinde bulunan Ksantos ve Türkiye'nin en çok ziyaretçi alan antik kenti Patara ile beraber sekiz antik kent ve sayısız arkeolojik alan bulunduran, endemik ve nesli tehlike altında türlere ev sahipliği yapan eşsiz bir coğrafyadır. Türkiye'nin reklam yüzü olan Kaputaş plajı da dâhil olmak üzere eşsiz kıyı şeridi ve koyları ile Türkiye'nin en önemli turizm noktalarının biridir. Ruhsat verilen yer Likya uygarlığının en yoğun nüfusunu barındıran bölgelerden biri olan Kyaneai antik kentinin bulunduğu alandadır. Bu sebeple ruhsat sahası çevresi, Likya kültürel mirasına ait yüzlerce arkeolojik alanla dolu bir açık hava müzesidir. Böyle bir zenginliğin katma değeri olmayan mermer, taş için tahrip etmek Kaş'ın zenginliklerini anlamamak, bilmemektir."

Her Konuda Ayrıştırılan Halk Yıkıma Karşı Birleşiyor

Kaş'ta, Demre'de, Finike'de, Elmalı'da köylüsünden esnafına, turizmcisinden çobanına, sivil toplum temsilcilerinden siyasilere toplumun genelinde yıkıcı madenciliğe karşı ortak bir tepki var. Suyun, toprağın, ormanın ve yaşamın tonu birkaç yüz dolara blok olarak satılan doğal taş madenciliğinden daha önemli olduğu yönünde hemfikir. Birçok konuda ayrıştırılan toplumun bu konuda ortak bir görüşte birleşmesi önemli. Ancak idarenin bu konuda ayak direyen tavrı, korumadan yana değil, yıkımın sürmesinden yana sonuçlar doğuruyor. Çevreyi, tarihi, kültürü korumakla yükümlü kurumların 'sakınca' görmediği birçok projede vatandaşın açtığı davalar sonucu onlarca sakıncanın ortaya çıkması ve yargının verdiği yüzlerce örnek iptal kararının özeti, idari işlemin hukuksuz olduğu yönünde. Coğrafyayı, yaşamı, tarihi ve kültürü yağmalamakta sakınca görmeyen idari işlemlere karşı tüm bu değerleri 'sakınmaya' çalışan halkın bu çabaları olmasaydı bugün ülke genelinde daha büyük bir yıkımla karşı karşıya kalınacaktı.

Dünya Mirasını Yaratan Coğrafya Yıkımla Sınanıyor

Taşa yazılan uygarlığın izleri birer birer taş ocaklarıyla coğrafyanın ve toprağın hafızasından silinirken daha bütüncül bir bakışla havza bazlı bir koruma anlayışı kaçınılmaz görünüyor. Türkiye, Antalya ve Muğla illeri sınırlarındaki Likya kentlerini UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınmasını önerdi. Phaselis'ten Pinara'ya, Myra'dan Tlos'a, Lmyra'dan Patara'ya birçok bilinen kentin dışında Andriake, Sura, Kyaenai, Limyra, Theimmusa, Simena, Istlada, Trebende, Aperlae gibi Orta Likya coğrafyasında yer alan kentler de öneri listesinde. Türkiye'nin önerisi ile Likya kentleri 2009 yılında UNESCO Geçici Listesi'ne alındı. Ancak bölgedeki mermer ocaklarının yarattığı yıkım bu hızla devam ederse, Likya kentlerini yaratan tarihi, kültürel ve biyolojik coğrafya kısa bir süre sonra tamamen tanınmaz hale gelecek.

antsanat

Yazı Dizisi Bölüm 2

Can Onur
DEMİRALP

1897 Yılında Fransa'dan Antalya'ya
Yolcu Gemisiyle Seyahat

Dönemin Antalya Panoraması

Yazı dizimizin ikinci bölümünde, ülkemizde daha önce yayımlanmamış olan bir seyahati, 1897 yılında geziye katılan kitabın editörü Theopille Calas'ın bolca betimlemeyle kaleme aldığı detaylı gözlem notlarıyla sunmaya devam ediyoruz.

"Sayısız yıldızın altında yolculuğuna devam eden "Senegal" karanlık dalgaların üzerinde Samanyolu gibi beyazımsı bir iz bırakıyor. Bana büyük gezgin havari Pavlus'un adını hatırlatan bu Küçük Asya kıyısını takip ediyoruz. Liman tarafındaki kara parçası, Hristiyan misyonerlerin çok kez ziyaret ettiği Patara ve Myra şehirlerinin bulunduğu antik Likya'dır. Roma egemenliğindeki dönemde de bütün bu topraklar muhteşem bir gelişme göstermişti. Ayrıca Yahudi kolonileri de vardı. Bu koloniler hemen her alana yayılarak yerleşmişlerdi. Küçük Asya, Doğu ile Batı arasındaki bağlantıyı sağlayan bir öneme sahipti. İsa'nın dinini Avrupa'ya nüfuz etmek için izlenilen doğal yol işte bu topraklardan geçiyordu. (AntSanat'ın 11. sayısındaki Antalya Meryem Ana İkonası yazımda da bahsettiğim üzere Küçük Asya topraklarından olan Hatay, Tarsus, Kıbrıs ve Antalya Hristiyanlığın ortaya çıkışında ve yayılmasında öncül ve dolayısıyla bu anlamda büyük bir öneme sahip kutsal topraklardı.) Bu kıyılar nasıl olur da Hıristiyan kalpler açısından değerli olmaz?" (18 Eylül 1897)

"Şafak vakti, yeni doğan güneşin ışıklarıyla Likya dağlarını izlemek için güvertedeyim. Renk tonları, başka bir dünyaya aitmiş gibi muhteşem. Etrafımda denizde ve komşu karada mutlak bir sükûnet hüküm sürüyor. Bu sessizliğin ciddiyetinde, yoğun bir şekilde iç dünyama çekilmenin beni ele geçirdiğini hissediyorum. Düşüncelerimi evrenin Tanrısına doğru yükseltiyorum."

"Gelidonya Burnundan sonra doğrudan limana doğru. Dalgaların arasından koyu yeşilliklerle kaplı yüksek dağlar karşımıza çıkıyor. Dağların arkasında güneşin çoktan üzerine geldiği, pembe zirveler var. Kimseler yok. İki ya da üç yelken. Pitoresk kayalıklardaki bazı kalıntıları görebiliyoruz. Ve anlıyoruz ki bu topraklar o kadar güzel ki, misafirperver deniz birçok koloniyi davet etmişti bu topraklara. Ayrıca sürekli olarak Avrupa ile Asya arasında seyahat eden gezginler tarafından bu güzergâh kullanıldı ve bu topraklar ziyaret edildi. Senegal'imiz görkemli bir şekilde ilerliyordu. Ormanlar tepelerden aşağıya, denize doğru bir sarmaşık gibi iniyordu. Geçmişin anıları ve şimdiki zamanın cazibesi birlikte. Etkileyici canlılıkla Elçilerin İşleri kitabının XIV. Bölümünü tekrar okudum. Çünkü eski ismi Attalia olan ve şimdiki adı Adalia olan bu şehre yaklaşıyoruz. (Misyonerlik faaliyetlerinde İsa'nın havarileri tarafından apostolik seyahatlerde kullanılan bu güzergahta adına yazılı İncil bulunan Aziz Luka'nın Elçilerin İşleri kitabında bahsettiği kutsal topraklara, yani Attalia'ya (Antalya) yaklaşan Calas heyecanını notlarına da aktarmıştır.)

Sabah saat dokuz civarında şehrin karşı tarafına demir attık ve Rodos'ta olduğu gibi birçok tekne "Senegal"in çevresini sardı. Karşımda şimdiye kadar gördüğüm en güzel şehir bir amfitiyatro gibi uzanıyor. Surlarla çevrili olmasına rağmen doğal çevresi hala gür yeşilliklere sahip. Sağa ve sola, kayaların geniş bölümleri, kendileriyle bütünleşmiş gibi görünen kalelerle taçlandırılmıştır. Limanın girişi büyük kalelerle kapatılmış durumda. (Günümüze ulaşmayan öncül surlar.)"

"Yüzyıllardır ayakta olan bu kale duvarlarından arasından geçip Adalia'ya gireceğiz.

Surların önündeki çok dar yapıdaki rıhtımda rengarenk halk toplanmış. (Rıhtımda 1902 yı-

lında bir genişletme çalışması yapıldığını biliyoruz.) Bu kalabalık için alışılmadık bir nimet olmalıyız. Çünkü ana deniz yollarının dışında kalan Adalia'ya insanlar nadiren gelmekteler. Elbette hiçbirimiz Adalia'ya yaptığımız ziyaretten pişman olmadık. Medeniyet dokunuşlarıyla bozulmamış bir şehri geçerken keşfetmek çok güzel. Burada doğa, hayvanlar ve insanlar, sokaklar evler çok güzel."

"İskeleye bizi yanaştıran küçük kayıklardan inerek Adalia'ya ayak basıyoruz. Hareket alanımızı kısıtlayacak şekilde ve en komik şaşkınlığın açık işaretleriyle etrafımızda buğday tenli ve hafif kıyafetli bir erkek nüfusu toplanıyor. Öyle görünüyor ki, kıyafetlerimizle, sonsuz çeşitlilikteki saç modellerimizle mükemmel bir pitoresk topluluğuz. Daha önce bizler gibi gezgin tipleri Adalia kıyılarına getiren bir gemi görmemiş gibi davranıyorlar.

Kısacası böyle davranmaları çok doğal bir duygu hali. Bu iyi insanlarla konuşuyoruz."

"Göz kamaştırıcı kravatlar, prizmanın renklerini hatırlatan göğüs zırhları, egzotik bolerolar, her türden fötr şapkalar giyinmiştik. Bizler onların yerinde olsak mutlaka gülerdik. Ama beklenmedik bir anda karşımıza çıkan Adalialılar bize gülmüyordu!"

"Büyük bir kapının altından geçiyoruz. Malların ve tüccarların bulunduğu yerdeyiz. Şehrin yukarısından aşağı doğru inen bir sokakta kalabalığın akın ettiğini görüyoruz. Adeta bir insan selini andıran kalabalığın arasından elimizden geldiğince ilerlemeye çalışıyoruz. Kaldırım taşlarıyla kaplanmış sokaktan akan bir çağlayanda akıntıya kapılmış gibiyiz. Doğu yaşamının tam ortasındayız. Uzun bir deve kervanı taşıdığı tahıllarla birlikte, denize doğru inen bir şelalenin harekete geçirdiği büyük bir un değirmenine geliyoruz. (Eski gazhane, şimdilerde restoran olarak kullanılan binanın karşısında günümüzde otopark olarak kullanılan alandaki eski un değirmeni.) Küçük Asya'nın verimli tarım alanlarından toplanan tahıllar balyalar halinde buraya getirilip, değirmende un elde ediliyor. Sonra yukarıdan bir çan sesi duyuluyor. Deve kervanların uçsuz bucaksız yollarda ilerlerken çıkardığı ritmik ayak sesleri de duyuluyor. Hayal gücüm, ayağımın asla basamayacağı bu ülkelerin içlerindeki bilinmezliklere doğru uçuyor."

"Un değirmeninden birkaç adım sonra deniz manzaralı açık bir dinlenme alana geldiğimizde değirmenin sahibi bizi büyük bir nezaketle karşılıyor. Değirmen taşlarını oynatan suyum yönünü değiştirip, güneşi gümüş rengine dönüştüren muhteşem bir şelaleye akıtıyoruz. Adalia'nın muhteşem sularına tanık oluyoruz."

"Şimdiki mesele yokuşu tırmanarak şehrin tepesine doğru uzanan Alp dağları gibi surlara ulaşmak. Bu gerçek bir güç başarısı. (Ordu-evi'ne çıkan varyantlı iskele yokuşu yolu.) Kervandaki birçok terlemiş deve ilerlemiyor. Bir kişi araba almak için geri döndü. Ama Adalia'da hiç araba yok. (At arabasından bahsediyor.) Ama ne hoş detaylar var etrafta! Bazen bir kule gibi palmiye ağacı. Bazen zarif süslemelerle bezenmiş ve sarkıtları anımsatan mimari motifler. Bazen üzerinde ince bir işçilik bulunan eski bir kapı. Her güzel detayda durduk. Ama yürümeliyiz. Ve her zaman bu güneşin altında yürümeliyiz. Omuzlarımız güneşten kömür gibi yanarken bacaklarımıza parke taşları alevler saçıyor. Yukarıda mavi gökyüzünün yansıması olan muhteşem mavilikteki Adalia Körfezi manzarasını görüyoruz. Sonunda şehrin arkasında geniş bir plato boyunca dükkânların sıralandığı çarşıya ulaşıyoruz."

"Sokaklarda güneşin etkisini azaltan hafif brandalar, parfüm kokuları ve mutfaklardan gelen kokular. Etrafta dolaşan meraklı insanlar. Alışveriş planları yaparak kendimi pazara atıyorum. Her şey beni kendisine çekiyor. Arzularınızı sınırlamanız gerekiyor. Ben tek bir konuya odaklanacağım: Derilere. Taşınması

Adalia. Rum Kadınlar. 1915

kolaydır. Esnektir. İstediğiniz şekli alır. Güvelere karşı dayanıklıdır. Ayrıca Konstantinopolis'ten (İstanbul) getirdiğim, sağlam ve narin kumaştan yapılmış fes aklıma geliyor."

"Bir derici dükkânının önündeyim ve gözlerim payetler ve karanfillerle süslenmiş ve farklı renklerde derilerden yapılmış olan fişekli kemere odaklanıyor. Tüccarla konuşmaya başlıyorum ama hiç anlaşamıyoruz. Yanımıza gelen Senegal'in tercümanı sayesinde bir mecidiye karşılığında anlaşma sağlıyoruz. Fiyatı uygun. Sonra kasaplar bölgesinden geçerken büyük bir dolandırıcının yolumu kapattığını ve büyük bir bıçağı sanki bana doğrultmuş gibi kayıtsızca bilediğini düşünüyorum. Tokalı deri kemerim belimde ama yine de kendimi rahat hissetmiyorum."

Çarşıdan çıkıp daha temiz ve bakımlı durumdaki Rum mahallesine giriyoruz. Akan suların bulunduğu geniş caddeler, verandalı ve çıkıntılı pencereli modern tarzda evler var. Mahallenin bütün güzel Rum hanımları uzun açık renkli elbiseler, uzun siyah saç örgüleri ve yumurta kalıbı şeklindeki küçük keçe başlıklarıyla bizim geçişimizi görmek için kapı eşiklerinden dışarı fırlıyor. Gösterişli ve güzel yüzleri olan Rum hanımlar."

"Zengin bir Rum tüccar bizleri yeni evine öyle bir zarafetle davet ediyor ki, bu iç mekanlardan birini görme arzusuna karşı koyamıyoruz.

Rum binası yepyeni ve hemen hemen tamamlanmış durumda. Geniş koridorlar, geniş odalar, yüksek tavanları olan evi baştan sona geziyoruz. Küçük nesneler, sevimli önemsiz şeyler ve biblolarla dolu dairelerimizin konforunu andıran hiçbir şey yok bu evde. Tam ayrılmak üzereydik ki, evin genç kızı bize meyve şekeri ve hoş kokulu içecekler ikram etmeye geldi. Bir gençlik heykeli gibi karşımızda duran kızın boynunda Yunan Krallığı armasını taşıyan 40 drahmilik bir altın para parlıyor. Bir köşede, kanepenin üzerinde yaşlı bir adam sersemlemiş bir şekilde kestiriyor."

"Ferah küçük oturma odası, annenin siyah saçları, küçük kızın uzun pembe parmakları ve beyaz elbisesi halen daha zihnimde canlanıyor. Adalia'nın çevresinde portakal ve çınar ağaçlarından oluşan muhteşem korular var. Senegal'in denizcilerinin birçok sepet yiyecek getirdiği bir burna geliyoruz. Ayaklarımızın altında masmavi bir parke zemin gibi uzanan Adalia Körfezi›ne bakan devasa bir ağacın gölgesinde, denize doğru akan suların uğultusunda öğle yemeği yiyeceğiz. Öğle güneşi yaprakların arasından çıkıyor. Küçük meyve tartletleri tabaklarımıza konuyor. Ayrıca Adalia'nın parke taşlarıyla sarsılan midelerimiz için bize sunacakları başka yiyecekler de var. Her şey bolluk içinde. Bu bizim onur duyduğumuz gerçek bir şölen. Bardaklarımızı soğutmak için civardaki dağlardan getirdiğimiz karla dolu yün torbalardan avuç dolusu kar çıkarıyoruz. Yemeğin sonunda ihtişamlı bir at arabasıyla bir Türk yetkili geliyor. Şehrin valisi olmalı. Onu çılgın

tezahüratlarla selamlıyor ve ayakta alkışlıyoruz. Bu saygı O'nun havası ve muhteşem ekibinden kaynaklanıyor. Atlarla döneceğiz. Ben yürüyerek dönmeyi tercih ederim. Yol uçurumun tepesini takip ediyor. Yeni açılmışa benziyor. Manzaranın güzelliğine rağmen şose yolu biraz uzun bulduğumu itiraf etmeliyim. İddiaya göre vali bizim şerefimize yolu iyileştirmiş. Daha düşünceli olunamaz mıydı? Türkiye'de işlerin bitmesi zaman alıyor."

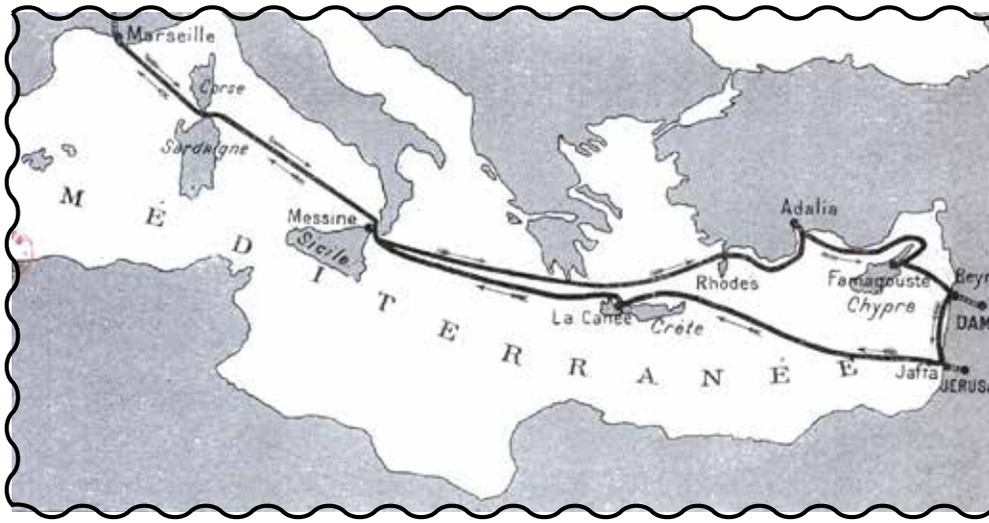

"Surlar boyunca dolaşıyoruz ve İmparator Hadrianus'un adını taşıyan zafer takına hayran kalıyoruz."

"Gün sona eriyor. Yavaş yavaş, duman bulutunun kalınlaşmaya başladığı Senegal'e doğru iniyorum. Acelesi olanlar gemiye dönedursun, ben halen daha büyüleyici saatler geçirdiğim bu topraklarda oyalanmayı tercih ediyorum. Kazıklar üzerine kurulmuş küçük bir Türk kahvesine gidiyorum. (Eskiden gümrük ambarlarının önünde bulunan İskele Kahvehanesi.) Bize klasik içkiden küçük bardaklar servis ediliyor. Arap harfleriyle süslenmiş tabakları alıyorum ama oryantal görünümlerine aldanmamalı. Bu, Alman menşeili çok sıradan bir toprak kaptır. Öyle görünüyor ki komşularımız tüm Doğu'yu ürünleriyle dolduruyor ve yerimizi alıyor. Bütün bisikletler, porselenler, tenekeler Almanya'dan geliyor. Yafa'da yirmi beş yıl boyunca ticaretimizin azaldığını, ardından İngiliz ticaretinin büyüdüğünü ve bunun da yerini Alman ticaretinin aldığını gördük. İmparator William'ın son yolculuğu bu ekonomik girişimlere yalnızca yeni bir ivme kazandıracak. Doğu'daki nüfuzumuzun bittiğini söyleyebiliriz. Ama bu gözlemlere veda ederek ruhumu saran bu şiire kendimi bırakmak öyle tatlı ki."

"Elçi Aziz Pavlus'un Pisidia ve Likya'ya yaptığı ilk misyonerlik yolculuğunun ardından Antakya'ya doğru yola çıkışı belki de böyle güzel bir akşamda olmuştu. Bir an için Merkür tanrısı sanıldığı ve Jüpiter'in rahibinin kendisine ve arkadaşına kurbanlar sunmak istediği Listra kasabasından geliyordu Aziz Barnabas ve Aziz Pavlus. Gözleri şu anda benimki gibi, bu yüksek kayalıklarda, bu yeşilliklerde, her zaman aynı ihtişamı olan bu denizde durdu. Limanın girişini her zaman koruyan bu küçük kayalıkların arasında gezindi. Etrafımı saran doğanın bu eşsiz güzelliğine dindar anıların katı cazibesi de ekleniyor. Bitti. Bu güzel izole Adalia'ya veda ediyorum. Türk teknesi denizin dalgalarında beni "Senegal"e ulaştırıyor.

Kentin tepelerinde, surlar boyunca ve yüksek çınar ağaçlarının altında, Senegal'in demir alıp limandan ayrılışını görmek için toplanan kadınlar, antik çağın asil vizyonunu yansıtan elbiseleriyle, uzun kıvrımlı tunikleriyle duruyorlardı. Ayrıca yeşilliklerin revakları altında ve batan güneşin yumuşamış altın renginde de yine antik çağın izleri görülebiliyordu. Uzun bir süre gözlerimi, önünden Adaliennes'in teorilerinin bir Panathenaea alayı içinde geçip gittiği, yeşilliklerle kaplı Parthenon'la taçlandırılmış bu büyük kayalara diktim.

antsanat

Kalile
YILMAZ

Dünya Kadınlar Günü

"Bizim topraklarda önce kadınlar uyanır, sonra güneş doğar, çünkü güneşi kadınlar doğurur." (Ezidi Atasözü)

Mart ayı gelince, cemreler düşerken bir bir kadınlar da sokağa dökülür, hem de bütün dünyada ve eş zamanlı. İstedikleri, insan olan herkesin istediği şeylerdir. Ne bir eksik ne bir fazla! "Kadın- erkek sosyal yaşamda eşit haklara sahip olmalı. En önemlisi de yaşam hakkı." Bu konular aslında Ortaçağ'da kalmış olmalıydı. Yıl 2025, hâlâ yaşam hakkı diye sokaklara dökülüyor kadınlar, her gün öldürülüyor, hem de sözde sevdikleri ya da sevenler tarafından.

Bu aslında bir insanlık suçu ve utancıdır.

"Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu" verilerine göre 2024 yılında en az 394 kadın öldürüldü. Öldürülen, kaybolan, tecavüz edilen, iş cinayetlerinde ölen çocuklar da cabası. O nedenle 8 Mart gelince, kadınlar, öfkelerini, taleplerini, isyanını sokaklara taşırlar. Hem de bütün dünya kadınlarıyla birlikte. Bugünün anısına, dayanışma içinde hak ister kadınlar. Gasp edilen hakları dile getirirler. Omuz omuza halaya dururlar. "Kadınlar vardır / kadınlar her yerde," şarkısını söylerler. 8 Mart, dünya kadınlarının dayanışma günüdür. Kadınlar dayanışabilirse, savaşların bile duracağına inanarak yürüme günüdür.

Karıncalar gibi yüzlerce yıldır düz duvara tırmanıyor kadınlar. Tam hedefe varacakken, hızla aşağı düşüyorlar. Düşerken ellerini tutan; umut, güç, direnç veren dayanışmayı ve dünyanın yarısını oluşturan, yaşamı omuzlarında

taşıyan kadınlar. Hal böyle olunca, korkmadan, yorulmadan tekrar tekrar o duvara tırmanıyorlar, tırmanacaklar sonsuza dek. Kadın, yılmaz, durmaz, pes etmeyi hiç bilmez.

Bu tür eylemleri başlatan kıvılcımlar olur. Kadınlar, hangi acılardan yola çıkıp da bu meşaleyi yaktı bir bakalım isterseniz. Böylesi günler, dayanılmaz acılardan doğar. Ezilenler, yenilenler ağıt yakmaya yatkındır. Yurdumuz ve dünya böylesi anma günleriyle doludur. Belki biraz da bu nedenledir ki hep haklı olduğumuz halde yenilmişlerin tarihteki acı öykülerini okuruz. Bir kölenin boynundaki demir halkayı çıkararak, onu özgür kılmayı çok isteriz. Oysa bir köleyi özgürleştirmek için onun boynundaki zinciri görür, kafasının içindeki kilidi göremeyiz. "Gerçek köleler, kendini özgür sananlardır. İnsanlar, kafasının içindeki sınırları, tel örgüleri yıkmadıkça geniş anlamda özgür olamaz. Daha kötüsü başkalarının özgür olmasına da yardımcı olamaz." Ondandır belki de kadın dayanışmasının yeterince güçlü olmakta gecikmesi.

8 Mart ateşini yakan, ABD'nin Massachusettes eyaletinde, 1857 yılında, bir tekstil fabrikasında 40.000 işçi kadın, haftalık ücretlerindeki azalmayı ve çalışma saatlerinin 8 saatten fazla olmasını protesto için greve gider. Polis, işçilere saldırır. İşçi kadınlar, fabrikanın içine kaçar. Polis, fabrikanın dışa açılan kapılarını kilitleyerek, onların dışarı çıkmasını engeller. O sırada bir de yangın çıkarır. Yangından kaçamayan işçilerden 129'u yanarak hayatını yitirir. Cenaze töreninde 10.000 kişi yürür. Bu yangını ışığa dönüştürmenin telaşıdır 8 Mart'ın heyecanı. 26-27 Ağustos 1910'da Danimarka – Kopenhag'ta Enternasyonele bağlı kadınlar toplantısında (Uluslararası Sosyalist Kadınlar Toplantısı) Alman Sosyal Demokrat Partisi önderlerinden, Clara Zetkin, yanan işçi kadınların anısının "Dünya Kadınlar Günü" olarak, yaşatılmasını önerir. Oybirliğiyle kabul edilir. İlk yıllarda belli bir tarih saptanamaz, ilkbaharda kutlanır. Tarihin 8 Mart olarak kutlanması, 1921 Moskova'da 3. Enternasyonal Kadın Konferansı'nda kararlaştırılır. 1 ve 2. Dünya Savaşları'nda bazı ülkelerde kutlamalar yasaklanır. 1960'lı yılların sonunda ABD'de 8 Mart kutlamaları yapılmaya başlanır. 16 Aralık 1977'de 8 Mart "Dünya Kadınlar Günü" olarak yaygınlaşır.

Her durumda örnek verdiğimiz Avrupa ülkelerinde 13.yy ile 17.yy arasında 6 milyon kadın cadı diye yakılır. Bunlar, zeki ve yaratıcı kadınlardır, sürüye uymayan kadınlar, hatta bilim kadınları da aralarındadır. Her acı bir umuda dönüşmeli, yoksa boşa gider. İşte o zaman yananlar da asılıp kesilenler de bize haklarını bağışlamazlar. Asıl tükenmez acı o zaman başlar.

8 Mart, Türkiye'de ilk kez 1921'de "Emekçi Kadınlar Günü" olarak kutlanır. 1975'te sokağa taşınır ve "Dünya Kadınlar Günü" olarak kutlanır. Aynı yıl "Kadın Yılı Konferansı" gerçekleştirilir. 12 Eylül 1980'den sonra 4 yıl kutlanamaz.

Antalya'ya bakacak olursak 1997 yılının 8 Mart'ında 2000 kadın yürür. Etkileyici ve dayanışma içinde bir miting düzenlenir. Ondan sonraki yıllarda bölük pörçük kutlanır. O günkü birliktelik sağlamasa da 14 Şubat 2014'te yine bu ruhun hazır olduğu görülür. 2000 kadar kadın Cumhuriyet meydanında dans eder, halay çeker. "Öldüren sevginizi istemiyoruz / Kadın cinayetlerine son!" gibi sloganlar atarlar.

Her 8 Mart gelince bir hafta, bu konuyla ilgili etkinlikler yapılır. Hem Antalya'da hem de dünyada. Nüfusun yarısı olan, diğer yarısını da doğuran kadınların dayanışma ve hak arama günü kutlu olsun.

(*) Antalya 8 Mart etkinlikleri:
2 Mart saat 13.00'te Bülent Ecevit Kültür Salonu'nda panel. Konu: Aile Yılı'na Karşı Mücadele ve Laiklik.
3 Mart saat: 13.00'te Eğitim-Sen terasında basın toplantısı. Güllük Postanesinde tutsak kadınlara kart atma eylemi.
8 Mart saat: 14.00'te Aydın Kanza Parkı'ndan, Cumhuriyet Meydanı'na yürüyüş. Saat 19.00'da Üçkapılar'dan Cumhuriyet Meydanına Feminist Gece Yürüyüşü.
Antalyalı kadınlara duyurulur.

antsanat

Akif Kökçe

Hasan Ceylan

Yavuz Özhan Önür

ZEMHERİ

Müphem gecelerin tesiri altındayım

Daha ne kadar sürecek bu bilmece

Haddini aşan bir ağaç dalındayım

Kanatsız bir kuş gibi sessizce

Gözlerden binbir masal dökülüyor sayfalara

İyiler kötüler karışıyor birbirine umarsızca

Sevda tohumlarını ekiyorum diyarlara

Topraklar reddediyor bu yüreği insafsızca

Muzdarip tüm ulaklar arşınlamaktan yolları

Aşk zemherisi başlamadan kapandı kapılar

Her bacaya bir duman gerek kışları

Sarmış bütün kalpleri amansız sızılar

Göksu Ateş
Lise 11. sınıf öğrencisi

Sulu Boya: Fatma Göçer

OYUNCULAR

Ceyda Taşdelen, Dilek Yallıoğlu, Mehmet Akgül, İbrahim Dağhan, Berkant Özcan, Alev Karataylı, Mia Mateus, Yakup Ateş, Kıvanç Çelik, Ediz Köse, Kaan Bakan, Yiğit Bulut, Efe Dural, Eylül Yüzbaş, Duru Naz Mancular, Tuncer Çetinkaya, Aytül Levent, Ercüment Takcı, Berfin K. Çepiç, Özge Irmak, Betül Özcanlı, Canan Keleş, Recep Düşüngülü, Ecrin Çopur, Metehan Yurbaş, Nursen Anıl.

Resim
Heykel
Sergisi

AKDENİZ LİRİKLERİ

4 - 30 Mart 2025

APOSTROFES ASSIM RESULOĞLU AYA MARRAY AYŞE ÖZMAK MERCAN
BERRIN ILHAN BÜLENT ERGÜN EROL CANAN AR CEM GÜNEY ÇEVIKBAŞ CEMALETTIN TIMUR
ÇIĞDEM ÖZTÜRK EFE SEMBOL FARUK MANICI FATIH BAŞBUĞ FÜSUN DEMIRAY
GONCA ÇAĞLAR GONCA YAZGAN GÖKÇE OKAY GÜL YASA ASLIHAN GÜLCAN YOL
H. NILGÜN SANER HAMDI DICLE HANDE RASTGELDI FERREIRA HASAN TIRMAŞ HASIBE AYGÜL ÖZGÜR
HAYRI ESMER HIMMET ÖCAL HÜLYA TOPAKTAŞ ILGAZ ÖZGEN TOPCUOĞLU IBRAHIM KELEŞ
IRFAN AKTAŞ ISMAIL ILHAN MEHMET ALI ÖNDER MEHMET EMIN ERŞAN MEHMET SAĞ
MELEK BAYDAR MELIS SUCUOĞLU MEZAHIR ERTUĞ AVŞAR MURAT SINKIL MUHITTIN SELAMET
MURAT OĞUZ MUSTAFA ÖZDEMIR NEVIN YAVUZ AZERI NURGÜL TOKAT NURI SEZEN
NURSUN HAFIZOĞLU ÖZLEM OĞUZ PEGAH AGHAMOHAMMADI SEMIH BÜYÜKKOL SELDA SALMAN ACAR
SEYHAN ERDEM SINAN DEMIR SINEM AVCI KOYUNSE SUSAN SHARIFI ŞEVVAL KARABOĞA
TUNCER AKYOL TUNCER ERTUĞRUL YANA AĞÖREN ZUHAL BAŞBUĞ

Küratör
İbrahim Karaoğlu

Sergi Açılışı: **4** Mart **Salı** Saat: **17.00**
Yer: **Türkan Şoray Kültür Merkezi Sanat Galerisi**

Muratpaşa Belediyesi Antalya | Ümit Uysal Belediye Başkanı

"Akdeniz ve Barış" 9. Antalya Edebiyat Günleri 22-24 Kasım 2024

Muratpaşa'da Sanat var...